

7 1958

planinski vestnik

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

planinski vestnik 7 1958

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE | LETNIK XIV | JULIJ

VSEBINA:

IZ POROČILA	
predsednika tov. Koširja F. na V. redni skupščini PZS dne 17. in 18. V. 1958 v Ravnah na Koroškem	385
SLAVNIK IN NJEGOVA OKOLICA	
Dr. Viktor Vovk	390
ŠITE — DVA VZPONA IN DVA PROBLEMA	
Rado Kočevar	403
DVOJE POGUMNIH DEJANJ	
Evgen Lovšin	408
PO GORSKIH POTEH SLOVENSKE TRANSVERZALE	
Blaž Crepinšek	412
DR. JAKOB PREŠEREN — 70-letnik	
T. O.	413
IZ PLANINSKE LITERATURE . .	414
RAZGLED PO SVETU	416
DRUŠTVENE NOVICE	422
IZ OBČNIH ZBOROV	428
NASLOVNA STRAN:	
Triglav in Stenar z Vrtaške planine Foto Močnik Franc	

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likovnarjeva ulica 3, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Komunalni banki 600-701-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskalnimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izroče Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

V JULIJU BO

Cankarjeva založba v Ljubljani

Izdala prevod planinskega romana

prvi v navezi

delo francoskega pisatelja in alpinista
ROGERJA FRISONA ROCHEJA.

Roman prikazuje trdo življenje poklicnih gorskih vodnikov, ki zaradi ekstravagantnosti tujih turistov za vsakdanji kruh tvegajo življenje v gorskih stenah.

Knjiga bo obsegala 190 strani in 14 slikovnih prilog. Veljala bo: vezana v polplatno din 550.—, v platno pa din 670.—. Dobili jo boste v vseh knjigarnah. Oni pa, ki jo bodo naročili potom planinskih društev, bodo prejeli še poseben popust.

Mladina!

- Vključujte se v vrste pospeševalcev jagodičja
- Domači trg in izvoz potrebuje letno velike količine malin, črnega ribeza in jagod.
- Gojenje jagodičja je zelo enostavno ter prinaša veliko veselja.
- Plodovi se odlično vnovčijo na domačih in tujih tržiščih

„Slovenija - Sadje“

LJUBLJANA, TITOVA CESTA 19/VIII

Iz poročila

predsednika tov. Koširja Fedorja na V. redni
skupščini Planinske zveze Slovenije dne 17. in
18. V. 1958 v Ravnah na Koroškem

Za začetek navajam nekaj števil, ki so sicer suhoparne, ki pa nam lahko marsikaj povedo.

Od zadnje skupščine v letu 1956 do danes se je na novo osnovalo 5 društev, v istem razdobju se je povečalo število članov za približno 3000 oseb, pri tem pa je treba poudariti, da se je število članstva povečalo v največji meri pri mladincih in pionirjih, ki predstavljajo danes v planinski organizaciji močno četo skoraj 14 000 mladih planincev. Vsa ta planinska mladina je organizirana v 37 mladinskih odsekih, oz. 75 skupinah.

V isti dobi je bilo izvršenih 659 zimskih in 3704 letnih vzponov v naših stenah, od tega števila pa je bilo 57 vzponov prvenstvenega značaja.

Število gorskih reševalcev se je pomnožilo predvsem z zdravniškim kadrom in mladimi reševalci tako, da imamo danes 179 gorskih reševalcev. Število nesreč v sorazmerju s povečanim obiskom v gorah pada.

Gorska pota se iz leta v leto obnavljajo, posebno na krajih, kjer naravni elementi redno vsako zimo rušijo nadelane in zavarovane poti. S smotno izbiro in nadelavo novih poti odpiramo nekatere predele naših Alp, ki so bili do sedaj manj poznani in obiskovani, hranijo pa čudovite prirodne lepote.

Planinska založba deluje v mejah finančnih možnosti, izdaja pa redno svoje publikacije in to nekatere v lepi opremi in z izredno zanimivo vsebino. Knjiga »Himalaja in človek« je sploh edinstvena izdaja te vrste v svetovni planinski literaturi.

Izdajanje zemljevidov, ki so domačinom in inozemcem nujno potrebni, predvsem v primeru megle in slabega vremena, je začasno ustavljeno zaradi predpisov Zveznega izvršnega sveta, vendar upamo, da bo tudi ta prepoved ukinjena, in je bilo v tej smeri storjenih že več korakov. Absurdno se sliši, da naše knjigarne prodajajo inozemske zemljevide naših Alp, za katere trošijo dragocene devize, in so ti zemljevidi morda še natančnejši kot naši domači. Na ta način seveda predpisi Zveznega izvršnega sveta niso dosegli svojega namena.

Naša revija »Planinski vestnik«, ki izhaja že 58. leto in ki predstavlja kulturni pojav prve vrste, se sicer bori s finančnimi težavami, vendar skuša ujeti korak z istovrstnimi inozemskimi revijami, kar se ji je vsaj glede pestrosti vsebine v polni meri posrečilo.

Propagandna dejavnost je sektor, ki ga težko ponazorimo v številkah. Predavanj o vzponih v Himalaji z inozemskimi predavatelji in predavanj z domačimi predavatelji je bilo precejšnje število pa tudi drugače so skušali popularizirati planinstvo.

Poleg državnih subvencij so naša osnovna materialna baza naše planinske koč in domovi. Neposredno pred II. svetovno vojno je bilo v Sloveniji 64 planinskih objektov, kar je predstavljalo v jugoslovanskem merilu 44,4% vseh planinskih domov v bivši Jugoslaviji. Danes ima LR Slovenija ca. 140 planinskih objektov, kar predstavlja 45,3% vseh planinskih objektov v FLRJ. Pri tem je treba vedeti, da predvojno Črna gora ni imela niti ene planinske koč, Makedonija vsega 3 in Srbija 11 koč in da so po vojni te republike razvile široko dejavnost pri gradnji koč. Iz teh podatkov sledi, da je gradnja planinskih postojank v Sloveniji po II. svetovni vojni izredno napredovala in da kljub povečani gradbeni vnemi v ostalih republikah Slovenija še vedno krepko vodi v številu planinskih objektov.

Število obiskovalcev planin se stalno veča tako, da predstavljajo premajhne kapacitete naših koč resen problem naših društev, ki te postojanke upravljajo. Povprečno število obiskovalcev slovenskih gora se v zadnjih petih letih giblje okoli števila 450 000, vendar so v tem številu všteti le tisti planinci, ki se vpisujejo v vpisne knjige. Mirno lahko trdimo, da obišče naše planine letno preko pol milijona ljudi, in to je pri narodu, ki šteje vseka nekaj nad milijon prebivalcev, res lepo število.

Ta kratki prerez naše dejavnosti, izražen deloma v številkah deloma v dejstvih, nam pove, da je bila obširnost in razgibanost dela naših društev precejšnja, da smo skušali delo planinske organizacije poglobiti in razširiti in da smo pri tem dosegli tudi vidne uspehe. Dobro pa se zavedamo, da zavisi uspeh dela predvsem od aktivnega delovanja naših osnovnih edinic t. j. naših planinskih društev, kajti upravni odbor PZS se že več let prizadeva, da bi se delo čimbolj decentraliziralo, da bi društva sama s svojo aktivnostjo pridobila potreben ugled na področju svojega delovanja in da bi upravni odbor PZS vršil le funkcijo koordinacije dela med našimi društvi.

Že v uvodnem članku v majski številki »Planinskega vestnika« sem napisal, da naše delo ne sme teči vedno po istih kolesnicah, da ne moremo napredovati, če se naše delovanje nekako zbirokratizira in da pričakujemo predvsem od mladine novih iniciativ in pobud za sveže in zanimive oblike našega dela, ki mora teči skladno z našim družbenim in tudi gospodarskim razvojem.

Mladinska komisija pri PZS je poskrbela za to, da so se in se še bodo vršili tečaji za mladinske voditelje, ki jih zelo primanjkuje. Komisija je vzpostavila tudi stike z vsemi organizacijami, ki se bavijo z vzgojo mladine, vzpostavila je stike tudi s poklicnimi pedagogi, ki imajo zanimanje za planinstvo in ki nam lahko v veliki meri pomagajo in koristijo pri vzgoji našega mladega naraščaja. Le v redkih primerih nismo naleteli na razumevanje. Na tem mestu bi rad takim in enakim ljudem povedal, da je naša domovina tipična alpska dežela, da so naše gore najlepši okras naše domovine, da mora vsak, kdor ljubi svojo domovino, ljubiti tudi naše gore, da mora vedeti, da vsebuje planinstvo vse bistvene elemente mladinske vzgoje in da bi lahko na mnogih primerih dokazali, da so ravno planine prevzgojile že mnogo ljudi in to v primerih, ko so vsa ostala vzgojna sredstva odpovedala. Mladina se navdušuje za planinstvo, to dokazuje njen nenavadno velik priliv v naše vrste in mi te mladine ne smemo sprejeti nepripravljeni. Sedaj je pravi čas, da storimo vse, kar je v naši moči, da delo z mladino uravnamo tako, da bo ona postala v bližnji prihodnosti pobudnik in iniciator vsega planinskega dela in da bo tvorila čvrsto jedro naše organizacije.

V pretekli poslovni dobi smo opazili, da nekatera društva le žalostno životarijo, da pravzaprav ne vedo, kaj bi delala. Bili so tudi primeri, da je

vse delo v društvu slonelo le na enem samem človeku in z odhodom takega človeka je nastalo v društvu mrtvilo. Dogodilo se je tudi, da je bil odbor društva tako nedelaven, da je članstvo samo na lastno pobudo sklicalo sestanek, postavilo nov odbor in pričelo z resnim delom.

Mirno lahko rečem, da društva, ki životarijo le zaradi tega, da društvo obstoji, ne potrebujemo. Od takih društev nima koristi niti družba niti posameznik, še več, morda celo škodijo ugledu planinske organizacije. Upravni odbor PZS pa je ugotovil tudi že tolikokrat potrjeno dejstvo, da samo z okrožnicami ni možno urediti slabih razmer v nekaterih društvih, še manj pa poživeti delo takih društev. Staro pravilo je, da le osebni kontakt v takih primerih nekaj zaleže, in tako bo bodoči upravni odbor obiskal prav vsa društva, se udeležili njihovih sej ali kakih drugih širših sestankov in po svojih močeh skupno z odborniki društev reševal težave, ki bodo ovirale delo posameznih društev. Že pred leti smo ugotovili, da je denar, porabljen za revizije pri društvih, vedno bogato naložen. Ker bodo obiskovali planinska društva člani raznih komisij pri PZS, bo te komisije treba številčno okrepiti, kar velja posebno za gospodarsko komisijo, v katero bomo pritegnili dobre gospodarstvenike izvenljubljskih društev in tako povečali družbeno kontrolo nad imovino naše organizacije.

Propagandna komisija je bila vedno nekaka pastorka, čeprav bi pod propagandno dejavnostjo lahko razumeli delo vseh komisij. Umestno bi bilo, da bi vse komisije pri PZS dajale propagandni komisiji sugestije, kje in na kak način naj propagandna komisija deluje.

Posebno, toda ne izključno pozornost bo treba posvetiti našemu planinskemu gospodarstvu. Važen vir dohodka bi lahko predstavljale naše kočje in domovi in ravno njim je zato treba posvetiti vso pozornost. Nemogoče je v eni sapi trditi, da se obisk v naših planinskih postojankah stalno večja, po drugi strani pa čujemo tožbe, da kočje ne donajajo dovolj dohodkov, da bi društva krila vsaj svoje minimalne finančne potrebe. Trdim, da bi bile vse naše planinske postojanke aktivne, če bi jim društva posvečala potrebno skrb, če bi društva izvolila za gospodarje koč take ljudi, ki bi jim bil uspeh postojanke pri srcu, ki bi postojanko stalno obiskovali in kontrolirali delo oskrbnikov ter na vse možne načine skušali povečati obisk postojanke in zadovoljiti vse obiskovalce. Za to svojo trditev navajam primer doma na Kredarici, še bolj pa primere domov na Okrešlju in Korošici, ki sta bili dolgo po vojni pasivni, s postavitvijo dobrega oskrbnika in vestnih gospodarjev pa sta že uspeli aktivirati svojo bilanco.

Napačno je mnenje nekaterih društev, da lahko gradijo ali popravljajo planinsko postojanko le v tem primeru, če dobe od PZS potrebna denarna sredstva, bodisi kot subvencijo ali pa kot dotacijo. Po sklepu četrte skupščine PZS take oblike dajanja denarja ni več, ker tudi PZS za investicije ne prejema od oblasti nikakega denarja. Kolikor je PZS posameznim društvom posodila denar za investicije, se v anuitetah vrača in tako ima PZS kljub pomanjkanju investicijskih kreditov še vedno manjše možnosti, da finančno podpre kako društvo pri izvajanju njegove gradbene dejavnosti. Nedvomno pa je zahtevek za denarna sredstva zgolj od republiškega centra v nasprotju z našim današnjim gospodarskim razvojem. Vsi vemo, da se težišče družbenopolitične in predvsem gospodarske dejavnosti vse bolj prenaša na komune. Komunam ni in ne more biti vseeno, kako poslujejo na njihovem teritoriju posamezna gospodarska podjetja, ne more jim biti vseeno, kako posluje katerikoli obrat, ki ob uspešnem poslovanju povečava komunalne dohodke. Znano je, da je planinstvo nekaka

podaljšana roka turizma, v širšem smislu besede pravzaprav višinski turizem. Znano je tudi, da prinaša turizem v razvitih turističnih državah ogromne dohodke, in tudi Slovenija je turistično zelo interesantna dežela. Največja zanimivost je v tem, da na majhnem teritoriju združuje lepote gora in prijetnosti oddiha na morju. To edinstveno zanimivost pa mi vse premalo izkoriščamo. Pospeševanje planinstva je istočasno tudi pospeševanje turizma in ker vemo, da turizem prinaša lepe dohodke tudi komunam, lahko zaključimo, da mora komuna razvijati tudi planinstvo. Seveda je stvar planinskih društev, da se s svojo aktivnostjo v komuni uveljavijo, da dobijo potreben ugled in da s svojim delom neprenehno opozarjajo na koristi, ki jih komuna lahko pričakuje od povečanega prometa turistov in planincev.

Spregovoril bi še nekaj besed o vlogi, ki naj jo planinske organizacije odigrajo kot množične družbene organizacije. Pri tem bi se naslonil predvsem na izvajanja naših političnih voditeljev na VII. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije v aprilu letošnjega leta.

PZS je kot kolektiv član Socialistične zveze delovnega ljudstva. Po besedah maršala Tita je imela SZDL v obdobju od VI. kongresa ZKJ veliko vlogo pri graditvi socializma v naši državi. V SZDL poteka boj mišljenj o vseh upravljanjih našega družbenega življenja in razvoja. SZDL je gonilna sila pri najrazličnejših političnih, delovnih, prosvetnih in kulturnih akcijah v državi. Mi kot člani SZDL smo torej dolžni izvrševati njen program in postati tista gonilna sila v planinstvu, ki bo uspela naše članstvo pravilno usmerjati v gore in ga vzgojiti v dobre državljane.

Tov. Tito je v kratkih besedah orisul delo nekaterih družbenih organizacij. Med drugimi je navedel tudi delo planinske organizacije ter je vso dejavnost družbenih organizacij ocenil kot dobro v tem smislu, da te organizacije pri svojem delu dosegajo lepe uspehe. Poudaril je, da mora biti težišče dela teh organizacij, ki združujejo milijone naših državljanov, predvsem na vzgojnem delu članstva. Odstraniti je treba vse tiste elemente, ki vnašajo in podpirajo v naših športnih organizacijah nezdrave odnose in tako slabe njihovo vzgojno vlogo. Te besede se nanašajo sicer predvsem na športna društva, ki podpirajo odkrit ali prikrit profesionalizem, kar se v planinski organizaciji sicer ne dogaja, vendar mislim, da bi pri nadrobnejšem pregledu tudi v naših vrstah naši napake takega značaja, ki postavljajo na laž tolikokrat poudarjano pravo planinsko tovarištvo.

V diskusiji sta govorila tudi tov. Aleksander Rankovič o pomenu in problemih telesno-kulturnega življenja pri nas, tov. Vida Tomšič pa o vlogi in pomenu naših družbenih organizacij.

Tov. Rankovič je med drugim navajal, da so organizacije Partizana, športnih zvez, strelske in Planinske zveze Jugoslavije zajele določeno število državljanov, da pa je to število prebivalstva še mnogo premajhno, saj znaša le 3, 14% državljanov.

Apeliral je predvsem na ljudske odbore, prosvetne organe, uprave podjetij, delavske svete, razne gospodarske organe in sindikalne organizacije, naj vendar uvidijo, da je treba nuditi mladini vsaj primitivna igrišča in vežbališča, delavstvu pa zdrav oddih, ker je delovna storilnost le prečesto odvisna od telesne sposobnosti delavcev, od pogojev njihovega življenja in počitka.

Končno je tov. Rankovič dejal, da mora postati skrb za telesno vzgojo ljudstva skrb vse naše družbe, posebno važno pa je, da postane telesna kultura predmet skrbi raznih organov komune, kjer lahko vse te probleme uspešno obravnavajo, pogosto tudi z majhnimi sredstvi.

Hoja v gore ni vezana na ozek prostor niti se ne peča z njo le določeno število ljudi, kot je to primer pri nekaterih športih. Planinstvo je že samo po sebi množična dejavnost, kajti v planine hodijo množice ljudi in zato lahko trdimo, da je planinstvo najbolj množičen šport, če lahko naše udejstvovanje v gorah označimo s tem izrazom.

Tov. Tomšičeva je v svojih izvajanjih odlično opredelila mesto in vlogo družbenih organizacij. Te organizacije niso le mehanična transmisija in avtomatični izvrševalci nekaterih odločitev ZK in SZDL. Te organizacije so zelo važen in pomemben inštrument, ki morajo same najti vsebino svojega dela v skladu z družbenimi odnosi na temelju socialistične lastnine.

Danes nismo več v fazi razčiščevanja o poti socialističnega razvoja, danes moramo zgradbo, ki smo jo že dogradili, dopolnjevati in izgrajevati nekatere posameznosti, z drugo besedo, povezovati moramo detajle s splošnim.

Namerno navajam nekatere besede in mnenja naših političnih voditeljev o pozitivnih in negativnih straneh naše telesne vzgoje. V teh kratkih besedah sta podana ves program in smernice našega bodočega dela, v tem okviru naj društveni funkcionarji izdelajo podroben načrt, kako bodo vse te naloge uresničevali.

Že na zadnji skupščini smo priporočali ustanovitev koordinacijskih odborov vseh planinskih društev na določenem teritoriju pod okriljem okrajnih odborov SZDL. Navedli smo primer, kako zasavska društva v tej obliki koristno rešujejo svoje probleme. Tej pobudi so se odzvali tudi planinci celjskega okraja, medtem ko drugod do ustanovitve takih skupnih odborov še ni prišlo. Potrebno bi torej bilo, da ta sklep pretekle skupščine ponovimo in ga povsod v Sloveniji oživotvorimo.

Končno še nekaj besed o nezgodi, ki je zadela PZS. Požar, ki je uničil pretekli mesec provizorij, v katerem je imela PZS svoje upravne prostore, upravo Planinskega Vestnika in skladišče materiala, nas je materialno in tudi psihično zelo prizadel. Hvaležni smo vsem tistim društvom in posameznikom, ki so se nas ob tej nesreči z besedo, pa tudi z denarjem spomnili.

V zvezi s požarom pa je nastalo še drugo, silno pereče vprašanje poslovnih prostorov naše zveze. Gradnja Doma Zlatorog, skupnega doma lovcev, ribičev in planincev, je obstala na mrtvi točki, ker bi bili stroški za gradnjo po sedanjih predpisih preogromni. Na pobudo in zaradi razumevanja predsednika OLO Ljubljana in predsednik ObLO Ljubljana—center pa se nam že v bližnji prihodnosti odpirajo najlepše perspektive, da bomo dobili v upravljanje zgradbo v Ljubljani, ki bi povsem ustrezala našim potrebam, tako po prostorih, planinskemu muzeju, centralni planinski knjižnici in ostalemu. Seveda bo tudi v tem primeru za razne prezidave in nakupe stanovanj za stranke, ki danes v tej zgradbi stanujejo, potrebno precej denarja, ki pa ga bomo zbrali le tako, če se bo vsak naš član zavedal, da je tudi on kot del naše planinske skupnosti dolžan prispevati po svojih močeh. Prodaja blokov za Zlatorog ostane še nadaljnja važna naloga naših društev. Bloki naj ne ostajajo v predalih društvenih prostorov, krožijo naj med našim članstvom, pojavljajo naj se povsod, kjer bi jih bilo možno razpečati in kjer bi naši člani namesto plačila za liter slabega vina lahko utrpeli kak dinar za naš dom. Mislim, da moramo imeti toliko ponosa v sebi, da bomo to našo zamisel uresničili, saj se že vse predolgo o tej stvari samo govori, vidnega efekta pa še ni. Zdaj je edinstvena priložnost za uresničitev naših želja.

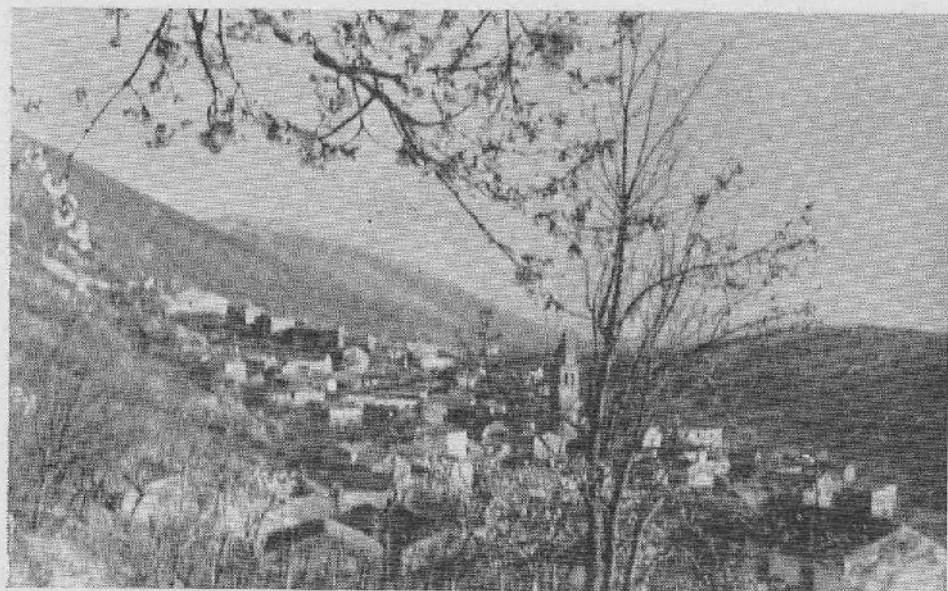
Zahvaljujem se vsem planinskim sodelavcem, tako v upravnem odboru PZS kot v naših planinskih društvih, vsem, ki so se v zadnjih letih požrtvovalno trudili, da bi planinstvo doseglo še širši razmah, da bi dobilo tisto mesto v naši družbi, ki mu po koristnosti in potrebnosti dejansko tudi pripada. Ne smemo omagati pri začetem delu, naj nas ne motijo dnevne težave niti ne številni poklicni opravki, kajti dober planinec bo z dobro voljo vedno lahko premagal vse nevšečnosti, ki ga ovirajo pri delu. Kjer je volja, tam je pot!

Slavnik in njegova okolica

DR. VIKTOR VOVK

Ko potujemo iz Ljubljane v Koper in so že za nami Senožeče, se začne vozilo po lepi novi cesti vzpenjati na goli, burjasti Gabrčk. Na vse strani vidimo griče in hribe, na desni je Čebulovica, na levi Zlatna, za njo Vrcmšičica, čez gozdnate Brkine se nam v daljavi izrazito pokaže svetla belina mogočnega Snežnika (Notranjski Snežnik, 1796 m). Ko pa pridemo na vrh Gabrčka, nam zdrsne pogled mimo Čuka, zapadnega konca Brkinov, ki slovi po bogati, tudi alpski flori, na jug, kjer je v sinjini na obzorju navidežno od vzhoda na zapad potegnjena lepo oblikovana rajda gorã. Prav sredi nje se zelo zaznavno dviga Slavnik (1028 m). Potem nam za nekaj časa nad cesto pogled na to gorstvo zastrejo Brkini, toda pri Rodiku se nam svet na jug odpre ter bliže in še lepše kot prej se nam vidi celotno pogorje. Zdaj vidimo v vrsti hribov tudi Rašušico, ki je na meji med Slovenijo in Hrvaško ter je 56 m višja od Slavnika, vendar ne pride v njegovi bližini do veljave, ker nima tistega dominantnega položaja, kot ga ima on, stožčasti Slavnik. Sicer pa se vidi vse to pogorje, če ga gledamo na progí od Rodika do Kozine in Hrpelj, veliko in visoko, mnogo višje, kot bi pa zanj govorile nadmorske višine njegovih vrhov. Za Kozino se nam pogorje zopet skrrije, a ko pridemo iz Petrinj po ostrem okljuku nad kalom na cesto, ki se od tam pa do razpota pri Črnotičah ravno vleče kot razpotegnjena vrv, se nam pred očmi nenadoma prikaže celotna Slavnikova vrsta, vse njegovo hribovje, razpenjajoče se od severa proti jugu in jugovzhodu. Slavnik pa v celem vidno kraljuje in vabljuje se v njegovem vrhu sveti beljava nove planinske postojanke, Tumove kočé. Pri Črnotičah, kjer se ravna cesta konča, smuknemo v skalno ožino, Vinska vrata. Še hip in zdajci se svet na široko pa se na levo odcepi reška cesta, tudi ta kakor ravnino, in z razpotja že odpre, razprostre se pred nami očarljiva podoba slovenskega juga: vidimo Tinjan na holmu, Rožar in vsa druga lepa naselja po istrskih hribih in gričih, doli v koncu se novi Koper šopiri, a prej ko vse drugo nas na vso moč prevzame neskončna širina sinjega morja, ki se v razkošnem sijaju blešči kot še nikoli videno, neizmerno zrealo.

Tržačanom je Slavnik oznanjevalec zime. Vidijo ga z raznih točk v mestu, sicer bolj Mali Slavnik (Velika Grmada, 1001 m), ki iz Trsta tu in tam zastira pogled na glavni vrh. In ko jeseni po dolnjem svetu dežuje, po navadi že prvi sneg pobeli Slavnikovo teme. Po njegovi beli kapi si rečejo Tržačani: »No, zdaj bo pa kmalu zima!« Slavnik se vidi iz Kopra in drugih istrskih mest, vidimo ga z vrhov Julijskih in Kamniških Alp ter s stoterih višin širom po slovenski zemlji. Z vrhov ga je v razgledu na istrsko stran med drugimi kmalu spoznati.

Prešnica

V tem razgledu lahko zmanjša njegovo veljavo samo še Učka na jugovzhodu (1396 m).

Smo v kraškem svetu, na Krasu, Socerb¹ nad Dolino, znan po lepem razgledu, grajskih razvalinah in podzemski jami, je ostal v Jugoslaviji, medtem ko so Mali Kras (ali Vrh Griže, 458 m) ter njegovi podnožni vasi Boljunc in Dolina že v Italiji. Tam se pričinja tako imenovani Šavrinski Kras, ki se vleče na jug in jugovzhod do Podgorske doline pod Slavnikom. V govorici ljudstva pa so Šavrini sploh istrski Slovenci. V jezikoslovju je šavrinsko eno izmed slovenskih primorskih (istrskih) narečij (gl. Fran Ramovš: »Dialektološka karta slovenskega jezika«).

Šavrinski Kras pa zemljepisno že oklepa Čičarija, ki se v izraziti debri gornje Glinščine pri Beki odloči od Tržaškega Krasa in se vleče do prelaza Vela Učka, tja do ceste, ki drži od Vranje na vzhod v Opatijo in na Reko. V dolžini 44 km in širini 15—20 km tvori Čičarija najmasivnejšo vzpetino na Istrskem polotoku. V svojem najvišjem delu je še danes neobljudena gozdnata pokrajina, s svojimi strmimi obronki znatna ovira za promet. Kaj čuda, če imamo tu v antropogeografičnem in klimatičnem oziru izrazito mejno črto!²

Sam gorski masiv Slavnika, ki se kakor mejnik dviga na severnem delu Istre, pa ne predstavlja meje le v geografskem in etnografskem, marveč tudi

¹ Sacerb, gl. M. Kos: »Zgodovina Slovencev«, Slovenska Matica, 1955, str. 74, 321. — Sacerb ali Strmec, S. Rutar: »Samosvoje mesto Trst in mejna grofija Istra«, Slovenska Matica, 1896, str. 8, 255, 256. — Jugosl. specialka 1 : 100 000, list »Vrhnika«. Toda bodi Sacerb ali Socerb, samó Strmec je njegovo staro slovensko ime, ki bi ga bilo znova uvesti v rabo. Pobljže nas z zanimivostmi kraja in pokrajine seznanja V. Bohinec: »Po vaseh in mestih Slovenske Istre« v »Turističnem Vestniku«, Turistična zveza Slovenije, Ljubljana, 1956, str. 89 i. sl.

² Dr. Lujo Adamović: »Führer durch die Natur der nördlichen Adria«, Dunaj in Leipzig, 1915, str. 169.

v fitogeografskem (rastlinskem) pogledu. Zadnje predstražce srednjeevropske vegetacije in flore so prodrle preko višavij Vremščice in Brkinov do Slavnika in se ustavile na njegovem grebenu, kjer se srečujejo s predstavniki submediteranske flore in vegetacije. V klimatskem pogledu posebej predstavlja Slavnik prirodno pregrado, ki preprečuje vpliv Sredozemlja na Matarsko ali Podgrajsko podolje (v italijanski literaturi Val Secca).

Podrobne podatke o podnebju celotne pokrajine je priobčil Fr. Planina v že omenjeni tretji številki »Turističnega Vestnika« 1. 1956. Geološki opis ozemlja pa sta nam ravno tam podala Fr. Planina (»Kameninska zgradba«) in V. Bohinec (»Koprška pokrajina«).

Čičarijo, če upoštevamo samo njen slovenski del, pa meji na zapadu proga pulske železnice od Kozine do Rakitovca. Le Valvazor jo je tamkaj štel vse do morja, ko piše, da je Črni kal visoka gora (ein gar hoher Berg) v Čičariji. Hkrati je sušno Čičarijo poveličal, da je vinorodna, ko v izbranih besedah opeva črnikalec, slovečo vine črnikalskega brega.³ Proti severovzhodu pa slovensko Čičarijo od Brkinov loči glavna reška cesta, ki poteka od Hrpelj skozi Materijo, Markovščino, Obrov, Podgrad in Račice do Staroda ter dalje na morje (Kvarner). Ta veliki trikot spoznavno obvladuje, sicer ne prav v njegovi sredi stoječ, Slavnik, istrski Triglav, kot ga je po pravici nazval v svojem lepem govoru ob otvoritvi Tumove kočje Vestnikov urednik prof. Orcl.⁴

Slovenci niso nikoli radi slišali, da so Čiči. Morda je tudi zaradi tega Rutar to stvar tako opredelil: »Od Strmca proti jugovzhodu se vleče kamenit kraški svet, kateremu pravijo Čičarija, čeravno so pravi Čiči šole na drugi strani Slavnika«,⁵ kar bi pomenilo južno in zlasti jugovzhodno od njega. Po Rutarjevem bi bili »pravi Čiči« šele prebivalci hrbovskih vasi Golac in Poljane ter treh zaselkov pri Golcu: Brdo, Gojaki in Zagrad. Vsi ti kraji so še v Sloveniji, ljudstvo pa govori tam že hrvatski s čakovsko-ikavskim narečjem. In prav ti kraji se n. pr. v Materiji štejejo za Čičarijo nasploh.

Reška cesta tedaj loči Čičarijo od Brkinov. Ljudje ob sami cesti se pa s ponosom štejejo za neprizadete — — »Nismo Čiči, ne Brkini, ma smo jušto na konfini« — (a smo ravno na meji). Tako tolažilno trdijo Matarci, Markovci⁶ in prebivalci še drugih krajev Podgrajskega Podolja. Vas Skadanščina (580 m) je sredi slovenske Čičarije. Tam govorijo otac, majka in imajo še druge take besede. Pa tudi njim ni všeč, če se jim reče, da so Čiči. Ko govorijo doma, med sabo, rabijo mnogo hrvatskih izrazov. Ko pa pridejo v kraje ob cesti, se potrudijo in govore lepo slovensko, tako kot se govori v Materiji, Markovščini in drugih tamošnjih naseljih. V »Obrovu (Obrovem) in Podgradu« se govori »drugače«, so Slovenci, a njihova beseda ima hrvatski prizvok, med njima pa

³ Valvazor: »Ehre... I., druga knjiga, LXII. pogl., str. 268. Črni kal pa ni ne gora ne hrib. Je vas, pri cerkvi je višina 245 m.

⁴ »Planinski Vestnik«, 1957, str. 512.

⁵ S. Rutar, str. 8.

⁶ Ne Materijci, Markovščani, kot se tu in tam v časopisju čita, »Markovščinska gostilna« je zapisano v »Plan. Vestniku« 1957 na 534 str. Od osvoboditve dalje se je pisanje naših listov, kar se primorskih krajevnih imen in označbe prebivalcev teh krajev tiče, precej zboljšalo, a so še napake. Le koliko je trajalo, preden se je za prebivalce goriških Brd složno ustalilo edino pravo ime: Brici. Kdaj dobimo slovenski Larousse, ki bo ob vsakem krajevnom imenu povedal, kako se prebivalcem tistega kraja pravi! Že Levstik je na glas klical po takem slovarju, pa ga šc danes, kakor nam je zelo potreben, nimamo. Kako pa naj imenujemo prebivalce krajev, ki so se jim spremenila imena? V Rihemberku na Goriškem so bili Rihemberčani. Zdaj je kraj Branik. Prebivalci? Sv. Peter v koprskem okraju je postal Raven. Prebivalci? In sklanjatev?

je Hrušica z zelo lepo slovenščino. Podgrad (Podgrajci, tudi Neograjci, Neuhaus, Castelnuovo) ima nadmorsko višino 604 m, je največje naselje gorate Istre in ga nekateri štejejo naravnost za središče Čičarije.⁷ V Podbežah, med Hrušico in Podgradom, so Slovenci, šola je slovenska, narečje je pa čakavsko. Za Račičane in Starajce bi veljalo, da so Hrvati po jeziku. Vsekakor imajo čakovsko narečje in mnogo hrvatskih šeg in navad. Za umrlim narekajo (naricajo). Račice in Starod sta pa še v Sloveniji, šola je slovenska. Ves ta svet nudi jezikoslovcem odgovorno, a zelo hvaložno delovno področje.

Tudi za študij imenoslovja čaka poklicane tukaj še mnogo, zelo mnogo dela. Četrto stoletje in več so imeli pokrajino zasedeno Italijani. Risali so zemljevide, pisali knjige in potopise o teh krajih, ne da bi upoštevali, da je zemlja slovenska, ljudstvo slovensko. Toda grehi izvirajo iz še starejših, avstrijskih časov. Vladala je misel, da so Slovenci in Hrvati v vsakem pogledu zaostala ljudstva, sploh nepristojna kaki kulturi ali civilizaciji, in po tej misli so se ravnali odnošaji Nemcev in Italijanov napram nam. Kako so govorili, kako so pisali o nas? V italijanskem vodiču se je opisal izlet iz Hrpelj na Slavnik, torej po čisto slovenskem svetu. Stoji tamkaj med drugim: Smo v goratem delu Krasa, kjer prebivajo Čiči, ljudstvo romanskega izvora, ki se je pa navzelo navad in vpliva sosednih Slovanov. Zelo ubogi, na pol divji ljudje (gente poverissima, semi — selvatica)... Istrski Slovani so jedva v surovih početkih tistega, čemur se pravi kultura. Učijo se šele kuhati oglje iz drv svojih siromašnih gozdičev.⁸

Nemci pa so takole pisali: Prebivalci pokrajine, Čiči, so zelo čudno ljudstevce (ein ganz merkwürdiges Völkchen). Ne ve se, če so potomci Skitov (Skythcnableger), ali pa izvirajo od Rimljanov. Gotovo je predvsem naroda zemlje tista, ki je iz teh ljudi napravila revcn, na pol divji rod, ki ga imamo dandanašnji pred sabo. Na Reki in v Trstu vidimo često Čiče v družbi njihovih močno kostnatih, grdih žená (ihrer starkknochigen, hässlichen Weiber)...⁹

Resnici na ljubo pa je treba reči, da so tudi v Munah in Žejanah, tedaj v osrednji, klasični Čičariji, ki je oddaljena od širokih cest, ljudje docela dostojni in čisti. Munke in Žejanke so oglje doma nakladale, v Trstu razkladale. Bile so tudi pri tem delu snažne in lepo se je na njihovih narodnih nošah odražala belina domačega platna. Bile so in so še zmerom čedne, a vse prej kot grde. Kar se kosti tiče, če jih imajo res močne in trde, o tem pa ni moči kar tako razpravljati...

In za konec o Čičih še tole čičko (ali čiško). V Trst so vozili kis, oglje in drva. Kot »jesiharji« so bili znani daleč naokoli. Drva pa so dovažali v mesto na svojih značilnih vozičih povezane v snope ali butarice, ki se jim je reklo faš, faši (ital. fascio). Te »faše« je moral Čič v mestu z ulice, če tam ni dobil kupcev, znesti v stanovanje. Vzel jih je kar po nekoliko hkrati in jih je spretno z rokami pridrževal zadaj na plečih, na tilniku, ter blago ponujajoč vpil: »Kupite faše«. In ta »kupite faše« velja v tržaškem italijanskem narečju oddavnaj za naš »štuporamo« (cucoramo, oprtv, na krkoč, gice lonce itd.). Vendar bi bilo hudo, če bi tržaški Italijani morali priznati, da je rečenica vsaj do polovice slovenskega izvora. In tako pišejo v slovarju »copète fass« ter sta tam besedi obrazloženi kot da pomeni »copète« tilnik, da prihaja beseda

⁷ Gustavo Cumin, »Guida della Carsia Giulia«, Trst. 1929, str. 366.

⁸ Dr. G. Marcotti: »L'Adriatico orientale da Venezia a Corfù«, Firenze, R. Bemporad & figlio, 1899, str. 121—122.

⁹ »Führer durch Dalmatien«, Dunaj in Leipzig, A. Hartleben's Verlag, 1907, str. 61.

iz benečanskega ali lombardskega, končnica da je ladinska, »fasc« da je fascio, tedaj snop na tilniku, cicoramo nositi, eno nožico na eni in drugo na drugi strani. »Oče je otroka celo uro nosil kupite faše«. Za natančnost je v slovarju zapisan še primer: »un caro de cici càrigo de fassi« — s snopi naložen čički voz...¹⁰

Torej v takem vzdušju ni bilo lahko povsem po slovensko gojiti in proučevati slovenska imena, zlasti krajevna, pa čeprav na čisto slovenskem ozemlju. Svoja naziranja in svoje vplive so nam tudi kar se krajevnih imen tiče nenaklonjeni sosodje vsiljevali. Nastale so zmešnjave in bomo morali tudi na tem področju nadomestiti, kar je bilo za nas brez naše krivde zamujenega. Tako imamo tu hrib Rožič (817 m). Šele na jugoslovanski specialki 1 : 100 000 mu je vrnjeno pravo ime. Rožič, to je majhen rog, res ima na rog spominjajočo obliko. Vredno je to zato omeniti, ker so temu vrhu, Slavnikovem sosedu na severni strani, dvakrat ne dá isto ime. V italijanski in nemški literaturi in na kartah najdemo imena Ross, Rosc, Rosce, Rosč itd. Rutar ima Cerošič,¹¹ tudi na zemljevidu slovenskega ozemlja »Slovenske matice« je Cerošič, Italijani pišejo Zerosic.¹² Stvar bo pač takale: Vrh 817 m je Rožič. Domačin izgovarja rožč (rošč), in tako si je moči razložiti, da je izraz Rošč za hrib sprejet tudi v novejšo slovensko literaturo.¹³ Za Rožičem, če gledamo s podgorske plati, na matarski strani, je grmičast svet, kjer je v avstrijski specialki in na italijanski karti¹⁴ zaznamovan studenec, in tistemu svetu se bo reklo Zarožič ali Za Rožičem.

Iz Prešnice v Podgorje drži ob železniški progi pot »Čez Brda«. Iz Petrinj pa prideš v Podgorje »Čez Srednji Kras« ali »Čez Trpce«, tipično kraško planoto. Južno od Podgorja, na zapadni strani preseke »Draga«, so Kojnik, Golič, Kosmatič ali Kosmačič, Lipnik in še drugi hribi in griči, ki imajo lepo in raznovrstno floro. Če greš iz Podgorja na Slavnik, in ta pot je od vseh pristopov najkrajša (če se ti mudi, ne boš hodil niti celo uro), imaš kmalu nad vasjo velik kal »Na Fontani«, kjer napajajo vaščani živino. Malo više je »Fontana«, obzidana odprtina, kakor vrata v klet, globoko notri šumi voda verjetno podtalnega toka. Nemci so v času okupacije pripravljali načrt, da bi se od tam napravil vodovod za Podgorje, ki nima izvirne vode. Na podgorsko železniško postajo še zdaj od drugod v cisternah dovažajo vodo. Ko greš naprej po poti, prideš v »Hostico pod lazom«, na desni ti ostanejo »Na Hradci«, kjer je bil v starih časih tabor, »Vrti pod stajami«, »Pod Starim kalom«, »Laz«, »Vrti pod Bukovimi stajami«, kjer so še stajajo, nekoč domovanje dva tisoč in več ovac, ko jih danes tukaj niti sto več ne našteješ. Pot se cepi v dvoje, po eni in drugi stezi lahko gremo dalje. Po levi dospemo vrh gozda v eroziven žleb, »V klančiču«, in skozenj na vršne pašnike, kjer dobimo na levi Veliko ter na desni Malo Grmado. Velika Grmada je pravo ime za koto 1001 m, kateri so, kakor vse kaže, šele tržaški izletniki dali ime »Mali Slavnik« (Piccolo Taiano). Domačini, vsaj na podgorski strani, in prav njim je vrh najbližji in tudi najbolj vidljiv, ne poznajo imena Mali Slavnik. Vrh je zanje Grmada, Velika Grmada. Star mož v Materiji mi pravi, da je bila v njegovih mladih

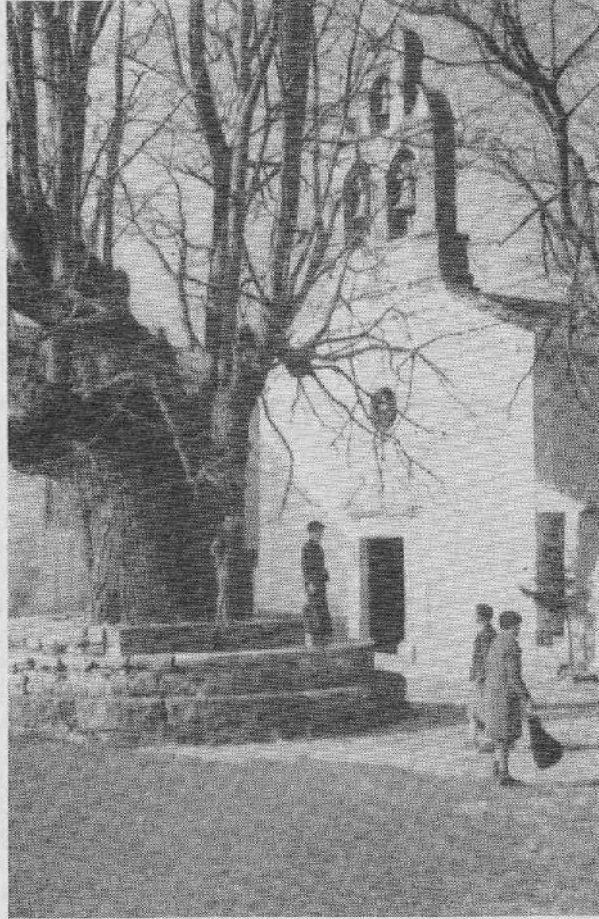
¹⁰ Gianni Pinguentini: »Dizionario storico etimologico fraseologico del dialetto triestino«, Trst, 1954, str. 64, 84.

¹¹ S. Rutar, str. 28.

¹² Nicolò Cobol: Guida dei dintorni di Trieste, Società Alpina delle Giulie, Trst, 1909, stran 214.

¹³ »Slovensko Primorje v luči turizma«, dr. Valter Bohinec, France Planina, Jožko Sotler, Ljubljana, 1952, str. 26.

¹⁴ Istituto Geografico Militare, 1 : 25 000, 1930.

Klanec, stara lipa pred staro cerkvijo

letih samo »Grmada«, ime »Mali Slavnik« da je bilo slišati šele v novejšem času. Tudi Frischanf je bil za koto 1001 m določil ime »Grmada«.¹⁵

Če pa vzamemo od razpotja desno stezo, markirani, sedaj še zelo zarasli pot, smo zgoraj pod ovršnimi pašniki v jami »Medvedici«, na levi je »Jančarski žleb«, nad obema pa se že razprostirajo Slavnikove trate in travniki, v času cvetja najlepši vrtovi, kar jih je kjer koli videti mogoče. Vse naokoli so lepi brežuljki in zelene dolinice, hladne hoste in sončne goličave. Kakšno veselje je ondod pohajkovati, spomladi, pa tudi sicer! Pozimi, kadar je sneg, bo smučar todi našel pravi raj. Vrhovi pa so tamkaj »Župnik«, »Srednji hrib«, »Cigan«, »Zajčji hrib«, »Čuk« (977 m). Povsod po odprtem svetu so se včasih pasle cvce, ki jih ni več. Tam je še obraščeni »Migovec« (936 m) z znanim studncem, edinim v Slavnikovem ovršju. Pod Migovcem na južni strani so »Bukove staje«, niže doli proti Mankovščini in Materiji »Jančarija«, »V stajah« —

¹⁵ Joh. Frischauf v knjigi »Touristenführer XV, Gebirgsführer durch die Österr. Alpen, Östlicher Teil«, 3. izdaja, Verlag Österr. Touristen-Club, 1883, str. 240 i. sl.

ledinska imena, ki živo spominjajo na ovčarstvo, ki so ga tod povsod v prejšnjih časih močno gojili. Kmeta so po tem cenili, koliko »kornarjev« ovac je imel. »Kornar«, »kvarnar«, je štel štirideset glav (ital. quaranta, v tržaškem narečju coranta). Propadanje ovčereje pa sega precej daleč nazaj in so videli nekateri njegov vzrok v tem, da je bila volna domačih živali kratka, hrapava in groba ter da jo je zato na tržišču izpodrivalo in izpodrinilo boljše blago. Bolj verjetno so pa kmetje nehali ovčariti, ker sta jim bili blizu veliki središči Trst in Reka, kamor se je vaška mladina odpravljala na delo in se tam navzemala mestnih navad. Ob naglo naraščajoči tkalski industriji je ljudstvo sčasoma pričelo rabiti v mestu kupljena oblačila, tako da jim je postajala odveč domača volna, ki je dotlej vseskozi bila dobra za vse potrebe pri kmečki hiši.

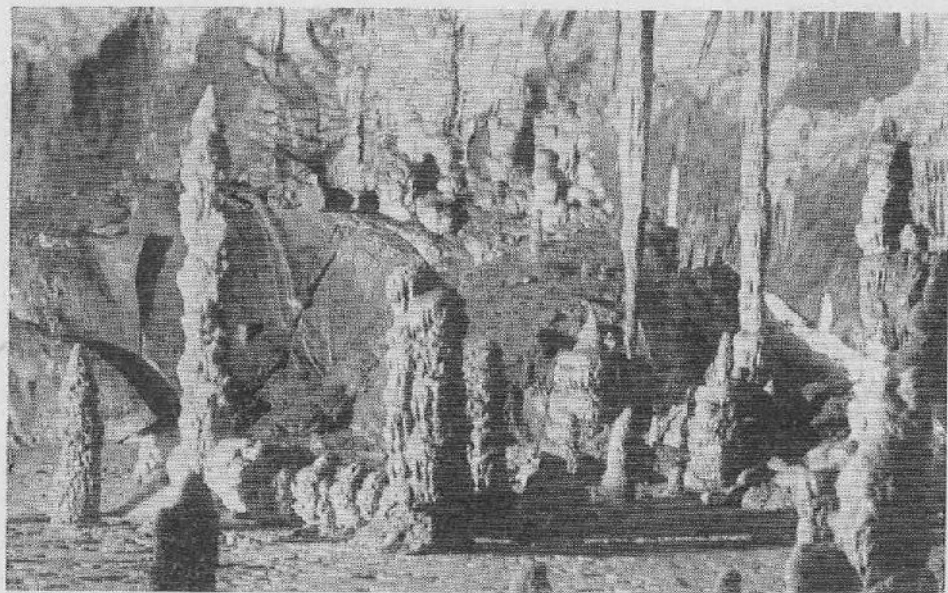
Ko so se medtem domače razmere v vaseh pod Slavnikom spremenile, bo kazalo sčasoma tudi semkaj usmeriti turizem, tujski promet. Dolinski kraji so bili že v Avstriji, še bolj potem v Italiji in posebno za Tržačane precej pomembna letovišča. Ni prezreti, da imajo znatne nadmorske višine, in bodi le za primerjavo omenjeno, da ima Materija isto višino kakor Bohinjska Bistrica, in po tri metre so višji Golac kot Mojstrana, Hrpelje kot Tržič, Slivje kot Ljubno na Gorenjskem, Podgorje kot Lesce, Podgrad kot Dom v Kamniški Bistrici. Tudi naselja v dolinah pod Slavnikom imajo gorski zrak, v Podgorski dolini pa je zelo občuten še vremenski vpliv od morja. Podnebje tod povsod je tržaškim letoviščarjem zelo prijalo, »aria da fame« (zrak, ki te dela lačnega), tako so govorili. Doma niso imeli tcka, tu so postajali ješči.

Za uspešno razvijanje turizma in tujskega prometa naglas govore tudi znameniti terenski, kraški pojavi, jame, vdori, dihalniki, požiralniki. Vsemu svetu so znani podzemski vodni sistemi v tej pokrajini, ki še niso v celoti proučeni. Pod Golcem je Francoska jama. Pripovedujejo, da so v času francoske vladavine Francozom neprijazni domačini z vejevjem zadelavali vhod v jamo, da ga ni bilo videti, tja čez pa so gnali Francoze, ki se jim je udiralo in so padali v jamo. Pri Skadanščini je Zala jama, nad Materijo Bršljinka, pri Markovščini Medvedova in Martinova jama, in jih je še mnogo drugih, a od vseh v tem območju so najlepše in najbolj zanimive, daleč naokrog sloveče Dimnice pri Slivju, Slivrske Dimnice, ki jih je še v Avstriji in vse do razpusta Slovenskega planinskega društva v Trstu po fašistični vladi v l. 1923 upravljalo to društvo.* Žal so jame večidel zanemarjene, treba jih bo primerno opremiti, napraviti jih obiskovalcem udobno dostopne. Skratka, vsestransko moramo poživiti ves ta svet, urediti ga tako, kakor se za njega spodobi. Za skupinske, množične in prav posebno za šolske izlete so vsi opisani kraji kakor nalašč ustvarjeni. V hladnih borovih gozdičih po prostranem kraškem svetu bo mladim in starim poletni kaj prijetno taboriti.

Ime Slavnik, od kod je prišlo? Od naših zgodovinarjev imamo, da se gora v starih aktih s tem imenom nikoli ni imenovala. Bržkone je z označbo Monte di Podgoria, ki jo najdemo v virih, napisanih na italijanskem jeziku od 16. stoletja dalje, mišljen Slavnik. Zanimivo je, kar je zaradi Slavnikovega imena napisal Rudo Goljak v »Planinskem Vestniku«. Nekateri menijo, da gora svojega lepega imena ni dobila po slavni dominantni legi v ozadju slovenskega morja, marveč po obliki zglavnika.¹⁶ V dolini pravijo ježi ali hribini

* Podrobnejši podatki o kraških fenomenih v knjigi »Slovensko Primorje v luči turizma« na str. 150 i. sl. Posebej o Dimnicah sta zanimive nadržbnosti objavila dr. Lavo Čermelj in Zorko Jelinič v svojih člankih v 9. številki »Planinskega Vestnika« 1954.

¹⁶ Plan. Vestnik 1957, str. 533.

Jurlišević

na koncu ravnega polja ali njive, koder ni moči naprej orati, »vzglavje«. Pletersnik ima besedo »zglavje« tudi v pomenu »der erhabene Teil des Weingartens«, v vinogradu vzvišeni kraj. Bodi tako ali drugače, domačini imajo z imenom Slavnik v mislih goro v celoti. Vrh samemu, koti 1028 m, pravijo »Skukovec«. »Na Skukovcu so Koprčani zgradili planinsko kočo.«

Na Skukovcu pasejo in kosijo Podgorci, ki so lastniki svojih parcel. Nekaj je pa tudi komunele, po domače gmajne, posebno pod vrhom na matarski strani. Tam imajo kmetje »juse«. Kolikor jusov ima kdo, toliko mu pritiče »partov«. Ti parti se vsako leto na novo razdelijo, »rovašijo« jih. Najprej jih zakoličijo in oštevilčijo. Napravijo toliko listkov, kolikor je partov, vsak listek dobi ustrezno številko. Po starem je vodil proceduro župan, zdaj gre pa rovašnje kar samo. Nekdo izmed kmetov upravičencev dene listek v klobuk in kolikor ima kdo jusov, toliko listkov sme iz klobuka izvleči. Za tisto leto dobi košnjo na partih, ki jih je izžrebal. Za svet na vrhu ne rovašijo, zgornje košnje prodajo. Kosci si naredijo iz pokošenega sena kope, ki so votle, v njih spiyo. Žejni pijejo vodo iz kaliča, z žabami vred, kot mi je domačin pol za šalo pol za res povedal.

Neznan je tudi izvor italijanskega imena za Slavnik, Monte Taiano. Z one strani imam, da se je to ime pojavilo v nekaterih urbarjih okoli l. 1600, kjer da se je pisalo o nekem kraju »Taian«, in da je označba pomenila planinski svet nad Podgorjem, ne pa sam vrh. Medtem pa se še do danes ni izvedelo, če in kje naj bi kdaj bil obstajal nek kraj takega imena. Zgodovinarji pa so ugotovili, da je »Monte Tajano« ime novejšega datuma, da se je pa vsekakor pojavilo že v prvi polovici 19. stoletja. Dunajski učenjak dr. Lujo Adamović, ki je vsestransko proučeval vprašanja celotne pokrajine, je takole napisal:

Ime »Monte Taiano«, ki se uporablja v nekih italijanskih krogih, ni zgodovinsko nikakor upravičeno.¹⁷

Na jugovzhodni strani, četrť ure pod vrhom Slavnika, je studenec s pitno vodo »Pri Šternici«, ali »V Migovcu«, ali »V Migovcu pri Šternici«. Studenec je zarisan na avstrijski specialki, je pa že v hosti in ga včasih ni lahko najti. Na severni strani Slavnika, pet minut pod vrhom, na zavetni ravninici kraj hoste, je lokva »Pri kaliču«, ugodno počivalo ob vsakem letnem času. Na markirani stezi, ki drži s Slavnika v Skadanščino, na lepi planjici pod gozdom, je vodnjak s kapnico »Za solne«, še niže doli, že nad vasjo, je živa voda, tam se pravi »Pri studencu«, zelo prijeten, poleti hladen kraj. Vas je Skadanščina, ne Skandanščina, kakor se tu in tam napačno piše.¹⁸ Ob poti, ki pelje na Slavnik iz Materije, pod Medvednjakom, je studenec »Pri cerih« ali »Pri hrastih«, tudi »Pri stajah«, ker so bile tamkaj nekoč ograjene ovčje staje. Ondod so hoste Žleb, Slavrovka, Tomčev dol. Prav pa je Medvednjak, od nekdanjih medvedov, ne Medvedjak, kot je napačno zapisano na jugoslovanski specialki. Tudi ni prav »Strehovica«, ampak »Strahovica«. Je gozdnata in je strašilo v njej. Ne »Zbelunca«, marveč »Žbevnica«. Žbevnica je pa dvoje. Žbevnica je vrh 863 m severno od Slavnika. Pod njim je nekđaj tekla tihotapska steza. Uporabljali so jo tihotapeci, da so se izognili mitnici pri Klancu. Pod Žbevnico na jugovzhodni strani so trate »V Paradinah«, še naprej »V Škofljici«, kjer so kmalu po vojni naredili prostorne hleve za živino, ki jih še zdaj nihče nima v rabi. Druga Žbevnica je vrh 1014 m blizu Rakitovca, a že onstran republiške meje. Značilna je po svojem ubrano holmčastem svetu, po gladkih pisanih travnikih, kjer cvete Tommazinijev jeglič (Primula Tommasini). V drugi polovici aprila so od narcis vsa bela njena pobočja. Iz Rakitovca, ki ima železniško postajo, greš skozi vas Brest in dospeš v dveh urah na njen lepi, zelo razgledni vrh.

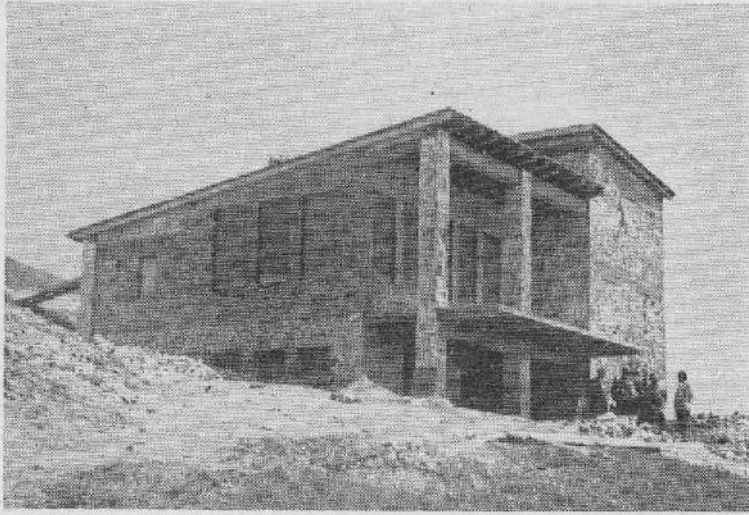
Ni prav, kakor se piše in je tiskano na zemljevidih, Metenjok, ker prav je Medenjok, tam cveto medenice (narcise). »Irpensnik« naj bi bil, kakor se piše in riše, severno od Golca, ob ovinku, ki ga nad vasjo napravi cesta proti Velikim vratom. Toda nihče ne pozna kraja ali hriba tega imena. Kota 680 m je Štrped. Med Štrpedom in Kovrljico (na jugoslovanski specialki je napačno napisano Koprnica), ob cesti vrh ovinka, tam kjer je na karti s križcem označena kapelica, je »Na Ždrilu«. Popotniku, ki hodi ondod, je dobro vedeti, da imajo vasi Golac, Brdo in Zagrad izvirno vodo, »vrulje«. Italijani pa so bili v času okupacije napravili strateški vodovod iz Buzeta čez Slum, Brest, Dane, Vodice in Golac do Obrova. V Obrovu se vodovod cepi, en del gre ob cesti na Kozino, drugi pa dol proti Podgradu in Reki.

Med Velikimi in Malimi vrati je Plešivica, 908 m, v izgovorjavi naglas na prvem i-ju. Nikjer ni za ta hrib slišati imena »Pleševica«, kot se sicer po navadi piše in na zemljevidih napačno tiska. Obstaja pač tudi Pleševica, a ona je povsem drugod. Zapadno od Plešivice je Grižan, trigonometrična točka 833 m. Na karti italijanskega vojaškega geografskega zavoda 1:25 000 ima višino 852, kar je seveda tiskovna napaka. Grižanova soseda je še Gnojina 780 m. Vzhodno od Velikih vrat je gozd »Mrtve doline«, južno od njih hrib Lipica 953 m.

Vrh 799 m nad Gojaki je Gradina. Gori so razvaline nekdanjega gradu Karsberg, ki je bil kakor Novi grad (Neuhaus, Castelnuovo) nad Podgradom

¹⁷ Dr. Lujó Adamović, n. m., str. 171.

¹⁸ Jugosl. specialka 1:100 000, list »Vrhnika«, karta 1:300 000, pril. »Slovensko Primorje v luči turizma«.

Koča na Slavniku
spomladi 1956

v srednjem veku med glavnimi gradovi in gospodstvu goriških grofov v tej pokrajini. Stal je ob važni tovarni cesti skozi »Velika vrata« iz srednje vzhodno Istro, katero so trgovci že v rimski dobi mnogo obiskovali. Našli so se tam ostanki rimskih zgradb, rimske posode, novci itd. Kraj jugozapadno od nekdanjega gradu se imenuje še sedaj »Rimič«.¹⁹ Kota 860 m nad Zagradom na vzhodni strani je Nebesnik. Vzhodno od Velikih vrat je gozd »Mrtve doline«. Najvišja točka vsega pogorja pa je Rašušica (Razsušica, ponekod Glavočurka, 1084 m), jugovzhodno od nje, še v isti rajdi, je Žabnik 1024 m, znan po svojih narcisnih poljih. Imeni Rašušica in Žabnik pa pri domačem ljudstvu ter zlasti pri Obrovcih in Golčanih skorajda nista v rabi za vrha v obeh triangulacijskih točkah, kot sta zaznamovani na zemljevidu. Pri domačinih je vse vrhovje od Rašušice do Žabnika Medveščica, v izgovorjavi Medvežica ali Medvižica, kadar imajo v mislih hosto in les. Ko pa ženejo tja gor na pašo, je zanje ves tisti gorati svet »Žabnik,« »gremo na Žabnik,« »gremo v Žabnik«.

Pod Žabnikom sta dva studenca, eden na zapadni strani, ob stezi, drugi na jugu. Severovzhodno od Žabnika je Gola glávica 939, na južni strani pod njo sta dva studenca, na zapadni pa eden. Njena soseda na vzhodu je Batica 915. Vsemu tamošnjemu okolišu pa pravijo »Koritnjak«. Na njem cveto spomladi svišč in narcise, pozimi so ga pa Tržačani pridno posečali zaradi njegovih lepih, prostranih smučišč.

Če gremo s Slavnika na sever po markirani stezi navzdol proti Prešnici in Klancu, pridemo čez trate »Pri kaliču« v hosto »Padež«. Pod hosto je ravnica »Vrt«, še niže sta »Mala njivica in »Njiva«, kamor bo prišla gor iz Hrpelj nova cesta, ki jo gradijo na Slavnik. Z Njive pridemo skozi »Gozdič« v »Skledo«, planoto med Veliko Gobovico 910 m na desni ter Malo Gobovico (podgorsko, 875 m) na levi strani. Strmo pobočje Velike Gobovice nad Skledo se imenuje Čelo. Iz Sklede vidimo za Videžem še drugo Malo Gobovico (preško, od Preščanov, iz vasi Prešnica). Od tam se nam kaže tudi obraščena stran Žbevnice, ki je travnata na drugi plati. Nad Skadansčino je Mrzli vrh, pod

¹⁹ S. Rutar, str. 271—272.

njim dolina Globnja. Iz Sklede drži slab kolovoz v Podgorje čez »Peščenik«, tam je že planjica »Glog«. Naprej pa nas markirana steza vodi »Pod Sivimi skalami« ali »Pod steno«, zelo značilnim, lepo blikovanim in iz doline dobro vidnim gladkim skalovjem. Ko se že bližamo Prešnici, stopamo nekaj časa po ravni stezi skozi leskovino, kjer se pravi »Na klančiču« ali »Pod Gabrovim vrhom«. Dva koraka od steze proč je studenec »V rebri« ali »Pod Belo grižo«. Podgorci mu pravijo »Kal nad Prešnico«, tudi »Na štrku«, »Na preškem štrku«. Bilo je vroče in nekaj daleč od tam sta delala Podgorca, oče in sin. Le-ta je potožil, da je žejen, oče pa: »Hodi pit na preški štrk!« Tudi ta studenec je razviden na avstrijski specialki, omenja pa ga že Joh. Frischauf, pripisujejo mu višino 766 m²⁰. V italijanskem potopisu iz leta 1898 je višina »približno 800 m« in hvali tamkaj pisec vodico iz studenca, kako je čista in hladna ter da nudi planincu poleti odlično okropčilo²⁰. Škoda, da je zdaj studenec zanemarjen, v studenčnico pronica voda iz okolice in se nihče ne briga, da bi studenec znova obzidal. Koprsko Planinsko društvo je bilo razposlalo vloge in pritožbe zaradi studencev vsega območja, ki jih je treba v pokrajini, ki ji izvirne vode primanjkuje, ne samo obnavljati, temveč tudi sproti negovati.

Ko gremo še dalje po markirani stezi navzdol in smo nad Prešnico, v višini 615 m,²¹ imamo na levi kraj pota tri kale, to so »Kali v Njivici«. Srednji kal je že kar velik, je imenitnejši od navadne kraške lokve, dolg je kakih 15 m in mi je logar iz Brgoda pravil, da je dva metra globok, kar se mi ne zdi verjetno. Videti pa je res kakor malo jezerce, voda v njem ni kalna kakor drugod. Tržaški izletniki so celo vse tri kale imeli za mala jezercica (laghetti).²² Nad Prešnico je Golež 716 m, ki ga na matarski strani včasih zamenjavajo z Videžem 901 m, ta se od tam ne vidi, gola pa sta oba. Na Goležu pasejo in v njegovih nižjih legah kosijo Preščani. Travnati svet so očistili kamenja, ki so ga spravljali na »groblje«. Tam je še Debeli hrib, pod njim dolina Grapenca (Grapina). Kota 587 m nad Klancem je na nekaterih zemljevidih »Reva«, prav pa je »Reber«. O teh in vseh drugih krajevnih podatkih je seveda že potreben nadaljnji, znanstveno poglobljeni študij. Poklicane čaka tudi na tem polju zelo veliko dela.

Od nekdanj je bil Slavnik predvsem za Tržačane med najbolj obiskanimi izletniškimi kraji. Že l. 1893 je bilo kupilo italijansko planinsko društvo v Trstu zemljišče pod vrhom, da bi se tam že takrat zgradila planinska postojanka. Od početka tega stoletja naprej so planinci, posebno v maju in juniju, trumoma hodili na Slavnik. Leta 1904 je bil na Slavniku shod štirih italijanskih planinskih društev z zelo velikim obiskom. Na široko so se o lepoti Slavnika razpisovali časopisi.²³ Vozil je včasih iz Trsta poseben vlak do Kozine, Prešnice in Podgorja, izhodnih postaj za Slavnik, tako da se je po pravici pisalo: »V zadnjih letih je postal Slavnik prava Meka naših planincev.«²⁴ Nekateri so mikali geološki in splošno geološki pojavi ondotnega sveta, druge njegova privlačna raznoličnost, vendar množice je Slavnik zmeraj privabljal v prvi vrsti s svojo čudežno floro in s svojim razgledom, ki mu izlepa ni najti para.

O Slavnikovem rastlinstvu in zlasti o njegovi cvetani je po navedbah našega botanika dr. Maksa Wraberja objavil zanimive podatke Pavel Kunaver

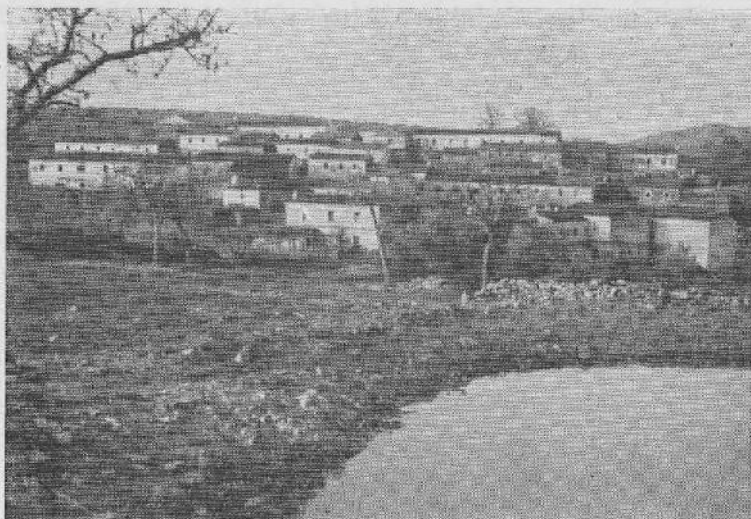
²⁰ M. G. Matilich, Monte Taiano (Slaunik), v reviji »Alpi Giulie«, Trst, 1898, str. 56—57.

²¹ To višino navaja M. G. Matilich n. m.

²² Bruno Velcich: »Monte Tajano« v reviji »Alpi Giulie«, 1915.

²³ Revija »Alpi Giulie«, 1904, 1905.

²⁴ Nicolò Cobol v »Guida dei dintorni di Trieste«, str. 211.

Petrinje z značilnim kalom

v lepem spisu »Z mladino na Slavniku«, polnem sonca in svetlobe.²⁵ Za boljše poznavanje Slavnikovega rastlinstva pa bi kazalo o njem po dr. Wraberjevem pismu še kaj povedati. Severno pobočje Slavnika, ki se spušča strmo proti Skadanščini in Materiiji, porašča skoraj do vrha bukov gozd posebnega tipa. Zanj je značilna trava jesenska vilovina (*Sesleria autumnalis* - Elfengras), pokrivajoča gozdna tla v gostih šopih. Pri Kraševcih je znana pod imenom ojstrica. V nižjih legah se primešavajo bukvi elementi submediteranskega hrastovega gozda, predvsem črni gaber, mali jescen, cer in mokovec, po jamah in žlebovih, kjer je več zemlje in vlage, tudi graden in beli gaber. Hrast puhavec je tamkaj zelo redek, ker mu je podnebje zaradi ostre burje preveč osorno. Bukov gozd je povečini močno degradiran. Stalne pretirane sečnje so ga spremenile v panjevec, ki je potreben obnove in izboljšanja.

Tudi južno pobočje je precej strmo, nagiblje se proti Podgorju. Gozdna vegetacija je tukaj še bolj degradirana kakor na severni strani. Predočuje jo submediteranski gozd puhavca in črnega gabra s prebogato in pestro drevesno, grmovno in zeliščno floro. Gozd je spremenjen v grmišče, ki se mestoma že trga zaradi pretiranega izkoriščanja in spreminja v golo kamenišče.

Vrh Slavnika in njegovo zložno, proti jugu nagnjeno planoto pokrivajo sončni gorski pašniki, ki bi se ob primerni negi lahko spremenili v zelo donosne senožeti. Po teh pašnikih najdemo nekaj florističnih posebnosti Slavnika, kakor visokorasli košutnik (*Gentiana lutea*), ki ga na žalost kljub zaščiti uničujejo z izkopavanjem njegovih zdravilnih korenin, Villarsovo zlatico (*Ranunculus Villarsi*) z zlatimi, svetlikajočimi se cvetovi in pa prekrasni bledorumeni ušivec (*Pedicularis Friderici Augusti*), ki ima tamkaj eno svojih redkih najdišč in ga je tja že Kugy v svojih zornih letih hodil občudovat²⁶.

Mimo vseh naštetih rasto na Slavniku po podatkih v italijanski literaturi še mnoge kukavice (orhideje), kakor škrlatnobarvni ogorelek (*Orchis ustulata*),

²⁵ »Planinski Vestnik« 1956, str. 409 l. sl.

²⁶ Dr. Julius Kugy: »Aus dem Leben eines Bergsteigers«, Rudolf Rother, München, 1925, str. 4. Letos potčče sto let od Kugyjevega rojstva. Spomniti je ob tem, da sta si bila z dr. Tumo po starosti samo za 10 dni narazen. Dr. Tuma je bil starejši.

oblasta kukavica (*O. globosa*), stasita kukavica (*O. mascula*), bezgova kukavica (*O. sambucina*), pegasta kukavica (*O. maculata*), dalje navadni kukavičnik (*Gymnadenia conopea*), volčji jezik (*Coeloglossum viride*), rjavordeča močvirnica (*Epipactis atrorubens*), širokolistna močvirnica (*Epipactis latifolia*), drobnolistna močvirnica (*Epipactis microphylla*), gnezdovica (*Neottia nidus avis* itd.

Od predalpskega cvetja boš našel na Slavniku zlasti še navadno orlico (*Aquilegia vulgaris*, *Rosa alpina*), alpsko grozdičje (*Ribes alpinum*), arniko (*Arnica montana*, *Cineraria alpestris*, *Cineraria aurantiaca*), volčjo jagodo (*Paris quadrifolia*), alpsko latovko (*Poa alpina*), omej ali preobjedo (*Aconitum lycoctonum*) in še druge²⁷.

Vse mnogoštevilno, živo-pisano cvetje se na Slavniku razbohoti po času in vremenu. Vendar je veliki zbor vseh rožic resnično očarljiv takrat, kadar čezinčez zacveto narcise. One so tiste, ki dajejo Slavniku in njegovim sosedom v nepozabnih slikah značilno barvitost. Vse naokoli se dražestno pozibavajo njihovi lepi, beli cvetovi v lahнем spomladanskem vetriču. Blagodejno se čuti njihova sladko opojna vonjava. Vsakdo se jih razveseli, vsem so nam enako ljube in drage. Vsaka dolina, dà, ponekod vsaka vas, ima zanje svoje posebno ime. So medenice in medenke, bedenice in bedenke, mandalence in mandalenke (v Podgorju), rambovšlice (v Skadanščini), sugalice (v Golcu), muzgalice, podkolonice, česnikovice, sušnice, ključki, ključnice, ključavnice, jurjevke in še toliko drugih. V Markovščini jim pravijo »rože s Slavnika«, kar na počez. Ali so zaradi te imenske pestrosti ljudje iz mesta in iz krajev, kjer ta cvetlica ne raste, ubrali srednjo pot in zanjo povzeli besedo tujko »narcisa« (grško: *narkissos*)?

Na Slavniku raste tudi teloh, samó zeléni (*helleborus viridis*, z njim so v starih časih lečili umobolne). Tudi to rastlinico različno imenujejo: telik (v Podgorju), telek (ponekod pravijo potoniki telek), telog, taloh, talač, talog, talov, talovin, talovje, talovka, talovnik, devetek, kačjak, kačnik, kihavica, kihavka, purica, kurjica, kurja smrt, kurji slep, šprež (v Golcu), ušivka, zavlačnik, zavlačni koren, petak, petlik. Potonike so v vasch ob cesti »farške mode«, šmarnice so »devičnice« ali »devičke«, spomladanski žefran je »čičkica«, in še dosti tako lepega bi se moglo pripovedovati s cvetličnatega Slavnika in njegove sončne soseščine.

In ko se v tej pisani cveteni naslajamo ob lepoti domačega hriba, se pa oko veselo ozira naokoli in naokoli po bližnjem in daljnem svetu. Oddavnaj so slavili Slavnikov razsežen razgled. Z vrha navzdol vidiš stotero dolin, stisnjenih v gruščaste hrbtine istrskega hribovja, vidiš prijazne vasi v podnožjih in bolj skromne po holmih in hribih, na jugu polotoka kraljuje Učka, dalje ti seže pogled na otok Krk, v Gorski Kotar, Velebit. Vidiš se ves Kras, Brkini, Snežnik, Vremščica, Javorniki, Nanos, Trnovski gozd, morje od Poreča preko Umaga in Pirana do Kopra z vsemi temi in še drugimi mesti. Vidimo Milje, Trst in njegove okoličanske vasi, Miramar, romantični Devin s starim gradom vrh skaline silovite, Tržič, ravninski tok in izliv Soče, Oglej z značilnim stolpom starodavne bazilike, Gradež s svojo laguno, in ob ugodnih svetlobnih razmerah Benetke-Venecijo, nekdanjo kraljico morja. Vidiš se s Slavnika vzpetine, kar jih je v zgornji, ravninski Italiji, z vsem po priklenejo nase planinčevo oko visoke goré, Alpe, Savinjske, Karavanke, Julijske vzhodne in zapadne, Ziljske, Karnijske, Dolomiti. Zastrmiš ob čudovitem pogledu na daljne

²⁷ Giovanni Russaz v »Guida dei dintorni di Trieste«, str. 68, Gustavo Cumin, n. m., str. 369.

snežne in ledne, čez 3000 m visoke vrhove Kadorskih ali Ampezzanskih in Agordinskih Dolomitov, kjer vidiš Marmolato z znamenitim ledenikom, velikansko ostenje Civette, lepo zgrajeni Pelmo in vse druge veljavne orjake. Še bolj na zapadu se ti v megleni daljavi kaže skupina Primierskih Dolomitov, fantastično oblikovane Pale di S. Martino z drznimi vrhovi Vezzana, Cimon della Pala, Franusta, Sass Maor.²⁸

Vreden je bil zatorej Slavnik, slavni Slavnik, da je bila čez njegov vrh potegnjena planinska transverzala. S severnega konca domovine doli na jug bo čez hribe in doline potoval lepote željni človek. Njegov zadnji hrib bo Slavnik, zadnji po redu, ne po lepoti in veljavi. Prav tako kakor vrh skalnatega Triglava, mu bo na cvétnatem Slavniku srce iskreno zapelo po Gregorčičevih besedah, zapisanih tudi na prvi strani prvega zvezka »Planinskega Vestnika«: »Slovenski svet, ti si krasan, ti poln največje si lepote...«

Šite — dva vzpona in dva problema

RADO KOCEVAR

Poletje 1948 nas je spremljalo v navpičnih stenah Julijcev. Če sem bil en teden v Ljubljani, potem je bilo to dolgo razdobje. Običajno sem se vračal domov le takrat, kadar se mi je preveč raztrgala obleka ali pa sem porabil vse kline v stenah.

Najraje smo se seveda zadrževali v Tamarju. Med zidovi, ki niso bili še preplezani, je bila že od nekdaj v osrčju našega zanimanja strma, siva stena Šit.

To so bili časi, ko smo mislili samo na vrvi in kline. Tudi edini pogovor je tekel samo o tem. Čim težjo turo smo preplezali, tem laže smo potem hodili samozavestno po promenadi, da so znanci strmeli v nas. Vendar pa sem rad včasih plezal tudi smeri, ki niso vzbujale toliko občudovanja, predvsem zaradi lepih detajlov in pa zaradi bodočih zimskih vzponov. Med turami, ki sem jih napravil s tem namenom, spada tudi severna stena Šit nad Planico.

Prva leta po vojni so bile Šite še malo raziskane. Le tri smeri so bile speljane in še te v desnem lažjem delu stene: Joža Čop in Pavla Jesihova imata pri tem glavno besedo. Teren v tem delu stene je lahek in nudi več variant za prehod. S Ferjanovim Petrom z Jesenic sva za vajo v dveh urah preplezala smer Jesihove. Pri tem sem opazoval svet za zimski vzpon.

Za zimo 1949 pravijo, da je bila slaba, da je imela malo snega. Zaradi tega da smo lahko preplezali toliko prvenstvenih zimskih vzponov. Pa ni bilo tako! Snega res ni bilo tri do štiri metre v gorah. Tudi na prisojni strani gora so se kmalu pokazala gola skalna pobočja. Toda na severni strani je ostal sneg, kakor je zapadel, saj večjih odjg skoraj ni bilo. Tako je bilo plezanje skoraj vso zimo enako težavno in le naši trdni volji je pripisati dejstvo, da smo tisto

²⁸ Agordinski Dolomiti, po kraju Agordo v dolini rečice Cordevole. Primierski Dolomiti, po kraju Primiero, Fiera di Primiero, v dolini Cismona. Frischaufer, uglednega alpinista in potopisca, je razgled s Slavnika sila očaral, užival pa ga je še v onem stoletju! On piše (n. m.), da seže razgled s Slavnika še dalje čez Primiersko skupino (bis über die Primörgruppe hinaus), zajel bi tedaj v glavnem še gorovja Adamello, Presanella in Ortler-Cevedale, vse do alpinih vrhov Ötztalskih Alp (ital. Alpi Venoste), čez katere se gradi gorska cesta z italijanske na avstrijsko stran, menda najvišja, pokrajinsko pa gotovo najveličastnejša v Evropi.

leto toliko preplezali pozimi. Le kasneje smo postali bolj pametni in opuščali vzpone, ki so terjali od nas preveč moči in sredstev.

Meseca februarja sem ostal ves teden v Tamarju. V glavnem smo se smučali na plazu pod Ciprnikom. V nahrbtniku pa sem prinesel seboj tudi plezalno orodje za podvige v skalah. Med drugimi sem imel namen preplezati Hornovo smer v Jalovcu in nekaj novega v Šitah.

Za Hornovo smer sem navdušil Toneta Poljšaka iz Ljubljane. Da bi ne gazila snega navzdol, sva seboj vzela smuči in jih odložila pod kuloarjem.

Hornova smer v severovzhodni steni Jalovca velja še dandanes za eno najlepših v Julijskih Alpah. Zanimivo je, da je bila že dolgo časa zimska privlačnost in za Arihovim vzponom decembra 1942 sta se po vojni zvrstila še dva zimska vzpona. Midva sva bila četrta naveza, ki se je lotila te ture. Leto in pol pozneje sem v Grazu srečal sivolasega starčka, ki je prišel poslušat naše predavanje o Vzhodnih Julijskih Alpah. Upognjena postava, zguban obraz in redki osiveli lasje so pričali, da ima mož že osem križcev na sebi. Pripovedoval sem mu potem, kako smo čistili led iz kaminov v njegovi smeri. Kljub starosti je še vedno ta stari prvopristopnik nove smeri v Jalovcu poznal svojo smer in nemalo se je začudil, da sva okno našla brez snega. »Lepa tura,« mi je rekel stari Horn.

Čez dva dni mi je neki smučar prinesel v Tamar dopisnico od Cica iz Celja. V njej mi je Cic sporočil, da je navdušen za moj načrt v Šitah in da v soboto pride.

Šele okrog enih ponoči je prilomastil prijatelj v kočo. Prej ni mogel iti zaradi dela. Spala nisva nič in ob pol treh sva že zapustila kočo. Smuči sva seveda vzela seboj.

Pod steno sva se nemirno ozirala navzgor. Majhni suhi plaziči so jasno naznanjali, da bo delo težko, kajti kopne skale je bilo malo ali skoraj nič. V Jalovcu je bilo drugače. Dopoldan v steno sveti sonce, ki je stopilo sneg vsaj na strmih mestih. Tu pa se je nama še krepko zanohtalo že v prvem raztežaju nad tlemi. Sreča je bila, da je vsaj vreme kazalo dobro. Preden sva začela s turo, sem skuhal kavo na kuhalniku, ki me je vedno spremljal po gorah.

Ko sva se končno po enournem prezobanju odpočila na majhni zasneženi polici, sva sto metrov pod seboj zagledala nasmejane obraze, ki so si v jutranjem soncu s smučmi na ramah utirali pot na Kotovo sedlo. Vem, da je vseh deset, kolikor jih je bilo, živelo v prepričanju, da le norci, kot sva midva, gredo počenjat stvari kakor midva, ki sva stala pribita v sedemstometrski zasneženi steni. Seveda sem takrat še mislil drugače kakor danes in midva sva zviška pomilovala ljudi spodaj, ki niso bili zmožni narediti kaj takega.

Najino plezanje se je po prvem navdušenju zelo zagrenilo. Neprestano čiščenje oprimkov v poledeneli steni in nesigurno zabiti klini so nama napejnali živce do skrajnosti. Cic je ob tej priložnosti splezal v previs, ki ga ni mogel preplezati. Visel je v njem kakor pajek in še danes ne vem, kako sem ga rešil iz te nerodne situacije. Vem, da sem moral splezati okrog previsa, seveda brez vsakega varovanja.

Le dobremu poznavanju plezalne tehnike in dragocenim dosedanjim izkušnjam se imava zahvaliti za ta in za vse uspehe. Po tej turi me je urednik športnega lista »Polet« prosil za članek. Rade volje sem mu napisal nekaj vrstic, med drugimi tudi tole:

»Na stojišču sem se od mraza tresel. Končno je vendarle odjeknil odmev »naprej«. Izbil sem varovalni klin in nadaljeval. Sredi zasneženih plošč so mi od mraza prsti skoraj otrpnili. Obesil sem se na vrv in si pihal v premražene prste. Tovariš je varoval v majhni snežni lopi. Sedaj sva stala pred kratkim žlebom v steni. S cepinom sem zasekal stopinje v led...«

Ura je bila pol enajstih, a stene sva imela šele tretjino za seboj. Sedaj sva razločila že vrhove Zapadnih Julijskih Alp, onkraj Kotovega sedla. Najini znanci smučarji pa so raztegnili svoje ude na sonce in pri tem pomilovali uboga reveža v steni.

Mestoma je bil sneg preplitek, da bi vanj delal varne stopinje. Taka mesta so me najbolj skrbela. Kakor v posmeh je bil vrhnji del stene tak. Sneg je bil čedalje bolj strm in izpostavljenost večja. Tu sva morala varovati le iluzorno brez vsake trdne opore in to preko sto petdeset metrov. S strahom nama je pogled ušel navzdol na konec snežne strmalni. Petstometrski prepad se je spuščal pod njim. Čeprav sva odvrčala te misli, pa vendar se tega morečega občutka nisva mogla znebiti.

V silni strmini sem stal že naslonjen na sneg. Zabil sem cepin nad seboj in v sneg z nogami skrajno previdno izdolbel dva stopa. Naslednji razčrčaj sem potegnil brez cepina, ker sem ga pustil tovarišu za zavarovanje. Zato sem se še počasneje pomikal navzgor. Ko me je konec vrvi opomnil, da moram nehati, sem ostal v zagati. Varovati nisem imel kje, še sam sem s težavo lovil ravnotežje v silni strmini. Drugoga mi ni kazalo, napraviti dva sigurna stopa za noge in tovarišu zaklicati, naj nadaljuje.

Z veliko pazljivostjo sem nato dosegel kopno skalovje ob vznožju velikanske zajede. Prvo, kar sem napravil, ko sem se oprijel skale, je bilo, da sem zabil dva varovalna klina in se s tem oddahnil.

Tudi zajeda je bila sitna, pa je nekako šlo. Še nekoliko metrov me je ločilo od majhne grebenske škrbine. Zadnji metri so terjali enako pazljivost kakor prvi. Kakor preko zidu sem dvignil glavo nad greben in zagledal verigo Julijskih Alp v objemu sončnega popoldneva. Po sedmih urah sva sedela zopet na soncu.

Iz Traviške Škrbine sva v oknu Jalovčeve stene zagledala dva plezalca. Očividno začetnika sta za turo, katero sem pred dnevi preplezal v štirih urah, potrebovala ves dan. Eden od njiju je celo obvisel na vrvi v Hornovem kaminu. Šele pozno ponoči sta se vrnila v Tamar.

Žal pa je ta edinstvena tura kmalu šla v pozabo, česar po svoji pomembnosti vendar ne bi zaslužila. Glavno pa je bilo, da je bil zimski problem Šit rešen. To nama je bilo takrat v edino zadovoljstvo. Zaradi izrednih težavnosti tega vzpona danes ne ponavljajo in ga v bližnji prihodnosti tudi ne bodo ponovili. Zimska alpinistika žal nazaduje. Ali je temu vzrok prenašel skok? Ali pa nezadostna oprema? Kdo ve?

Kljub rešitvi zimskega problema pa je ostal še vedno pereči problem, ali je levi dol Šit preplezljiv. Del stene v dolžini več kakor enega kilometra je še vedno nedotaknjen. Vedeli smo, da bodo to lepe plezalne smeri in že vnaprej čestitali tistemu, ki jih bo preplezal. Vsa leta se je o tem govorilo. Nekateri so si celo pustili »rezervirati« določene predele v steni, kakor je razvidno iz Zupanovca članka v Planinskem Vestniku 1953/201. Takrat se je pripetilo mikavno naključje, ki bi bil skoraj razburilo alpinistično javnost. Stvar je bila v tem:

Ing. Dolar in M. Keršič sta baje že več let pripravljala načrte. Zvedel sem, da nameravata preplezati desni del stene. Sama pač nista dosti govorila

o tem. Priznati moram, da sem se tudi sam ogrel za steno. Nisem hotel hoditi drugim v zelnik, zato sem se odločil poizkusiti srečo drugje. Tudi levi del stene je ostal še nedotaknjen.

Bilo je avgusta 1950. Že ves mesec sem plezal v Julijskih Alpah. Za menoj je bila kopica najtežavnejših vzponov. Preden sem prišel v Tamar, sem že tretjič preplezal Čopov steber v severni steni Triglava, razen tega sem pospravil Stenarjev trikot. Tudi to pot so mi zmanjkali klini in sem moral ponje v Ljubljano. Spotoma sem srečal prijatelja Romana Herleca iz Kranja in se z njim dogovoril, da preplezava novo smer v Šitah. Tedaj pa je prišlo do znane razburljive scene v Tamarju, ki pa so jo požrli tisti, ki so jo pripravili.

V Tamarju sta bila namreč tistikrat tudi Belač in Zupan z namenom, da ponovita Aschenbrennerjevo smer v severni steni Travnika. Okrog njiju pa se je vrtela Nadja, ki ju je seznanila s takole novico:

»Kočevar je prišel z zadnjim vlakom in gre jutri plezat novo smer v severno steno Šit.« Sedaj pa poslušajte enega izmed njiju, kaj pravi o tem:

»Severna stena Šit pomeni 800 metrov svetlih plati in rumenih odlomov sredi čudovite stene, ki se zgoraj nehava v nazobčanem robu. Na jug padajo Šite v položnih plateg, pašnikih in skrotju. ... Problem stene je bil še odprt in to smo vsi dobro vedeli. Mogoče pa je to najbolje vedel Belač, ki je z ing. Dolarjem že pred leti zamislil novo smer v vseh nadrobnostih. Spomnil sem se, da sem videl celo fotografije, na katerih je bila dobro vidna nova smer, kje naj bi potekala. Preračunani so bili že vsi prehodi in plezalca sta čakala samo ugodne priložnosti, da vstopita. Čudno se mi je zdelo, da je Kočevar prišel na to idejo in tako rekoč zajadral v tuj zelnik. Če se Belač odloči, da drugo jutro prehitiva Kočevarja in vstopiva v severno steno Šit namesto v severno steno Travnika, bo to pomenilo prav prijetno izpremembo v običajnem plezalnem življenju.«

Toda preden beremo Zupanov članek dalje, dovolite, da najprej pojasnim samo Zupanovo priznanje o novem kandidatu za tuji zelnik.

»Niti zavedal se nisem, pa sem že mislil na to, da bi dal sto ponovitev severne stene Travnika za to novo smer, da bi splezal čez oni krušljivi, previsni vstopni raztežaj, ki me je na tihem moril že več let, to je od takrat, ko sem ga prvič videl ...

... Belačvo mnenje o teh stvareh je bilo strogo. »Borba! Da, toda poštena borba z goro, ne pa prikrita osebna borba nevoščljivih tekmecev, ljubosumno skrivanje načrtov, kraja problemov tik pred nosom tistim, ki so jih načeli, laži in lažijunaštva namesto zdravega tekmovanja ...

... Skozi odprto okno sem gledal zvezde na nebu in mislil sem na Rada, ki ta čas leži kje zraven ...«

Jaz sem sicer dobil potem kmalu zadoščenje in tudi Zupan je zopet moral priznati:

»Drugi dan sem zvedel, da je Kočevar vso noč prav mirno spal in to pozno v jutro.«

Res je bilo tako in ko je bilo naslednje jutro sonce že visoko na grebenih, se mi je čudno zdelo, katera dva plezalca bi bila v steni. Videl sem ju, kako sta zabijala klane komaj petdeset metrov nad vstopom. Epilog tega neljubega dogodka je zaključil sam Zupan, ki pravi takole:

»Ta vstop je bil zelo dober in ko sem se oddihoval, sem zagledal, kako koraka neka plečata postava, nizka postava s plezalniki in rdečo jopico k najinemu vstopu. Slep bi bil, če ne bi bil takoj spoznal: Bil je Rado. Ustavil se je pod nama na polici in izjavil, da ga je zanimalo, kdo pleza tu ob tej

zgodnji uri. Midva sva ga seveda gledala z vso rezerviranostjo, ker sva videla v njem nelojalno konkurenco. Zato ga je Belač previdno vprašal, kam gre on. »S Herlecom grem plezat tam na levo novo smer!« Sedaj je bilo vse jasno. Severna stena Šit je dolga skoraj 1 km in Rado je tam v njenem levem delu imel neke ideje za novo smer; niti najmanj ni mislil na smer, katero sta nameravala preplezati ing. Dolar in Belač. Tako sva midva, ki sva se s tako ihto spravila na delo, sedela tam zgoraj v steni 50 metrov od melišča in vsaj jaz sem bil za svojo osebo kar malo razočaran. Sicer pa sva bila sama kriva, da sva vstala tako zgodaj. Lahko bi že prej pomislila na to, da so mogoče v severni steni Šit še kakšne druge smeri.«

Sam sem bil zaradi tega dogodka dolgo časa zamorjen. Ni mi bilo vseeno, da so moji tovariši mislili, da jim »kradem« smeri. Končno smo vsi skupaj prišli do prepričanja, da je temu kriva Nadja, ki je tisto čudno novico izsesala najbrž iz prsta.

S Herlecom sva tistikrat vstopila v levi del stenc. Nisva dolgo časa ugibala, kje bi začela. Roman je sicer predlagal, naj najprej poskusiva po oni poševni polici, ki se vleče od desne proti levi navzgor. Ni mi ugajala ta možnost. Smer bi bila neestetska, razen tega pa je omenjena polica prehajala večkrat v navpične plošče. Vedel sem, kaj bi bilo tam.

Smer je bila prvih dve sto metrov vseskozi napeta. Bila pa so dobra varovališča. Na kraju prve tretjine stenc je velik kotel, ki je še pozno pomlad zadelan s snegom. Tu sva naložila nekaj vode.

Od tu sva se odločila plezati na levo. Smer drži najprej po dobro razčlenjenem razu. Negotovost naju je gnala naprej, ne da bi občudovala pokrajino, ki je od tu zares nekaj posebnega. Ta del stene je bil lažji, pa vendar mi je v spominu ostal kamin, skozi katerega se je bilo treba kar dobro potruditi.

Ta vzpon, ki sva ga opravila s Herlecom, poteka po popolnoma naravnih prehodih v steni in je prva nova smer po vojni v tej steni. Je najlažji od vseh najnovejših smeri v tej steni, pa vendar na drugi strani precej težavnejši od bavarske smeri v severni steni Triglava.

Tega dne je bilo v stenah nad Planico precej živahno. Med drugimi sta dve avstrijski navezi plezali severno steno Travnika. Na naše veliko preseñenje pa sta morali v »vilicah« v Aschenbronnerjevi smeri obrniti. Preplezali pa so severovzhodni raz Jalovca in druge smeri.

Svojo smer v Šitah sem potem še enkrat ponovil in to leto dni pozneje z Govekarjem. Pri tem naju je zalotilo gorsko neurje ravno v kaminu v zgornjem delu stene. Takrat so bili še strogi obmejni predpisi in ker sva se vrnila ponoči, so naju potem zaprli. Na postaji ljudske milice sva povedala svojo zgodbo, nakar sva bila izpuščena na svobodo.

Istega dne kakor midva s Herlecom sta speljala novo smer tudi Belač in Zupan, leto pozneje pa je tudi Daro prišel na svoj račun in preplezal novo direktno smer. Vstopil je po moji smeri. Iz kotla pa je prečil desno in potem navzgor. Obe smeri sta tehnično zahtevnejši. Potem je bila dolgo časa v osrčju plezalnega zanimanja ona poč oziroma zajeda nad vstopom smeri Belač-Zupan. Več let so se pehali posamezniki za to smer. Vsak je priplezal nekaj metrov više. Cela štiri leta so se dajali med seboj mnogi najboljši naši plezalci. Uspela pa sta šele Levstek in Šara in s tem v grobem zaključila glavne smeri. Kar je ostalo, pa je zelo »zabeljeno« in moral bo biti res lačen, kdor bo tu še pokušal srečo.

Dvoje pogumnih dejanj

EVGEN LOVSIN

Eno pred 180 leti v Triglavu, drugo pred 32 leti v Martuljškem Špiku

V Triglavu

Med zgodovinarji, ki so se ukvarjali s planinsko zgodovino posebej v Julijskih Alpah, smemo imeti za vzore dr. Jožo Rusa, dr. Julija Kugyja, M. M. Debelakovo, Josipa Westra in morda še koga. Skušali so z upoštevanjem znane dokumentacije priti do objektivne resnice. Sine ira et studio, brez mržnje in posebne predanosti, brez predsodkov in brez pristranosti ali kakor pravijo na našem jugu: ni po babu ni po stričevima.

Menim, da je Vilko Mazi malce zgrešil, če merimo s tem temeljnim načelom njegove članke »Kdo je stopil prvi na vrh Triglava« (Pl. V. 1957, str. 245), »Paberki okrog triglavske uganke« (Pl. V. 1957, str. 631) in drugod.

Zgodovina je končno vsakomur pravična, vendar ne na škodo njegovih soljudi!

Rad bi se ognil ponavljanjem, zato prihajam kar v središče boja.

V mislih imam Luko Korošca, ki je pred stoosemdesetimi leti priplezal na vrh Triglava. To-le je treba najprej priznati: Hacquet je res napisal, da je bil Luka Korošec, ki je stopil prvi nanj, menda odkar svet stoji. Nemški tekst je naslednji: »wovon einer mit Namen Lucas Koroshez, der erste war, der ihn, vielleicht solange die Welt steht, bestieg«. Ločilo stoji v originalu za »ihn« in pred »vielleicht«.

Z Westrom sva prevedla ta stavek z vejico za besedo »vielleicht« in je smisel stavka tak-le: ... ki je bil najbrž prvi na vrhu Triglava, odkar svet stoji. Ali sva res popačila smisel izvirnika — seveda ne namenoma — kakor naju dolži Mazi? Pod izvirnikom razumem vse, kar je o tem pisal Hacquet.

Kljub Ceklinovim logičnim izvajanjem, ki soglašajo z vsemi dosedanjimi mnenji (Kugy, Orožen, Rus, Wester, Debelakova, Kajzelj itd.) in so znanstveno neoporečno podprta, pa Mazi ponovi svojo trditev, »da je zmoten, če že ne zlagan« (vedé govoriti neresnico!), »mit, ki se je bil še pred početkom našega organiziranega planinstva spletel okrog nekega Lovra Willomitzerja... Po čudnem naključju sta ta veliki credo dva naša ugledna planinska pisatelja z eno samo napačno postavljeno besedo v prevodu obrnila čisto na glavo.«

Naj mi bo dovoljeno odgovoriti, ali interpunkcije pri Hacquetu res toliko pomenijo kakor na primer ločila v usodnem delfskem preročanstvu: Ibis redibis nunquam peribis in bello, kar pomeni, da boš padel v boju ali pa da boš ostal živ.

Ko sem povprašal Westra, kaj meni o teh očitkih, mi je kratko odgovoril: Hacquet gotovo ni mislil, ko je v svojo trditev vrnil dvom z besedico »vielleicht« (morda), na obstoj sveta, ampak je mogel misliti samo na Korošca.

Hacquet odpravi Korošca s starinskim stavkom in ne pove nič več, niti besedice o tem junaškem dejanju, čeprav ve, da je že pisal o prvem pristopu na Triglav nekoliko drugače. Tudi Mazi se izogne v svojih izvajanjih odgovoru na bistveno vprašanje, ali je bil Korošec sam na vrhu, ali je bil prvi v Willomitzerjevi družbi pristopil na Triglav. Ker ni jasno zastavil tega vprašanja in odgovora, temveč govori o zmotnem Willomitzerjevem mitu, zavaja čitatelja na misel, da je prišel Korošec sam prvi na vrh. Za tako misel

Hacquet ni zadosten dokaz, ker ne samo da je o tem že drugače pisal, tudi ni svojih prejšnjih trditev popravljal.

Edini vir poleg Hacqueta je še Richter, ki pravi, da je svoje poizvedbe črpal iz Zoisovega rokopisa. Richterju ni mogoče kaj očitati, tudi ne vemo da bi rokopisu dodajal nove stvari ali ga kakorkoli spreminjal. Kaj pa, če je Zois dobival napačna, zlagana poročila iz Bohinja? Spričo mnogih in neprenehnih osebnih stikov in zvez, ki jih je imel Zois s svojimi bohinjskimi upravitelji in rudarji, s posvetno oblastjo in s predstavniki cerkve, spričo dejstva, da je bil sam ponovno v svojih obratih, celo istočasno s Hacquetom, si ne moremo misliti, da bi ga bil Willomitzer nalagal in bi bili Koller, Žerovnik, Kos, Arh, Vodnik in drugi, od katerih so nekateri bili sami na vrhu Triglava, drugi pa bili prispeli vsaj na Kredarico, napačno poučeni o prvem vzponu na vrh, Zois pa bi tako obvestilo zapisal v svoj dnevnik.

O Willomitzerju ne kroži in ni krožila nobena zmotna bajka. Saj pišeta o njem oba Richter in Hacquet. Hacquet ni samo osebno poznal Willomitzerja, temveč ga je tudi ocenil kot dobrega hōdca.

Hacquet je glede prvega vzpona na Triglav v svojih izvajanjih zelo dovršen. Morda mu ni bilo prav, da so šli brez njega. Tako-le je napisal v predgovoru II. dela svoje Oriktografije: »Prvi vzpon na skrajni vrh te gore se je posrečil konec preteklega leta 1778. dvema srčnima gamsjima lovcema in enemu mojih učencev.« Bili pa so trije domačini in njegov učenec, tedaj skupaj štirje, dva rudarja, en lovec in en ranocelnik. Katerega je Hacquet izpustil, ne vemo, ker ni imel za važno omeniti vsaj njihova imena, čeprav nam mnogokrat nadrobno opisuje mnogo manj važne stvari, ki se njega osebno tičejo. Hacquetovo opisovanje vzponov je tipično za poročanje »gosпода« o svojih junačenjih, o vodnikih pa komaj kje kak stavek, seveda z izjemo v navodilih za hojo po gorah. Imen pa tudi tu ni nobenih.

Začetne črke imen, ki so jih prvoprstopniki vklesali na vrhu in, kakor jih navaja Richter po Zoisovem rokopisu, ne soglašajo s tistimi, ki jih navaja Hacquet, ki pravi: »Na skali, deloma s snegom pokriti, ni bilo mogoče vsega razbrati«. No, Hacquet tudi tisto, kar je prebral, ni bral točno. Videl je črke I. S. H. in nad temi vklesal polkrog s piko in črke L. K. L. K., ki pa so bile 4 sežnje globlje. Kdo naj bi bili ti štirje ali dva?

Po doslej znani dokumentaciji si ne drznemo reči kaj drugega, kakor da so »štirje srčni možje« izvršili prvi vzpon in da je prav mogoče, da je Luka Korošec plezal prvi. Zaradi te možnosti pa se ne bi smelo pojaviti vprašanje, kdo je stopil prvi na najvišji vrh. Vse vkup je tako podobno nedavnim polemikam o Mont Everestu. Šerpa Norkay Tensing odgovarja vsem dvomljivo pozornost vzbujajočim: »Takole je bilo . . . Nekoliko pod vrhom sva se ustavila. Vrv, na kateri sva bila navezana, je bila dolga 10 metrov. Razmak med nama pa 2 metra. Nato sva kronila. Korak za korakom sva se enakomerno bližala vrhu, in ne da bi pri tem razmišljala, kdo bo prvi in kdo drugi, je v tem stopil na vrh Hillary in dva koraka za njim jaz. To bi bil odgovor na veliko skrivnost.«

To je odgovor — po dancs razpoložljivih dokumentih Triglavske zgodovine — tudi na skrivnost, kdo je stopil prvi na vrh Triglava.

Luki Korošču je odkrilo planinsko društvo v Srednji vasi l. 1957, spominsko ploščo na njegovi rojstni hiši v Zgornjem Jurjevcu, kar je prav in lepo. »Po zaslugi najnovejših dognanj Ceklina in Mazija je dobil Luka Korošec« — tako piše Sl. P. 13. nov. 1957 — »ceno, ki jo je zaslužil s svojim nenavadnim dejanjem.«

Odkritju plošče so stale molče ob strani tri sence: Lovrenc Willomitzer, Štefan Rožič in Matevž Kos. Ko smo zasluženo počastili enega izmed štirih, druge tri pa omenili v drugi vrsti, ali smo prav, planinsko odkrito ravnali? »Štirje srčni možje so prišli prvi na vrh Triglava.«

Naslednja opomba je konec odgovora Maziju: Rosthorn res dvomi o Willomitzerjevemu pristopu na Triglav, kar pa ne more veljati za Matevža Kosa in Štefana Rožiča. Rosthorn ni znal slovensko in ne pozna pri prvih vzponih nobenega vodnika. Mazi krepi svojo trditev o samostojnem vzponu Luke Korošca z dvema Rosthornovima vodnikoma Antonom Kosom in Matijem Korošcem. »Če vemo, da je bil prvi Matevžev sin, drugi pa vnuk Luke Korošca, nam bo kmalu vse jasno. Kateri oče ali ded ne bo svojemu sinu ali vnuku pripovedoval velikih doživljajev iz lastne preteklosti!«

Da, samo resnica je, da naj bi bil Rosthorn vse to slišal 50 let po prvem vzponu, da je bil Anton Kos Matevžev sin, tedaj tistega Kosa, ki spada med prve štiri srčne pristopnike na vrh in da Matija Korošec ne samo da ni bil vnuk Luke Korošca, ampak sploh z njim ni bil v sorodu. Matija je bil brat tistega Antona, ki ga je strela ubila na vrhu, ko je spremljal Bosija. Oba sta sinova Jurija Korošca in Mete Sodja iz Koprivnika h. št. 1, pri domačiji Luke Korošca pa je h. št. 31.*

»Če je tedaj prvi pristop na Triglav, ki ga je izvršil Willomitzer, izven dvoma, pa moramo imeti za resnično, da pripada čast drugega in tretjega vzpona Baltazarju Hacquetu. Čast obema pogumnima in vztrajnim možema in tistim trem hrabrim, ki so ju vodili z gorá vajenim pogledom in z močno roko.« Te besede je napisal dr. Julius Kugy v svoji znameniti knjigi »Pet stoletij Triglava«, navajajoč in zavedajoč se pomena in smisla Hacquetovih besedi o Luki Korošču, Rosthornovih dvomov in drugih pomislekov.

Potrpežljivega čitatelja vprašam, ali ni Westrov in moj prevod Hacquetovega stavka o Luki Korošču po pomenu in glede na to, kar smo doslej našli v starih virih, bliže resnici kakor pravilni, dobesedni Mazijev prevod in njegovo tolmačenje.

V Špiku

Rado Hočevar je napisal v Planinskem Vestniku, letnik 1958, stran 5, tole: »Pred dvajsetimi leti je naša slavna plezalka M. M. Debelakova preplezala severno steno Špika. Ta zmaga je odjeknila daleč po svetu in obenem je tisto leto postalo mejnik nove revolucionarne dobe v našem alpinizmu. To je bil po mojem mnenju največji uspeh naše alpinistike do današnjih dni.«

Debelakova pa piše tako-le: »Dne 5. septembra smo korakali Čop, dr. Stane Tominšek in jaz po lovski stezi proti Pod Srcem... Čop je bil bolan in se je vrnil, odstopil nama je čaj, Tominšku pa še plezalke...« Debelakova pleza prva: »Stojé na dobrem stolpu, sem zabila klin in se na njem osigurala... Otovorjen z dvema nahrbtnikoma (podčrtal jaz), je Stanko priplezal za menoj...« V steni oba plezalca prenočita. Drugi dan kline, ki jih zabija Debelakova, izdira Tominšek, ker bi jih sicer zmanjkalo. Ko sta prišla na težka mesta, je Debelakova spet propustila svoj nahrbtnik soplezalca. »S tovarišem sva si stisnila molče roke... Sedaj je šlo zares. Nahrbtnikov v takem položaju ni mogoče prosto vleči, ko imaš komaj prostora za prste rok in nog! Tovariš si je naprtal oba nahrbtnika — lahko ni bilo breme, saj so že okovanke

* Ceklinov rodovnik triglavskega vodnika Antona Korošca Pl. V. 1957/12. št. in Pl. V. 1928/str. 199.

težke.« »Motila sta ga pri plezanju, vendar je bil kmalu pri meni.« Tako piše Debelakova.

Mučila sta se še nekaj ur. Debelakova večinoma prva, Tominšek drugi. Tako sta prišla oba prva čez severno steno Martuljškega Špika na vrh.

Primerjajmo, kaj je napisal Kočever in kaj Debelakova. Ali ne sme pri oceni takega dejanja izpustiti tovariše in pripisati vso zaslugo enemu? Ali smemo pisati, da je prišel Hillary na Mount Everest, ne da bi omenili Tensinga?

Dr. Stane Tominšek je član znane plezalske trojice Čop—Tominšek—Potočnik. Bil je večni »drugi« ali »tretji«, ki nosi nahrbtnike, izbija kline, varuje, predvsem varuje. Čop in Potočnik sta vedela, da se ne more nič pripetiti, če Stane varuje. Če pa se le kaj pripeti, tedaj je treba padec ustaviti, zavreči, skrajšati, tudi če vrv prereže kožo in meso na Stanetovih dlaneh...

Postscriptum

Nisem imel miru, dokler nisem napisal teh vrstic o pogumnih dejanjih v Triglavu in Špiku, ki, kar se tiče pravičnega prikazovanja, nista edini v našem planinskem spisju.

A miru še vedno nimam. Prav dobro se zavedam, da viri, ki so nam danes na voljo, niso zadostni za nove ugotovitve in ocene. Za dr. Rusom, Debelakovo in drugimi se tudi jaz trudim, da bi našel znameniti Zoisov rokopis in pismo Willomitzerjevo, v katerem je le-ta opisal vprvi vzpon na Triglav. Pota, ki jih svetuje Ceklin, je kazal že dr. Jože Rus, knjižničar Univerzitetne knjižnice: Brdske Zoisove arhivalije, ki jih hrani Celovec, detreauxevska skupina Zoisove literarne zapuščine v Grazu in ostalina l. 1856 na Dunaju umrlega F. X. Richterja.

Iskanje v celovškem arhivu še ni zaključeno. Tam tožijo, da se je med vojno mnogo pogubilo in razneslo. Brezupno pa menda le ni. V Grazu sem prebrskal vse, kar bi moglo priti v poštev. Maximilian De Treaux, ženijski polkovnik, vojaški pisatelj in kartograf v avstro-ogrski armadi, je bil rojen v Antwerpnu leta 1766. Umrli je v Dunajskem Novem mestu leta 1817. Ker je služboval dalje časa v Kotoru, je pisal o Črni Gori in Dalmaciji, posebej o Dubrovniku in Kotoru. Med mnogimi njegovimi zemljevidi je zanimiv za nas: Neueste General-Post- und Strassenkarte der oesterreichischen Monarchie s politično razdelitvijo posameznih provinc in s seznamom najvažnejših rudnikov in mineralnih vrelcev. Iskal sem v Steierisches Landesarchiv-u, Graz, Bürgergasse 2 A in v »Joancum-u«, štajerskem centralnem arhivu, Hammerlinggasse, kjer mi je z vso ljubeznivostjo pomagal ravnatelj Posch. V Grazu ni niti o De Treaux niti o kaki Zoisovi literarni zapuščini nobene sledi. Na Dunaju, kjer je zbrano po številnih arhivih ogromno gradivo večstoletnega razvoja avstro-ogrške monarhije, je preučevanje naše zadeve zelo težko. Bil sem v Staatsarchiv-u, Wien I Minoritenplatz 1, v Niederösterr. Landesarchiv-u I. Herrengasse 13, v Wiener Staatsbibliothek-i (Neues Rathaus), v Nationalbibliothek-i) prej Hofbibliothek-i), Hofburg, itd. Samo v Kartensammlung-i der Nationalbibliothek, Josephsplatz sem našel zemljevide De Treaux-a. Po gledati bi bilo treba na Dunaju, Brnu in Dunajskem Novem mestu še marsikatero zbirko. Ubrati bi bilo treba nova pota, če nasvetovana ne držijo k uspehu. Zgoraj sem naštel arhive, v katerih sem sam bil, da ne bo treba še komu trošiti denar. Vendar poguma ne smemo izgubiti, pravi planinec ni črnogled!

Po gorskih poteh slovenske transverzale

BLAŽ ČREPINŠEK

Ko sem prvič čital o slovenski transverzalni poti, sem se takoj odločil: Napraviti moram. Ne zgolj zato, da osvojim oštevilčeno spominsko značko, kar bi me pripravilo do rekordnega tekanja po hribih in kar po mojem prepričanju ni pravi smisel te zamisli. Ne vem, če je številka na hrbtni strani značke res koristna. Odločil sem se predvsem, da kot ljubitelj planin prehodim vso dolgo pot od Maribora do Postojne — če smem tako reči — in si ogledam najlepše predele naše domovine.

Začel sem pri Mariboru, to se pravi s Pohorjem. Prelepa bela snežna odeja je pokrivala sicer zelene gozdove od prve postojanke ob žičnici pa vse do Kremžarjevega doma nad Slovenjgradcem, ko sem opravljal prvi del naloge. Za začetek sem porabil proste dneve v zimskem času. Nekaj svojstvenega mi je nudilo Pohorje, zavito v zimsko obleko. Doslej so bile moje oči vajene »zelenega« Pohorja. Nepopisno lepo je bilo v snegu na vrhovih, kot so Roglja, Velika in Mala Kopa, Kremžarjev vrh in prijetno v toplo zakurjenih planinskih domovih, pa najsibo tam, kjer sem se ustavil le, da sem dobil transverzalni žig, kot je na primer Mariborska koča, Tinetov dom, Šumik, Ribniška koča, Koča pod Pungartom in Partizanski dom ali pa, kjer sem prenočil, to je na Pesku in na Kremžarici. Oskrbniki so me prijazno sprejemali, posebno ko sem pokazal transverzalne knjižice. Bil sem med prvimi, ki so opravljali to pot. Porabil sem tri dni, od tega 12 ur za hojo, in Pohorje je bilo z vsemi svojimi zimskimi čari za menoj.

Za drugi del ni bilo potrebno toliko časa, saj sem porabil le soboto popoldne in nedeljo, da sem se povzpel na tako imenovano Uršljo goro ali Plešivec, prespal v Andrejevem domu na Slemenu in šel dalje mimo Smrekovca, Komna, Travnika, Loke pod Raduho, Raduho in Grohot planine do Rogovilca v Solčavi.

Zelo slabo vreme me je pa spremljalo od Rogovilca do Jesenic, na tretji etapi tega pohoda. Ker sem prispel v Robanov kot ponoči, sem tu tudi prenočeval. Naslednji dan se mi je posrečilo kljub dežju dospeti mimo Doma na Korošici, kamor sem nesel spotoma sporočilo PD Celje, na vrh Ojstrice, nato mimo gorskega prelaza Škarje, Lučke Brane, Planjave, Kamniškega sedla na Okrešelj, kjer je bila zbrana velika družba. V gorah srečuješ le vesele ljudi, kar ti po celodnevem samotnem pešačenju zelo prija. Za tem so sledili naporni in trudapolni dnevi, saj sem v res skrajno slabem vremenu dosegel vrhove Skute, Grintovca, Kokrske Kočne, Storžiča, Tolstega vrha in Križne gore. Na Tolstem vrhu in Križni gori sem preživel hudo neurje, ki je terjalo tedaj na Skuti tri smrtne žrtve. S teh vrhov se ti nudijo slike pokrajin onkraj naših meja. Državna meja, ki nas loči od sosednje Avstrije, onemogoča dostop na Stol in Golico, ki sta sicer tudi vključena v transverzalne pot. Ravno na najtežje dostopnih vrhovih Kamniških Alp in Karavank manjkajo žigi. Ali se to ne bi dalo popraviti? Zato bi predlagal, naj se žigi vrhov priklenejo na verigo, če ne gre drugače.

Zadnji del sem združil v celoto od Mojstrane pa vse do Postojne. Porabil sem za to deset dni in končal nalogo, dosegel cilj. Aljažev dom v Vratih je bil izhodiščna točka. Po obiskih v Staničevi koči, Kredarici in Planiki sem se povzpел na Triglav, ki mi je v zgodnjih jutranjih urah nudil krasen razgled. Vsa nadaljnja pot po vzorno markiranih gorskih stezah in poteh nudi edinstven planinski užitek. Tudi v tem delu manjkajo žigi na vrheh, kar naj bi pristojna planinska društva uredila. Po samotnih poteh so me poleg bolj redkih turistov srečavali še redkejši transverzalisti, kot se med seboj imenujemo. Samoto v planinah pa izpolnjuje bogata planinska flora, saj sem srečal nešteto cvetov, mnoge prvič v življenju. Tudi gamsi, ki so se pasli posamezno ali v skupinah, so opozarjali, da sem daleč od doma, sredi gorskega sveta. Tu verjetno tudi »rekorder«, ki se bori le za oštevilčeno transverzalne značko, pozabi na rekord in prav po planinsko uživa. Kmalu sem bil na Krnu, ki je znamenit tudi po svoji zgodovini. Zavetišče je nekoliko borno, saj se do kože premočen turist nima skoraj kje posušiti. Po enajsturni nepretrgani hoji — razen skromnega počitka na Razor planini, kjer se podpreš za nadaljnjo pot — prispeš na Črno prst. Tu me je ves čas lovil dež, vihar, megla.

Nato so sledili zadnji dnevi tega planinskega pohoda preko Možica, Porezna do partizanske bolnice »Franje«, ki je živ dokument naših najtežjih dni v NOB. Zopet se nadaljuje pot, toda tokrat po gričkih, dostikrat po travniških in cestah, tako da se sprašujemo, ali res ni bolj planinskih poti. Nato dospeš na Golake, Čaven in Nanos. Vrh tega so na primorskem delu le slabe markacije, da včasih dobesedno

tavaš in ne veš ne kod ne kam ter s tem izgubljaš čas. Na žalost je tu precej pogosto opaziti na pol izbrisane znake, ki naj pomenijo markacije, one pa, ki so označene na lesenih podstavkih oziroma na deščicah, leže mnogokrat odtrgane in polomljene na dieh ter jih tako le s težavo zaslediš. Planinska društva naj bi poiskala krivce, ako pa je vzrok temu vreme naj bi bila toliko elastična, da take pomanjkljivosti pravočasno odstranjujejo; kajti po teh poteh in stezah bo vedno več turistov, ki žele končati slovensko transverzalo.

Tako sem dosegel svoj cilj, da sem prehodil začrtano pot. V spomin na to pa nisem zbiral zgolj žige, marveč sem poleg dnevnika, ki sem ga pisal na tej poti s točno oznako datumov in izdatkov, zbiral še fotografije vseh planinskih postojank in vrhov. Urejen album z vsemi slikami od Maribora do Postojne mi bo s transverzalnim dnevnikom in podeljeno značko ostal trajen spomin na prekrasen, a obenem tudi na trudopoln pohod po našem gorskem svetu. Na nekatere vrhove pa se bom vračal, dokler bom le mogel.

Dr. Jakob Prešeren — 70-letnik

Dr. Jakoba Prešerna poznam iz dopisovanja osem let in pol, osebno kako leto manj, kot sotrudnika našega glasila pa že 30 let, kajti letos bo minilo ravno toliko let, odkar je začel pisati v Planinski Vestnik. Napisal je lepo vrsto člankov, kritik in poročil, potopise, spomine, zgodovinsko in toponomastično gradivo. Ponovimo naslove: Ob 20-letnici Vilfanove koče na Begunjščici 1928, Od Sofije do Carigrada 1929, Odlomki iz vojnega dnevnika 1929, Nekaj vtisov iz Carigrada 1929, Zima v Alpah 1930, Imenoslovje okrog Begunjščice in Stola 1933, V »Zlatih gorah«, Veliki Klek, Wiesbachhorn 1936, Steinernes Meer 1936, Vrnitev na fronto 1943, Od Savice do Krna 1949, Po pozabljenih stezah 1950, Kje so moje rožice, Iz stare spominke knjige, Okrog Krna 1951, Križki Podi — Pogačnikov dom 1952, Everest 1951, 52, Iz Podbrda v Škofjo Loko 1953, S poti na Kanin 1954, Kronika PD Radovljica 1895—1955, Črna prst, Rodica pa še nekaj 1956, Partisanenstrasse 1957. Že naslovi kažejo, da je slovenskemu bralcu prikazoval, kar je v gorah in z gorami doživel, od tistih, ki se vzdigujejo tik za njegovo domačijo, pa do daljnega Balkana in Visokih Tur. V imenstvu rodnih Karavank pa je priznan strokovnjak in pomeni dopolnilo k Tumovemu delu.

Prav je, da se zvestega, razgledanega, vestnega in korenitega sodelavca ob njegovem življenjskem jubileju spomnimo in ponovimo ob kratkem pot, ki jo je doslej prehodil od 9. julija 1888, ko se je rodil v Begunjah na Gorenjskem. Slovenski biografski leksikon (Gspan) ve povedati o njem, da je gimnazijo dovršil v Ljubljani (od 1899—1907), pravo pa na Dunaju (1907—1912). Sodna služba ga je zanesla v Novo mesto, Kranj, Radovljico, Krško, Velikovec in Škofjo Loko, od l. 1934 je bil sodnik okrožnega sodišča v Ljubljani, od l. 1936 do upokojitve l. 1945 pa sodnik apelacijskega sodišča. V visokošolskih letih je sodeloval pri Omladini, nato pa od l. 1928 pri PV. Njegovi spomini iz vojnih let v območju Krna, gorenje Soške doline in v tirolskih gorah imajo dokumentarno vrednost. Njegov rod izvira iz Gorice v mošenjski fari, njegov ded Marko je kot mostninar v Kranju poznal pesnika dr. Franceta Prešerna. Markova hči Ana Prešeren je nečaku dr. Jakobu sporočila nekaj spominov na pesnika.

Dr. Prešerna poznajo številni mlajši slovenski pravniki, bodisi da so ga spoznali kot apelacijskega sodnika bodisi kot eksaminatorja pri strokovnih izpitih, medtem ko mu znance in vrstnike že »zasula je lopata«. Trden po značaju, samozavesten in soliden po svojem osebnem slogu, je bil trden, pronicav in temeljit v svoji stroki, v kateri je uspešno in zgledno opravil svojo nalogo slovenskega intelektualca. Stroka pa mu ni bila dovolj za akcijski radij, ki ga je omogočala njegova samonikla, živa in odzivna natura. Deloval je v radovljiški podružnici SPD vse od l. 1927, dokler ni l. 1952 na občnem zboru odstopil ne zaradi kake zamere ali užaljenosti, marveč zaradi tega, ker je iz Begunj do Radovljice vendarle daleč, posebno pozimi in to še zvečer, ko se ponavadi seje vrše. Nazadnje je bil načelnik markacijskega odscka.

Njegovo 30-letno sodelovanje s planinskim glasilom ne mislimo posebej ocenjevati. Značilen zanj je oster kritični čut, pretehtana misel in zanjo tehtna beseda. Angleške in ameriške revije, ki jih pregleduje in o njih poroča, ga največkrat razočarajo zato, ker služijo večkrat zgolj klubskim, včasih celo klubskim zadevam, brez smisla za določeno trajno vrednost, brez volje, da bi planinski pisarji dale globlji pomen in namen.

Če piše o svojih turah, ne piše zato, ker ima s pisanjem veselje, marveč ker ima nekaj povedati tistim, ki hodijo v gore, in tistim, ki se drže doline. Ni pionir ne v dejanjih ne v besedi o njih, je pa odkrit, pošten in čist spremljevalec in svetovalec kulturnih navez v slovenskem planinstvu.

Kmalu bo devet let, kar se pozna. Rad mislim nanj, ker vidim v njem moža, bistrega pogleda in dobrega srca, vnetega za vse, kar je naše, za vse, kar je človeku in človeštvu v prid in blagor. Kadar mu pišem, mi živo stopi pred oči njegov stritarjansko mirni domek tam pod zeleno Dobrčo, nedaleč od Kamna, nedaleč od Begunjske graščine. Tu je dr. Jaka končal svojih 70 let. Sedaj vzgaja gorenjske nageljne, čebeliče pase, za PV piše članke in včasih zasoljene kritike in tudi po gorah še samotari. Čeprav samotar, je vendarle ves v družbi, saj ga leto za letom s planinsko tovarišijo in po njej s širšo javnostjo združuje njegovo delo za naše glasilo.

Vem, da mu niso pogodu pohvale in da nima rad formalnih čestitk, vendar upam, da nam ne bo zameril, če mu bomo letos v vročih julijskih dneh v imenu uredniškega odbora in v imenu slovenske planinske organizacije voščili srečo in dolgo življenje, predvsem pa zdravja in moči za delo, kajti brezdelje mu je največja muka.

70-letnico kani obhajati na vrhu Triglava, ki je tam izpod Dobrče videti tako mogočen, visok in veličasten kakor le od redkokje.

T. O.

iz planinske literature

REISEHANDBUCH FÜR TOURISTIK UND FREMDENVERKEHR. — Izdanje Oesterreichische Bergsteigerzeitung, Dunaj 1954. — To je pravzaprav velik prospekt — obsega namreč 704 strani — za Avstrijo. Prospekt tudi zato, ker so med posamezna poglavja in tudi med besedilo samo vrinjeni neštevilni oglasi čisto trgovskega značaja, kar dela knjigo za branje manj prijetno. Skoraj bi se lahko reklo, da je v naslovu poudariti tisti del, ki govori o tujskem prometu. Kajti velik del zavzema poglavje o avstrijskih zveznih deželah z njihovimi glavnimi mesti in njihovimi znamenitostmi kot cilj potovanja ter predlogi za potovanja po posameznih deželah.

Za planinca pride v poštev tisti del knjige, ki se tiče planin. V tem oziru se ta »priročnik«, ki izhaja vsako leto, precej ponavlja. Tako so n. pr. iz prejšnjih letnikov prevzeti sestavki o novi plezalni tehniki, o hoji v snegu in ledu, o porabi vrvi in Prusikovega vozla in navodila ob gorskih nesrečah. Poleg tega je lepo število koristnih navodil, važnih za vsakega planinca. Vse to je sestavljeno pregledno in lahko razumljivo.

Poleg seznama vseh liftov, vzpenjač in drugi sredstev za vzpone s pomočjo

tehnik — njih število je naravnost ogromno — vsebuje knjiga seznam vseh planinskih postojank v Alpah, še posebej pa sega v inozemstvo, kamor prideva v poglavju »avstrijskih sosednjih pokrajin« Bavarsko, južne Tirole, Svico, Mt. Blanc in celo Pireneje. Upošteva seveda tudi naše Julijce, Karavanke, Grintavce, Pohorje, vendar ne v poglavju »avstrijskih sosednjih pokrajin«, temveč kot Južne Vzhodne Alpe. Čiste doslednosti torej ni.

V svoji oceni letnika 1952 (PV 1953, str. 233/34) smo grajali imenoslovje, ki ga je knjiga takrat uporabljala. Naša Zveza je poslala uredništvu knjige sistematičen pregled korektur, ki bi bile v tem oziru potrebne. Uredništvo jih je upoštevalo, a žal ne vseh in ne dosledno. Res je preneslo nekdanje italijanske kočice, t. j. Rifugio Seppenhof (Križki podi), Rif. Claudio Suvich (Koritnica), Rif. Times Fauro (Kanin) v meje Jugoslavije in Karavanke razdelilo v avstrijski in jugoslovanski del. Tudi si je nabavilo naše šumnike in da se trditi, da jih v glavnem uporablja. V tem se kaže veliko dobre volje in bo planincem nemškega jezika prihranilo marsikatero težavo in neprijetnost, posebno sedaj, ko tudi znane Freytagove karte naših krajev prevzemajo

vsaj v glavnem naše imenoslovje in naš pravopis. O kakem šovinizmu nekdanjih časov se tukaj ne da govoriti.

Vendar še marsikaj spominja na nekdanje »c. kr. dobre čase«. Recimo, da so imena kakor n. pr. Crna prst, Skrlatica, Zlatarog, Skrbina, Velico Spičje, Tringlav, Zavetišč pri Mrzlem studencu, Valvažorjeva kočja tiskovne napake. Ni pa tiskovna napaka dosledna uporaba Wocheiner See (Angleži mu pravijo Bohinjško Lake), Flitscher Schnee, Bachergebirge, Hochstuhl (pač pa najdete na avstrijski strani Stouhütte, 983 m im Bärenthal) samo v nemščini. Poleg slovenskih imen najdete skoraj za vse malo pomembnejše kraje v oklepaju tudi nemško ime in to ne samo pri Ljubljani, Celju in Mariboru, temveč skrpucala Scheraunitz, Maria Rast, Prassberg, Kirchheim i. dr. Naš Bled pa ima to prednost, da blesti samo z imenom Vel-des, a tamkajšnje PD je vendarle PD Bled. Prelepi spomini vežejo še na Vosshütte in Maria Theresienhaus, pa tudi tisti Deutsher Weg še ni pozabljen po štiridesetih letih in še vedno drži mimo Vodnikove kočje. — Če še ne veste, kako bi se reklo studencu Gospodična po nemško, vam ta knjiga ve povedati. Pravi namreč, da stoji Paderšičeva kočja »bei der Herrin der Gorjanci.« Ona je »Herrin der Gorjanci«. A kako se imenujejo Gorjanci? Uskokengebirge! Samo nemško kajpak!

Ima pa knjiga tudi nekaj očitnih napak. V vse se ne kaže spuščati. Tako ni res, da bi se bil Dom v Kamniški Bistrici kedaj imenoval Feistritzhaus (früher Feistritzhaus), ker je bila to od nekdanj postojanka SPD ali pa da bi obstajala kaka kočja »Na Mali Planina«, ki bi se bila prej imenovala »Vel. Planina Hütte«.

Iz tega se da posneti, da je škoda, da uredništvo ni upoštevalo vseh predlaganih korektur.

Dr. Pr.

FEDERACION ESPANOLA DE MONTANISMO (FEM), ANUARIO 1956 — Madrid. — Iz tega letnega poročila Španske planinske zveze izvemo marsikaj, kar je bilo do sedaj za nas španska vas. Knjiga je zajetna in obsega 240 strani večjega formata in kaže, da vsaj s papirjem tam niso ravno v zadregi, da zelo veliko dajo na to, da izidejo imena funkcionarjev osrednje zveze tja do malih sekcij na Kanarskih otokih ali Balearih v tisku. Knjiga je literarno skrajno revna, saj vsebuje samo tri članke, od katerih sta dva prevod iz francoščine. Stanje španskega planinstva in njegovo delo pa je dobro razvidno.

Planinstvo je centralizirano v Zvezi z gorenjim imenom, ki ima naslednje odbore: Špansko francoski odbor za Pireneje, odbor za taborjenje, za natečaje, podzemlje, zavetišča, mednarodno zvezo UIAA, reševalno službo in alpinizem, ki ga tam nazivljejo kot visoko planinstvo.

Zveza združuje organizacije, ki so razdeljene po pokrajinah. Teh je deset, a vsaka obsega tudi po več manjših društev ali klubov v posamezni pokrajini.

Skupno število članov znaša 60 740, od teh je moških 44 499, ženskih 13 263, mladincev pa 2478. Najmočnejša je katalonska skupina s 24 645 člani. Alpinistični odseki (Grupos de alta montaña) štejejo skupno 345 ljudi.

Obstoji razmeroma precejšnje število koč, domov in zavetišč. Vseh postojank je 80, od katerih je 12 last zveze, 68 pa last posameznih društev. Najti jih je v Pirenejih, Sieri Nevadi in na otokih. Veliko od teh so pač bolj izletniške točke, ker stojijo v gorah, ki bi jim mi rekli griči, saj se nahaja zavetišče Vixiador (v Galiciji) v višini 448 m, najvišje pa je Refugio Altavista (3300 m) s 25 ležišči na Tenerifi. Ob pregledu seznama postojank se menda lahko reče, da so v splošnem manjšega obsega, če se vzame za podlago število ležišč, ki jih morejo nuditi.

Zveza je priredila tri plezalne tečaje, od teh enega v Savojskih Alpah. Pomanjkljiva pa je reševalna služba, ker še ni organizirana v vseh provincah. Seznam tur, ki so jih izvršili posamezni člani, je zelo obsežen. Gibali so se svedva po večini v domačih gorah, najti jih je pa tudi v Švici in Avstriji. Med doseženimi vrhovi je najti imena Gripon, Les Droits, Mt. Blanc, Matterhorn, Zinalrothorn, Gr. Venediger in Grossglockner in drugi. Izven evropskega kontinenta pa nikjer niso prišli.

Neverjetno je veliko število jam, ki so bile prvič raziskane v letu 1956.

Društva so prirejala fotografske razstave, predavanja, kinopredstave in campinge. Priobčena statistika navaja sledeče številke:

Fotorazstave — 56, udeležencev 310, fotografij 4149. Predavanja — 217, udeležencev 15 929. Kino — 308, udeležencev 56 593. Campingi — 121, udeležencev 10 217, šotorov 3325.

Iz poročila ni razvidno, da bi FEM izdajala še kako drugo periodično glasilo in tudi število obiskovalcev postojank ni objavljeno ob vsej obširnosti knjige. Sicer pa poročilo sili k primerjavi z našimi domačimi razmerami in bi se dalo iz nje napraviti nekaj zanimivih zaključkov.

Dr. Pr.

Razgled po svetu

YAYAMARI pomeni »očeta malih jezer« in je gora v Južni Ameriki. O tem, kako se je z njo srečala neka nemška ekspedicija l. 1957, pripoveduje Rernhard Fuhn: Njihovo izhodišče je bila Hacienda Lauramarca. Imeli so 4 tovorne živali in dva gonjača. Pridružil se jim je tudi Amerikanec Theo Achilles, član severnoameriške ekspedicije, ki si je postavila v okolici Jatunhume (6094 m) in Vilcanote iste cilje, pa so si jih med seboj potem sporazumno razdelili. Šli so po dolini Ishque- Paccha mimo Aussangate. Po dolini so se pasle črede alpak, iz bornih planinskih koč pa se je valil oster dim, kajti tu kurijo samo z govnom mul in lam, kajti višina teh pašnikov je 4000 m. Tabor so si uredili pod vrhom Surimanija. Naslednji dan so po stezi, ki so jo izhodile lame, dosegli sedlo Aussangate (5100 m). Vsak arriero (gonjač) položi na tem sedlu svoj kamen, da bi obvaroval svojo žival od bolezni, pri tem pa mrmra molitvice v indijanskem jeziku kečua. Pet dni so nato hodili po rodovitni dolini Puna. Pastirji zamenjavajo tu alpaka-volno in suho meso za koruzo in krompir. Prišli so v 4700 m visoko vas Chilco. Ljudje se tu hitro postarajo. Podnebje je surovo, pa tudi alkohol in coca naredita svoje. Tu so bili gostje krajevnega trgovca, ki jih je povabil na koštruna. Ko so videli v vreli vodi koštrunovo glavo z belimi zobmi, jih je ves tek minil, tako pravijo in jim radi verjamemo.

Šesti dan so zagledali Jatunhuma (6094 m) in se spustili čez sedlo Apachita Jahualcate (5100 m). Utaborili so se, potem ko so občudovali pokrajino okoli jezera Sibinacocha.

Naslednji dan so prišli v vas Pinaya, ki je naredila nanje lepši vtis kot Chilca. Tu so zvedeli, da tukajšnji Indijanci Jatunhuma imenujejo Yayamari, kar pomeni »oče malih jezer«. Nato so naleteli na pragozd, čisto blizu njega pa na nekak kontinentalni led in divjo gorsko pokrajino v višini 5000 m. V višini 5300 m so postavili tabor I in po težkem vzponu naslednji dan dosegli vrh, na katerem so izobesili nemško in peruansko zastavo. Vračali so se v soncu. Ker niso nataknili snežnih naočnikov, so dobili snežno slepoto. Težave, ki so jih zaradi tega prestali, pa niso pomenile v primeri z doživetji, ki so si jih nabrali v daljnih indijanskih gorah, nič.

AIGUILLE DIBONA (3130 m) ima 300 m višine, ki je plezalcom znana in

znamenita. Aiguille Dibona je še vedno modna smer Dauphinéje, ki ima mnogo obiskovalcev. Zato v vznožju grade zavetišče. Serge Coupé pravi, da je Boelova smer v vodiču ocenjena prenizko (IV), ker razpolaga s previsom, ki ga ocenjuje s krepkimi V. V smeri je tudi poč, ki jo imenujejo »politična«, ker se začenja z velikimi, mnogo obetajočimi oprimki, ko pa vanjo zaplezate, pa od obetov skoraj nič ni. Nekateri primerjajo Aiguille Dibona s strelovodom, ker je tako razorana, kakor bi po njej uhajale srele.

M. ZDARSKY, eden velikih mojstrov zimskega športa, je imel navado reči: »Če bi vsaka napaka, ki jo storimo v gorah, prinašala človeku smrt, bi ne ostal živ noben alpinist.«

V KARWENDLU je bilo lani ponovljenih več težkih smeri, narejene pa so bile tudi nove. Tako direktna smer v vzhodni steni Fleischbanka (Noichl, Wörndl), o kateri izjavljajo, da je spet najtežja. 12. in 13. ponovitev je doživela severna zajeda v Laliderer, ki sta jo pred 11 leti prva preplezala Hias Rebitsch in Franz Lorenz v 22 urah. Spada še danes med najtežje smeri v Severnih Apeniških Alpah. Direktna smer v severni steni Lalidererspitze je do zdaj zabeležila komaj 8 ponovitev v celoti. Večina ponavljalcev uide iz originalne smeri v zgornji del Auckenthalerjeve smeri. 28 let stara smer Krebsa in Schmidta v severni steni Laliderer ima doslej le 42 ponovitev in jo še vedno štejejo med najresnejše činitve v teh Alpah.

V DOLOMITIH lani ni bilo posebnih prvenstvenih dejanj. Cima Su Alto (VI⁺), ki jo še vedno čislajo kot eno od najtežjih smeri v Dolomitih, je v 7 letih doživela 13 ponovitev, med njimi je tudi slovenska naveza Mahkota — ing. Fajdigeva. V Civetti je 4. ponovitev doživela Cima del Banca v vzhodni steni (VI⁺). Smer sta vklesala Armando da Roit in Robert Gabriel iz Marseillea, 4. ponovitev pa sta opravila Löbl in Hiebeler. Hiebeler je znan nemški alpinist, osebni znanec naših alpinistov, in se uspešno ukvarja tudi z alpinistično literaturo. Lani je prevzel tudi uredništvo štirinajstodnevnik »Der Bergkamerad«, v katerem bi rad poročal tudi o dogajanjih v naših Alpah. Robert Gabriel, zvencec francosko alpinistično ime, je razglasil smer kot najtežjo v Dolomitih sploh. Ves čas je napeta in terja popolno tehnično znanje in dovršeno prosto plezanje.

Avtor smeri v Cima Su Alto je s svojo ženo v zapadni steni Torre Venezia

izvedel direktno smer v severnem grebenu Civette — Torre Da Lago. Za 600 m visoko steno sta rabila 15 ur in 60 klinov. Vzhodno steno Torre Da Lago pa sta kot prva preplezala Franco Alletto in Paolo Consiglio (V, V+).

V severni steni Paternkofla je zabeležil novo smer Willi Zeller. 200 m visoko steno je ocenil s VI+. Isti je s svojo navezo v enem dnevu ponovil severno steno Zapadne Zine (VI+), ki so jo veeverice obrile tako, da so morale do Zellerja vse naveze v steni bivakirati.

VELIKA ZINA pomeni nekako »romarsko« točko najsposobnejših alpinistov. Lani so jo oblegale mnoge naveze, da bi »popravile« znamenito Comicijevo smer v severni steni in izsilile prehod levo preko rumnega odloma v vpadnici vrha. Močno so se zagnali Nemci in to iz severne Nemčije, ki jih stane eno potovanje v Dolomite svojih 900 mark. Začela sta Dieter Hasse in Peter Voigt, pridružili so se še Löw, Lehne, Zeller, Cassin, Mauri in Abram so prišli pogledat, kako se pet Nemcev s svedri bori za prehod. Vreme jih je spodilo iz stene v višini 160 m. Pripovedovali so o takih težavah, o kakršnih v Dolomitih še ni bilo slišati. Löw, ki je malo prej preplezal Cima Su Alto, je dejal, da je to čisto nekaj novega. Pet klinov so morali zabiti s pomočjo svedra. To naj bi torej bila nadaljnja stopnica v težavnostni lestvici. Willi Zeller, eden najmlajših in najdrznejših nemških plezalcev, se je kmalu potem smrtno ponesrečil v Wilder Kaiserju. Löw in Lehne sta lansko poletje preplezala jugovzhodno steno slavne »Pilastra« v Tofani (VI+), ki šteje doslej le 14 ponovitev. V steni sta dobila osem klinov, vendar sta težko smer zmogla v enem dnevu, brez bivaka.

V HOCHSCHWABU so v zimi 1. 1956/57 zapisali mnoge nove smeri. Tako v zapadni steni Kleiner Winkelkogel, v zapadnem steburu Grosser Winkelkogel, v severni steni Schartenspitze, 4. ponovitev pa je doživel »veliki kamin« (Schinko, VI) v Göllmauerju.

HÖHLENSTOCK (2903 m) je gora v skupini Windgällen v Centralni Švici. Ima 850 m visoko severno steno, ki sta jo poleti 1957 preplezala švicarska ekstremista Anderrütti in Aberhalden.

ZAHODNA STENA PETIT DRU (3733 m) je tudi eno od velikih preizkuševališč. Osmo ponovitev so zabeležili lani Poljaki. To kaže, da so se odločili oživeti svoje velike alpinistične tradicije iz predvojnne dobe. Deveto ponovitev imata znana Švicarja Max Niederman in Peter

Diener, nato sledita Nemca Kleemaier in Kettner, nato dva Francoza.

PONOVITEV ZNANE DACHSTEIN-SKE NESREČE se je zgodila lani na Wiesbachhornu (3570 m). Nek učitelj je vodil 12 učencev iz Oberwalderhütte v skupini G. Glocknerja proti Wiesbachhornu. Samo pet jih je dospelo proti večeru do Kaprunske hidrocentrale, ostalih 7 pa je z učiteljem vred ostalo v višini 3000 m v hudem snežnem mežju. Reševalci so jih pet rešili, dva enajstletna dečka sta zmrznila, od izčrpanosti pa je pri prenosu v dolino umrl tudi njihov učitelj. Smrt ga je rešila težkih časov, ki bi jih moral živeti po tako tragični nesreči.

Podobno nesrečo bi bila kmalu zakrivila lahkomišljenost 24-letne učiteljice Elze Mekus iz Westfalije, ki je kljub svarilu oskrbnika na Osnabrückerhütte hotela na Ankogel in to s 13 učenci v starosti od 13 do 18 let. Neurje jih je zagrabilo v najslabši opremi: v promenadnih čevljih, letni obleki, kratkih hlačah. Prebili so strašno noč, dokler jih naslednji dan niso reševalci našli in jih izčrpane spravili na varno. Smrtno nesreče ni bilo, ena deklica pa si je zlomila nogo.

FRIDTJOF NANSEN je napisal misel, ki jo prevzemajo večkrat najvidnejši alpinisti, kadar razmišljajo o notranjih nagibih, ki človeka ženejo k drznim dejanjem v gorah. »Globoko v človeški naravi je zakoreninjen gon za avanturami, v vsakem izmed nas. Klic divjine trepeče v vsakem našem dejanju in dela naše življenje globlje, višje in plemenitejše«.

BERCHTESGADENSKA SEKCIJA DAV je lani utrgala marsikakšen lep sad, ki ga nudi rajda južnoameriških Andov. Nemci so po vojni že toliko vrhov obrali, da so pravzaprav oni odprli novo dobo andinizma. Pot do cilja so težko našli, ker jim nobeden ni znal pokazati pot. V petih tednih so se povzpeli na naslednje vrhove: Punta Lisa (5400), Cerro Mita (5500 m), Cerro Iscacucha (5650 m), Cerro Poznansky (5480 m), Cololo (5915 m), Chaupi Orco (5710 m) in Huana Comi (5798 m).

SPOMINSKO SLOVESNOST ZA HERMANNOM BUHILOM so 25. okt. 1957 priredili pokojnikovi prijatelji, ki so ustanovili »Prijateljski krog H. Buhla« pod pokroviteljstvom župana Th. Wimmerja. Spominski govor je imel predstavnik mesta Münchena Hieber, nato pa je Kurt Diemberger vrtil film iz Broad Peaka in Cogolise. Med častnimi

gosti je sedela tudi Buhlova vdova Evgenija.

NAŠ ZNANI FOTOAMATER JAKA ČOP je v »Bergkameradu« z dne 8. nov. 1957 objavil dovršen posnetek Triglava s soške strani.

LUCIEN BERARDINI IN ROBERT PARAGOT, znamenita francoska naveza, znana po vzponu v Aconcagui, je izvršila drugo ponovitev vzhodne stene Grand Gendarme d'Envers du Plan. Smer sta izpeljala l. 1948 Švicarja Fuchs in Hamel. 25 klinov, 9 ur plezanja. Poljaka Utracki in Warteresiewicz sta v 7 urah izvedla prvenstveno smer v severni steni Aiguille du Gouter.

SPOMENIK ANGELU DIBONI, slavnemu dolomitskemu vodniku, je postavila njegova hčerka s pomočjo svojega moža s tem, da sta pod južnimi stenami Tofane v višini 2000 m zgradila Rifugio Dibona. V zavetišču ni nobenega komforta, vendar iz vsakega kota diha občutje, ki ga imajo pravi alpinisti radi. Čeprav je koča privatna lastnina, cene niso višje kot v kočah CAI. V njem je samo 8 postelj in 8 žimnic na skupnem ležišču. Dostop je lahek, z dobrim motorjem je možno priti prav do zavetišča, in sicer od Cortine še do km 10, nato pa čez Malghe Federole, komaj dobro uro od ceste, in 20 minut od sten v Tofani, ki nudi alpinistu izbiro vseh težav od I. do VI.

RIFUGIO AURONZO je zgradila sekcija CAI Auronzo, da bi nadomestila izgubo koč Longères (prej Umberto), ki je pozimi l. 1953/54 do tal pogorela. Kočo so zgradili na starem mestu pod stenami Zapadne Zine in pustili tudi starega, znanega oskrbnika Mazzorano. Koča je opremljena z vsem komfortom, ima toplo in mrzlo vodo, 35 sob in najboljšo dunajsko kuhinjo z vsemi najboljšimi vini. Pri koči je prostor za 100 avtomobilov.

LINO LACEDELLI je eno najbolj znanih italijanskih plezalskih imen. On in Achille Compagnone sta italijanskemu alpinizmu zapisala v kroniko tudi K2. Zadnje čase o njem ne beremo več toliko. Alpinizem mu je dobro »postlalo«. Pustil je kovaško obrt, ker mu je Cortina podarila športno trgovino, »Sport K2«. Poleg tega mu je država dala veliko vsoto denarja, ca 10 milijonov dinarjev in mesečno rento ca. 100 000 din. Fiat pa mu je podaril avto. Pravijo pa, da mu vse to ni stopilo v glavo.

GUIDO LORENZI je bil eden najmlajših pa tudi najbolj čislanih vodnikov v Dolomitih. Lani se je ponesrečil, ne v gorah, pač pa pri popravljanju strehe.

Preplezal je severno steno Zapadne Zine (VI+), severozapadno steno Torre di Valgrande (IV+), Pilastro v Tofani (VI+), vzhodno steno v Grand Capucin (VI+). V Cima Scotoni je l. 1952 speljal smer, ki do danes še ni ponovljena. Z njim sta bila Lacedelli in Ghedina.

TURISTIČNA INDUSTRIJA prodira vedno više in vedno širje v Alpe. Zato so naloge društev za zaščito prirode vedno težje in bolj zapletene. Ena takih skrbi so gorske ceste, ki neznansko rastejo povsod, tudi pri nas. Tega skoro ni mogoče ustaviti. Pač pa je treba, tako pravijo inozemski skrbniki za gorsko prvobitnost, poskrbeti za steze, ki so speljane tako, da ne križajo gorskih cest. Dalje je treba zvesto in skrbno zavarovati vse prirodne in kulturne znamenitosti, ogibati se velikih reklamnih tabel, ohraniti pri vsaki gorski gradnji občutek za prirodo. Dalje je treba skrbeti za posebna mladinska gorska zavetišča, zraven pa uvesti en dan na mesec izlete v gore, torej nekak naš športni dan, ki pa bi bil namenjen zgolj za izlete v naravo.

KNJIGA LEA MADUSCHKE »Bergsteigen als romantische Lebensform« je močno vplivala na ideologijo predvojnih plezalcev tudi pri nas. Maduschka je s to knjigo pomenil še večjo avtoriteto kot pa z drugimi svojimi deli. Njegove nazore so sprejemali, kritično jih niso obravnavali. Lani je o tem pisal dokaj plodni planinski pisec Rudolf Gramich. Pravi, da so gorniki Maduschko slabo razumeli. V romantiki Maduschka ni videl niti avanturizma niti sanjarjenja, pač pa duševno stanje stanovitnega hrepenenja po izpopolnitvi, torej nekaj nasprotnega, kar so esteti videli v klasiki.

S tem je Maduschka to bolesto stanje človekovega duha proglasil za splošno značilnost gornika in tako prenesel čisto literarno antitezo klasika-romantika na človeško psihologijo. Umetnostne zakonitosti pa ni mogoče preprosto prirediti na življenjske. V umetnosti imamo opravka z umetniško tvornostjo, v življenju s posameznimi značaji. Hrepenenje po daljavi, po daljnih ciljih, po brezmejnosti je lahko osnovna sestavina ali poteza neke umetniške struje, ne more pa biti osnovna poteza neke določene človeške skupnosti, posebno pa ne gorniške. Maduschka je gornišvo proglasil s tem za epigonstvo liste romantike iz začetka 19. st., toroj za nekaj, kar ni čisto pristno in je bliže lažni romantiki, za katero je po Gramichu najbolj značilna pretiranost, patos, pretirana čustvenost in sanjavnost, vsekakor

lastnosti, ki jih pri zrelih gornikih ne bomo gojili, ker jih nismo veselili. Maduschka je torej s svojim pojmovanjem romantike in »romantičnega« gornika zagrešil nepotrebno posploševanje. Iz Gramichovega modrovanja štrli vzgojiteljski dvignjeni prst, kajti Maduschka je v svojih spisih napisal marsikaj takega, kar lahko današnja mladina, vse-kakor drugače usmerjeno, ker pač raste v drugačnih razmerah, zvabi na stran-pota, ki jih generacije alpinistov po Maduschki niso več conile.

LETALCE-ALPINISTE urijo v Švici, Italiji, Franciji in Avstriji. Lani so na Tirolskem priredili tečaj za pristajanje in orientacijo na ledenikih. V tečaju je bilo 15 policistov. Morali so startati v vsakem vremenu in v vsakem vremenu pristati na ledenikih, predvsem v bližini Brandenburške kočice (3300 m) in pri Similaunski koči (3027 m) v Ötztalskih Alpah. Na tečaju so izvedli tudi dve reševalni akciji.

GÜNTER NOTHDURFT, mladi nemški plezalec, ki je ostal v severni steni Eigerja poleti 1957, je bil eden od naj-sposobnejših nemških plezalcev. Časni-karji so ob tisti nesreči posvetili tudi marsikakšno robato besedo na njegov račun. Svojih sil ni precejeval. Steno je dobro poznal, za seboj je imel dolg kondicijski trening in serijo »najtežjih« smeri. V pismu, ki ga je pisal pred nesrečo svoji prijateljici, pa je jasno iz-razil slutnjo svoje prezgodnje smrti, ki jo je našel v razbesnelih elementih vre-menskega preobrata: »... boj, ne zoper goro, ampak za goro je tako čudovit. Nič nemogočega ne bomo poskusili, samo to, kolikor zmoremo. Smrti se ne bojim...«

IDEOLOGIJA ALPINIZMA je ne-dvomno eden od problemov, ki mu je težko priti do konca, če ga ne poeno-stavimo. Zakaj hodimo v gore, kakšno stališče zavzemamo do tega življenjskega, množičnega pojava sodobnega človeštva? Ta »zakaj« lahko povežemo z vsemi dru-gimi velikimi in zadnjimi vprašanji, lahko pa ga izoliramo. Če ga izoliramo, je problem lažji, bolj preprost. Drugo vprašanje je, »kakšno« stališče zavze-mamo, pa je zvezano s svetovnim na-zorom. Ali eksistira svetovni nazor, ki povezuje gornike? Menda ne, čeprav v alpinistični literaturi večkrat srečamo v zakriti obliki tako željo izraženo. Gorniki radi personificirajo naravo, goro, jo po-duhovljajo, ji prisojajo demonizem, usod-nost, jo imenujejo »večno«, »neskončno«, skratka vse to bi lahko spravili na skup-ni imenovalec nekoga meglene, ne-

jasnega panteizma, nejasnega zato, ker se planinski pisatelji o tem le redko jasno izražajo. Sem spada Guido Lam-mer, ki se sam imenuje »mistika« in je dal alpinizmu nekak psevdoreligiozni značaj. S svojim pisanjem je močno vplival, vendar nedoločno, megleno. Nje-govi nazori so se bolj razširjali s frazami kakor pa z dopolnjevanjem in z raz-mišljanjem. V boju z goro (prim. Gre-gorinovo knjigo »V borbi z goro«, ki je pri nas močno odjeknila tudi v ideo-loškem »kompleksu«) naj bi gornik pre-magal strah pred smrtjo in tako sam sebe »odrešil« z zmago nad naravo v sebi in izven sebe.

Ta nazor ni mogoče posplošiti kot skupni nazor alpinistov, čeprav ne mo-remo tajiti, da je močno vplival na mi-selnost alpinističnih generacij za Lam-merjem.

V zadnjem času so se te Lammerjeve ideološke formule močno oprijeli, vendar so jo cepili na eksistencialistične filo-zofske teoreme in psihoanalitična »od-krilja«, ki so v Evropi bila moderna pred desetletji, danes pa se rada uvažajo iz Amerike kot zadnja novost. Od Lammerja se ločijo te novosti bolj po terminologiji kakor po vsebini: Alpinist, ki se giblje na meji eksistence, prodira iz niča v bivanje in tako uresničuje, oživilja svoje bivanje, svojo eksistenco, svojo odrešitev. Eksistencializem je še vedno velika za-padnjaška moda, o kateri mislijo neka-teri, da ima človeštvu veliko povedati. Ni tu mesto, da bi razpravljali o tem, lahko pa rečemo, da eksistencializem go-tovo ne bo razsvetlil in določil ideolo-gije alpinizma. Mistika in patos utegneta sicer imponirati mlademu človeku, za-dovoljiti ga ne moreta, ker sta daleč od stvarnosti, od praktične življenjske res-nice. O skupnem svetovnem nazoru alpinistov je torej sploh težko govoriti, pa tudi nesmiselno, kajti gore ne morejo biti edina in izključna vsebina človeškega življenja in praktično tudi niso. V lest-vici vrednot je treba alpinizem postaviti na mesto, ki mu gre, v lestvici vrednot, med katero na prvo mesto gotovo spada delo za skupnost in v skupnosti, pa je njegova vrednost toliko vredna, kolikor človeka usposablja, krepi in osvežuje. Ideologija in svetovni nazor pa zajemata celotno človekovo bit in ji dajeta temeljno stališče do vseh stvari na svetu, bližnjih in daljnih. Iskanje posebne skupne miselnosti, ki bi duhovno pove-zovale gornike in sploh ljubitelje gora, je torej jalovo prizadevanje. Gore ne morejo graditi svetovnega nazora, pač pa narobe: Svetovni nazor, s katerim presojava svet, mora prekvasiti naš

odnos do gora, naše gorništvu in planinstvu.

MONT BLANC bo kmalu omrežen s prometnimi sredstvi. Žičnica, ki bo povezala Chamonix s Courmayeurjem, je tako rekoč že dejstvo, pa tudi predor pod streho Evrope se menda bliža realizaciji. Tehniki, znanstveniki, politiki in finančniki Italije in Francije so se že zedinili, da bo ta predor pomenil veliko pridobitev. Načrt datira že iz leta 1906. Predor bo dolg 11,9 km in bo povezal italijanski Entrèves s Chamonixom. Ta dva kraja bosta zaživela v popolnoma novih pogojih.

DIREKTNÁ SMER V VZHODNI STENI FLEISCHBANKA je počakala vse do 19./20. julija 1957. Naveza Wörndl in Noichl je to 320 m visoko navpično plat preplezala, potem ko je več poskusov propadlo. Jeseni l. 1956 sta morala sestopiti zaradi zgodnjega snega in sta tedaj v smeri pustila viseči 90 m vrvi. Smcr poteka med Dülferjevo smerjo in jugovzhodno zajedo. Plezalca sta polovico smeri ocenila s VI⁺.

SE O HERMANU BUHLU: Sam pripoveduje, kako mu je znan alpinist še kot dečku rekel, da ne bo nikoli postal dober alpinist. Iz tega ponižanja mu je vrela kljubovalnost. »Čeprav sem bil še skoraj otrok in še zdaleka nisem mogel biti tisto, kar se na sploh imenuje junak, sem v nečem vendarle prekašal druge: v strasti do gora, ki me je naravnost žgala kot ogenj.« Kot štirinajstletni deček si je zastavil vprašanje: »Ali more biti kaj lepšega kakor plezanje?« Zanj res ni bilo nič lepšega, čeprav je večkrat komaj ušel nesreči in smrti. V Fleischbanku je padel 60 m globoko, vrv je zdržala, pa tudi njegove kosti in členki, večkrat je za las ušel plazju, udarcu kamenja. Kot sedemnajstletni mladenič se je l. 1942 že loteval VI. stopnje. 18 let star je stal na dvorišču kasarne v St. Johannu in nekajkrat ušel v Kaiserjeve stene. Pri tem je izvršil prvenstveni vzpon v zapadni steni Mauka, ker pa je s tem kršil red in disciplino, je moral na fronto pri Cassinu. Tudi v ujetništvu ni pozabil na gore. L. 1947 je opisal v svoj dnevnik 134 vrhov, med drugim 35 skrajno težkih smeri in 11 prvenstvenih vzponov. Na skrivaj je hodil po tihotapski poti v Dolomite preko italijanske meje in sam preplezal severno steno Velike Zine. Tedaj se je zapisal trdi šoli zimskih tur. V 33 urah je preplezal sam 26 vrhov v globoko zasneženem grebenu Gleirschkette v Karwendlu. Nato Zapadne Alpe, najtežje, najslavnejše ture,

njegova zvezda sveti vedno močneje med najznamenitejšimi gorniki sveta.

Ko je preplezal jugovzhodno steno Fleischbanka sam in to v enem popoldnevu, je dejal: »To mi vzbuja razbrzdano veselje, če se sam pretelovadim proti vrhu, ne da me ovira vrv in težak nahrbtnik. To je pravo plezanje! Hočem samega sebe preizkusiti, hočem vedeti za svoje meje. Nekaj nepremagljivega me žene, da tvegam vedno više, vedno težje, da spravim iz sebe vse.«

In je res spravil iz sebe vse: v februarški noči je preplezal 1800 m visoko steno Watzmanna, 3. julija 1953 pa je sam prišel ob sedmih na vrh Nange Parbata, ne da bi ga bila za hip izpustila družica — smrtna nevarnost. Že zaradi tega dejanja bi mu bili lahko prihranili vso grenkobo, ki jo je moral kasneje požreti, morebiti prav zaradi tega enkratnega dejanja v stoletni zgodovini alpinistike.

Iz uradnega protokola avstrijske karakorumske ekspedicije o njegovi smrti, ki je v glavnem Diembergerjevo poročilo z dne 28. junija 1957 v temeljnem taboru v Baltoro, posnemamo: V noči od 26. na 27. junij sta Buhl in Diemberger bivakirala v taboru II v višini 6700 m. Kazalo je na zboljšanje vremena in tudi mraz je popuščal. 27. junija sta kanila vstati že ob poltreh, vendar se Buhlu ni dalo, ker je imel sitnosti z nogami (tudi pri vzponu na Broad Peak zaradi zmrzlin ni bil najboljše razpoložen). Zato sta vstala šele ob petih zjutraj. Greben, ki jima je kazal pot na vrh, je bil deloma brez snega, večji del pa je bilo treba delati naporno gaz, ki jo je večinoma utiral Diemberger. Zadnji del grebena pa je zdeloval Buhl sam, bil je težak, neprijeten, izpostavljen in pretil je s klozastim plazom. Ob 9. dopoldne sta bila v škrbini 7000 m visoko, ne mnogo pod vrhom Čogolise. Tu sta počivala, Buhl je spet masiral svojo nogo. Vreme je bilo lepo, le onstran Baltora so se zbirale megle, 600 m nad njima se je svetil vrh Čogolise in videti je bilo, kakor da ne bo težko. Ker sta hotela doživeti lepi razgled, je Buhl predlagal, da gresta navezvana. V vodstvu sta se menjavala, gaz je bila naporna. Buhl je bil sijajne volje in je izjavil, da mu tako dobro še ni šlo v nobeni ekspediciji. Malo pod 7300 m ju je ovila megla, zatulil je veter, ki je pometal s snegom, in ob enih popoldne sta stala sredi viharja, tako da sta se odločila za vrnitev. Buhl je še pripomnil: »Veter nama briše gaz, nič ne vidiha, lahko prideva preblizu opasti.« Diemberger je sestopal prvi in komaj sledil gaz. Levo od sebe je slutil rob opasti.

Od časa do časa je pogledal po Buhlu, ki mu je sledil na 10 m. Nenađoma je začutil, kako se snežna gladina trese, videl kako so se odkrhnila manjši deli opasti, v istem trenutku pa je tudi odskočil dva, tri korake v desno. Naj pripoveduje sam: »Sam sebi sem se čudil in se odločil, da se bom držal čim bolj desno. Sestopanje je terjalo popolno koncentracijo, ker je na desni strani grozil kložasti plaz (35° naklonine). Zdajci sem si mislil, reči moram Hermannu, da sem imel zgoraj srečo. Pogledal sem okoli sebe in nisem videl nikogar. Niti najmanj si nisem mislil, da bi tista vibracija pomenila, da se bo odkrhnila večja opast. Čakal sem nekaj časa na Hermannu, pa ga začuda ni bilo. Nekaj časa sem čakal, sledi pa nisem videl, ker je bil za mano strm prag. Klical sem, nobenega odgovora. Zdajci sem pomislil, če ni Hermann zdrsnil z opastjo vred. Če je šel po moji sledi, to ni mogoče. Zagnal sem se po sledi nazaj in upal, da ga bom videl, kako si navezuje dereze ali kaj drugega. Ko sem pregledal vse pobočje, mi je postalo jasno, da se je nekaj zgodilo. Odkril sem škrbino v opasti, tu je moralo vzeti Hermannu. Toda kako da njega ni zdržalo, ki je mnogo lažji od mene? V steno pod opastmi skoraj nisem mogel pogledati, vendar iz nekega mesta ugotovil, da je moralo Buhla nesti vsaj 300 m globoko, vendar o njem ni bilo sledu. V steno sam nisem mogel vstopiti, moral sem torej čimprej po tovariše.«

Diemberger je bil fizično in psihično močno zdelan, vendar je že ob 18. uri dosegel tabor II. Gaziti je moral novo gaz, poleg tega se je slabo videlo in komaj je ušel plazu. V taboru II je pustil listek: »Pridem s pomočjo«, ker je upal, da se bo Buhl na kak način izmotal. S seboj je vzel opremo za bivač in sestopal dalje, saj je šlo za življenje. Priboril se je do 5500 m in tu bivakiral. 28. junija je ob 9.40 dosegel osnovni tabor, nato pa takoj krenil k osnovnemu taboru za Broad Peak, kamor je prišel ob 16. uri. K temu poročilu je Diemberger na koncu dodal, da je pri opazovanju gazi na grebenu Cogolise natanko videl, kako je Buhl začel sestopati po lastni smeri in da je ta njegova gaz držala naravnost tja, kjer se je odkrhnila opast.

29. junija je ekspedicija nastopila reševalno pot. Bilo je slabo vreme. Preiskovala je plazove, ki so se z grebena uleteli po steni v kotel 6300 m pod severno steno Cogolise. Sondiranje tistih plazov bi pomenilo smrt za sonderje, neglede na to, da bi bilo iskanje skoraj nemogoče, saj se je med tem (od 27. do

30. junija) naletelo več novih plazov. Sklenili so, da bi bilo reševanje nesmiselno in prenevarno. Zato so se 1. julija vrnili v osnovni tabor, 4. julija pa so začeli z evakuacijo.

Sklep ekspedicije, da preneha z iskanjem, je bil utemeljen, čeprav ni popularen in se kaj malo sklada s predstavi, ki jih imajo o teh in podobnih stvareh nepoučeni in neizkušeni ljudje.

ITALIJANSKA GORSKA REŠEVALNA SLUŽBA se zadnja leta izpopolnjuje. Na zadnji skupščini CAI je poročal o tem dr. Stenico. Vendar je pomanjkljivosti še precej. Komaj 50% koč ima sanitarni material, 75% pa je brez reševalne opreme. Število reševalnih postaj se je v zadnjih letih povečalo za 34, 12 od teh jih je v Zapadnih Alpah.

64 SMRTNIH NESREČ so v l. 1957 zabeležili v avstrijskih Alpah in to do septembra. Med drugimi je podlegla plezalka Isolde Hollenstein, ki je s plezalcem Hermannom Duelljem 1. sept. lani vstopila v vzhodno steno Gelbecka v masivu Drüsenfluh. Smer je bila prvič preplezana l. 1952 in vsebuje eno mesto V. Ko sta plezalca že premagala glavne težave, se je Isoldi odtrgala skala. Duelli je 40 m padca zdržal. Plezalka je obvisela na vrvi pod previsom prosto v zraku. Soplezalec si ni znal pomagati s škripci in zankami, sama pa tudi ni mogla uporabiti Prusikovih zank, ker jo je padec preveč pretresel. 7 ur je tako visela, dokler ni prišla pomoč z Marinerjevo pripravo. Dan kasneje je plezalka podlegla pljučni emboliji. Bila je med vidnimi alpinisti Vorarlberga. Pri tej smrti si je izprašala vest tudi ÖBRD, kajti Duelli je sam gorski reševalec, pa si z vrvjo ni znal nič pomagati. — V severnem razu Lalidererspitze je obvisel na vrvi Bienert, vendar razen šoka ni bilo hujšega. Ker se je branil turo nadaljevati, se je njegov tovariš Bayer, prav tako iz Münchena, pridružil drugi navezi, Bienerta pa prepustil usodi v 800 m visokem težkem razu. Bayer in njegova naveza so sestopili po Spindlerjevi grapi, vendar se jim ni zdelo vredno, da bi dogodek javili v Falkenhütte, kjer je bilo ta čas več izurjenih reševalcev (bila je nedelja). Sele v Scharnitzu jih je zapekla vest in obvestili so žandarmerijo. Bienerta so rešili naslednji dan gorski reševalci iz Innsbrucka. Bil je zelo izčrpan in potr. Ravnanje Bayerja in njegove naveze je naletelo v nemški alpinistični javnosti na upravičeno, ogorčeno grajo.

Društvene novice

JOZETU KNEZU V SPOMIN

Kruta usoda nam je utrgala dragerega tovariša in prijatelja Jožeta Kneza, kovaškega mojstra iz Vižmarjev pri Ljubljani.

Predvsem je bil pokojni Jože ljubitelj gora in narave in dolgoletni član Planinskega društva Ljubljana-matica in naročnik Planinskega vestnika, ki ga je redno priporočal drugim planincem in s tem pridobil veliko število novih naročnikov. Kadar mu je le čas dopuščal, je z velikim veseljem obiskoval planine in to ne sam. Vedno nas je bilo poleg njega in njegove zakonske družice še krog prijateljev, ki nas je pokojni Jože vedno vabil s seboj.

S hvaležnostjo se ga spominjamo še posebno nekateri, ki smo kot novinci šli prvič v planine z njim. Kako nas je Jože skrbno učil, kako moramo biti dostojni v planinskih kočah in čuvati planinsko cvetje! Jože je bil prijatelj in tovariš, ki je s svojo vedno dobro voljo in plemenitostjo imel pri vsakem človeku velik ugled.

Planinci bomo ohranili Jožeta Kneza v trajnem spominu.

SESTANEK NAČELNIKOV ALPINISTIČNIH ODSEKOV. Dne 19. IV. 1958 se je vršil v Domu v Kamniški Bistrici sestanek načelnikov alpinističnih odsekov, ki so se ga poleg članov komisije za alpinizem pri PZS pod vodstvom načelnika komisije tov. Tonea Bučerja udeležili načelniki 19 alpinističnih odsekov. Kot gostje so bili navzoči načelnik komisije za GRS pri PZS tov. dr. Miha Potočnik in član UO PZS tov. Stanko Iršbar, dalje tov. prof. Janko Blažej in Joža Čop ter predstavnik PZH tov. Dragutin Klvač, načelnik GRS pri PZH tov. Ing. Vekoslav Šantek ter reševalci tov. Ervin Hanzer, Leander Kukec in Branko Lukvič.

Uvodno poročilo je podal tov. Tone Bučerja. Iz tega sledi, da je bilo delo alpinističnih odsekov zadnji dve leti precej uspešno, poživljeno pa je bilo tudi delo v komisiji. Člani komisije so se trudili, da bi nabavili razni material, ki je nujno potreben za dvig alpinizma. Uspelo jim je nabaviti že vrsto rekvizitov, v zadnjem času tudi večje število nylonskih plezalnih vrvi, žal je vse te rekvizite uničil požar. Glavna in osnovna naloga alpinističnih odsekov za prihodnje leto naj bi bila razširitev alpinizma. V zadnjih dveh letih število alpinistov ni rastle, temveč padalo. Alpinistični kader naj bi se črpal iz mladinskih odsekov. Naloga komisije naj bi bila, da te mladince usposablja in jim pomaga k napredku. Zato je prav, da komisija prireja vsako leto zimski in letni začetniški tečaj, v katera bi se naj vključili vsi začetniki vseh alpinističnih odsekov. Na ta način pa bi pomagali tudi šibkejšim odsekom, ki doslej niso mogli organizirati samostojnih tečajev zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

Drugo vprašanje so alpinistični tabori, ki so se doslej prirejali le doma. Letos namerava komisija organizirati poleg domačega tabora, ki naj bi bil v tesni povezavi s tem začetniškim tečajem, predvsem pa s taborom mladine v Vratih, tudi alpinistični tabor v tujemstvu, tako da bi naši alpinisti spoznali gorovja tudi po drugih deželah. Za letos je nameravan tak tabor v Ortlerju. To bi bilo primerno zato, ker so blizu Dolomiti in bi v primeru slabega vremena lahko delali plezalne vzpone tudi v suhi skali. Postopoma bi tako spoznali vsa gorovja v Evropi. V letošnjem letu naj bi se izmenjale tri izmene po 10 dni, za kar so sredstva že zagotovljena.

Komisija pa sodi, da delo ne bo uspešno, če se ne bo posebna skrb posvečala pridobivanju novih članov. Za letos bo treba pričeti z delom, ki naj bi bilo v tesni povezavi z mladinskimi odseki, poskrbeti pa bo tudi treba, da bodo vsi alpinistični odseki in komisija za alpinizem v tesni povezavi s komisijo za GRS. Vsi alpinisti naj bi se usposobili tudi za gorske reševalce.

Komisija za alpinizem ima za izvršitev svojih letošnjih nalog v proračunu zagotovljenih din 1200 000.—, poleg tega pa še din 400 000.— za regresiranje vrvi. Zato bo morala komisija paziti, kako bo svoja finančna sredstva najbolje izkoristila. Sredstva bo morala poleg že navedenih nalog uporabiti tudi za zavarovanje alpinistov in za izdelavo prototipov ter za izdelavo novih plezalnih klinov, za katere je vzorce že poskrbel alpinistični odsek na Jesenicah. Ker finančno stanje PZS letos ni preveč rožnato in je bilo po požaru uničenih alpinističnih rekvizitov za okrog 4 milijone dinarjev, bo treba precej truda in dobre volje in dela, da bi se vsaj nekaj rekvizitov nadomestilo.

Iz poročila o delu in uspehih alpinističnih odsekov v letih 1956/57, ki ga je podal tov. Marjan Perko, vidimo, da imajo PD v svojem sestavu 20 alpinističnih odsekov, v katerih je vključeno 263 članov in 98 pripravnikov, skupaj torej 369 aktivnega članstva, poleg 434 starejših članov, ki pa se zaradi raznih opravičljivih razlogov ne bavijo z alpinizmom več tako aktivno. Naša alpinistična skupnost potemtakem šteje vsega članstva 193. Gornja številka je od preteklega leta zdrknila za 83 članov navzdol, od tega 55 pripravnikov. V primerjavi s stanjem članstva preteklega leta ugotavljamo stanovitno padanje mladine-pripravnikov, poleg tega pa letos tudi padeč članov. Iz vseh poročil načelnikov odsekov kar izstopa problem mladine v alpinističnih odsekih. Številčno najmočnejši odseki so pokazali v preteklem letu rahel padeč, medtem ko ostali odseki nikakor ne morejo s svojim številom članstva navzgor. V zadnjem dvehletnem razdobju je bilo izvedenih 20 letnih in 12 zimskih tečajev. Tudi število tečajev je manjše od preteklih let, kar pa opravičuje organizacija republiškega tabora v Vratih in Krnici, katerih se je udeležilo precejšnje število članstva iz vseh alpinističnih odsekov. Ugodnost na tovrstnih taborjenjih je tolikšna, da odseki ne organizirajo več samostojnih tečajev. Prihranek imajo na denarnih sredstvih, prihranjen pa jim je tudi ves trud in težave s strokovnim kadrom. Dejstvo, da je na republiškem taboru leta 1956 in 1957 sodelovalo preko 400 alpinistov, je dovolj viden dokaz, da so taborjenja koristna in najuspešnejša.

V razdobju od zadnje skupščine so alpinisti izvršili skupno 659 zimskih plezalnih vzponov, od teh 62 prve, 98 druge, 311 tretje, 120 četrte, 49 pete in 19 šeste težavnostne stopnje ter 3704 letnih plezalnih vzponov, in sicer 734 prve, 392 druge, 1015 tretje, 980 četrte, 450 pete in 133 šeste težavnostne stopnje. Vidnejše uspehe beležijo alpinistični odseki Ljubljana-matica, Jesenice in Univerza. V letu 1956 so člani izvedli v naših stenah ter stenah južnih krajev 87 prvenstvenih vzponov, v letu 1957 pa 18 prvenstvenih vzponov v Julijskih in Kamniških Alpah, skupno torej 105 prvenstvenih vzponov. V primerjavi z letom 1956 je bilo število plezalnih vzponov leta 1957 precej manjše. Če bi iskali vzroke, bi jih našli povsod nekaj. Plezalna dejavnost članstva popušča, mladine v odsekih ni, vsaj mladega dotoka ne. Nesreče članov alpinističnih odsekov Celje, Slov. Bistrica, Ljubljana-matica, Univerza in Kamnik so vsaj pri najmlajših nekoliko zavlele polet. Za poživitev dejavnosti v zimskem času pa bo treba misliti na večje skupinske smučarske izlete, ture, s katerimi bi zajeli vse one smučarje-planince, ki imajo veselje do navadnih zimskim smučarskih tur. Planinska društva pa

bodo morala v bodočnosti posvetiti večjo skrb svojim odsekom, saj so ravno alpinistični odseki največ doprinesli pri obnavljanju naših planinskih postojank in bivakov, dalje so odseki sodelovali pri raznih prireditvah, katere so organizirala PD, vodili in sodelovali so pri večjih množičnih izletih planincev itd. V preteklih dveh letih so alpinisti opravili preko 15000 prostovoljnih delovnih ur na naših planinskih objektih.

Komisija za alpinizem in alpinistični odseki se trudijo že vrsto let, da organizirajo in finansirajo razne odprave širom po naši domovini in v razna tuja gorstva, predvsem v Centralne Alpe. Uspehi so vse bolj vidni. Naši alpinisti po kvaliteti in činitivah prav nič ne zaostajajo za gorniki ostalih alpskih dežel, ki imajo starejšo alpsko tradicijo, in bi tudi lahko uspešno posegli v borbo pri osvajanju najvišjih vrhov v Himalaji, če bi le rešili edini in glavni problem — finančna sredstva. Za izvedbo odprav je komisija za alpinizem dotirala din 371.630.—, ostali del finančnih sredstev pa so prispevala matična društva, ObLO, sindikati in poedini člani. V našem južnem gorstvu so alpinisti izvršili 118 vzponov, od teh 57 prvenstvenih. Komisija sodi, da je s tem alpinistični svet v teh gorstvih v glavnem obdelan. Za gore našega juga bi bilo treba sedaj le zbrati in izpopolniti vse obstoječe alpinistično gradivo in izdati nujno potrebni vodič. Najvažnejša od inozemskih odprav je bila odprava PSJ v Kavkaz (ZSSR), katere se je udeležilo 11 članov planincev in alpinistov iz vseh republik. Slovenijo so zastopali trije alpinisti. Odprava je izvedla vzpone na Elbrus (5633 m), na Pik Germogenov (3993 m) in na Bžeduh (4972 m). Dalje je bilo izvršenih v skupini treh Zin v Dolomitih 9 vzponov od III. do VI. težav. stopnje ter 5 tur v skupino Marmolate in Zap. Julijcev, vzpon na Monte Roso z grebeni do Ludvigshöhe v Walliških Alpah, vzponi na Wilder Sender, Roter Turn in Grossglockner v skupini Lienških Dolomitov, vzpon po JV grebenu na Mönch Jungfrau in Monte Roso (Dufourspitze, Lyskamm in Castor) v Walliških in Bernskih Alpah, vzponi na Mont Blanc in trening na ledenikih, vzpon na Matterhorn po švicarskem grebenu, na smučarskih turah v skupini Ötztal in Grossvenediger je bil en član, drugi pa se je na povabilo nemške alpske zveze podal na tečaj visokogorskega smučanja in zimske alpinistike v skupino Silvete, pri čemer je izvršil vzpone na Ochsenkopf (3034 m), Dröchländerspitze (3197 m) in druge. Za leto 1958 so v načrtu 10—15-članska zvezna odprava v Kavkaz, 5-članska republiška odprava v Pamir ter odprava v Ortler.

Glede prirejanja začetniških zimskih in letnih tečajev je komisija mnenja, da naj imajo enoten program, vsak alpinistični od-

sek pa naj bi predlagal svoje člane in in-
struktorje. Tečaj naj bi bil enotedenski in
stalno v Vratih. Za taborje in tečaje je ko-
misija še naprej mnenja, da plača 1/3 stro-
škov udeležencev, 2/3 pa komisija. Komisija
ima registrirane vse letne in zimske prven-
stvene plezalne vzpone, manjkajo le poročila
zadnjih treh let. O prvenstvenih vzponih bo
komisija vodila tudi fototeko.

V diskusiji na poročila se je razvila ži-
vahna debata o tem, ali naj se organizira
tabor v Ortlerju ali v Dolomitih in ali naj
bi se denarna sredstva uporabila za inozem-
ske odprave ali predvsem za nabavo alpinis-
tičnih rekvizitov. Sprejet je bil sklep, da
mora komisija za alpinizem predvsem skrbeti
za to, da preskrbi rekvizite oziroma nudi
možnost alpinističnim odsekom, da si naba-
vijo potrebno opremo, predvsem plezalne
vrvi. Komisiji za alpinizem se prepusti na-
daljnje ukrepanje v zvezi z nabavo rekvizitov,
prav tako pa naj odloči, ali se organizira ta-
bor v Ortlerju. Potem ko je zbor načelnikov
sprejel osnutek okvirnega pravilnika za al-
pinistične odseke in o gorskih vodnikih, je
izvolil še komisijo za alpinizem, kateri bo
tudi v bodoče še načeloval dosedanji načel-
nik tov. Tone Bučer. V komisijo so bili iz-
voljeni tov. Marjan Keršič, Rado Kočever,
Igor Levstek, Janez Krušič, Marjan Perko,
Milan Kristan, Janko Mirnik in Aleš Ku-
naver.

Za uspešno delo v komisiji so prejeli
pohvalo tov. Tone Bučer, prof. Janko Bla-
žej in Marjan Perko. Imenovani delajo v
komisiji že od leta 1947, ko je bila ta ko-
misija pri PZS ustanovljena, tov. Tone Bu-
čer pa je tej komisiji tudi že od vsega začetka
načelnik.

Iz seznama alpinističnih odsekov je bil
zaradi nedelavnosti črtan alpinistični odsek
Jezerško.

**SESTANEK VODLJ MLADINSKIH OD-
SEKOV PD.** Kako veliko skrb posvečajo PD
mladinskemu vprašanju, je razvidno že iz
tega, da se je sestanka vodlj mladinskih od-
sekov PD, ki se je vršil dne 30. marca 1950
v Ljubljani, udeležilo 67 predstavnikov 59
PD. Sestanek je vodila načelnica mladinske
komisije PZS tov. Mara Švent, poleg zastop-
nice CK LMS tov. Majde Sitar pa je bilo na
sestanku navzočih tudi več članov uprav-
nega odbora PZS.

Poročilo mladinske komisije pri PZS nam
pove, da je bilo vprašanje vzgoje in razvoja
naše mladine neštetokrat na dnevnem redu.
Naše centralne planinske organizacije so v
zvezi s tem sprejele več sklepov, ki so jih
posredovale društvom, vendar pa zaradi pre-
majhne povezave z odseki ni skoraj nihče
skrbel za sprovajanje teh navodil v mladins-
kih odsekih. Delo v mladinskih odsekih se

je v glavnem razvijalo samoiniciativno, ven-
dar pa z velikim uspehom. Prvo posvetoval-
nje mladinskih vodlj PD v decembru 1950 ni
bilo samo nujno potrebno, temveč lahko trdi-
mo, da je bila prelomnica v dotakratnem
delu z mladino in pionirji v planinskih dru-
štvih. Posvetovanje je namreč pokazalo ne-
šteto delovnih uspehov mladinskih odsekov,
ki so do takrat že delovali, še več pa je
nakazalo problemov in težav, ki so se pojav-
ljale pri tem delu. Zaključke posvetovanja
je plenum PZS dopolnil in jih dal mladinskim
odsekom kot glavne smernice za njihovo delo.
Članstvo mladine in pionirjev je ne glede na
padec članstva v nekaterih društvih v pre-
teklem letu naraslo za 11,2%, konec decembra
1957 je PZS vključevala skupno 7963 mladincev
in 5821 pionirjev ali skupno 13783 mladincev.
Ta porast članstva nam ponovno dokazuje,
da so bili organizacijski prijemni pravilni,
da naša organizacija ne stremi samo za pove-
čanjem števila mladega članstva, temveč zlasti
za tem, da je njeno delo čimbolj kvalitetno.

Delo nekaterih mladinskih odsekov je bilo
tako aktivno in široko, da je že preraslo okvi-
re svojega društva in je nujno iskalo novih
organizacijskih oblik. Tako so mladinci na
Koroškem in v Zasavju ustanovili mladinske
koordinacijske odbore za svoja območja in so
na teh sestankih reševali ne samo vzgojna,
temveč tudi finančna vprašanja ter sestav-
ljali in tudi izvajali skupne programe in tek-
movanja. Koroški mladinci so imeli že dva
tabora, zasavski mladinci pa so v preteklem
letu organizirali mladinski tabor na Lisci,
katerega se je udeležilo okrog 500 mladincev
in pionirjev. Koroški iniciativni odbor pa je
v manjši meri vzgojil vodstveni kader s tem,
da je priredil seminar za vodje mladinskih
odsekov z zaključnimi izpiti. Nekateri mla-
dinski odseki so pokazali izredno voljo in
samoiniciativno do dela ter imajo velike uspe-
he. Tako je na primer mladinski odsek Kranj
s pomočjo prosvetnih delavcev organiziral
skoraj po vseh šolah mladinske skupine, skli-
cuje pa redna posvetovanja vseh vodlj sku-
pin, na katerih se pogovarjajo o svojih uspe-
hih in sestavljajo tudi programe svojega bo-
dočega dela. Z zajetjem tako velikega števila
mladine v mladinski odsek pa nastopajo v
društvu finančne težave, ker le-to, dasiravno
oskrbuje tudi dobro idočo planinske postoj-
janke, nima zadostnih finančnih sredstev,
da bi jih dalo na razpolago za nadaljnje
delo mladine. Rešitev tega vprašanja v res-
nici ni zadeva samo PD Kranj, temveč ce-
lotne planinske skupnosti, ker, če na eni
strani govorimo in propagiramo vključitev
mladine v planinske vrste, moramo na drugi
strani tudi že vnaprej določiti za to potrebna
finančna sredstva. Ni pa mišljena tu finanč-
na pomoč v starem smislu, namreč, da se vse
akcije mladine v celoti financirajo iz družbe-

nega denarja, temveč oni del, ki je nujno potreben za uspešno sprovanje širokega programa njihove dejavnosti. Nekatera društva lahko zmorejo ta nujni del finančnih sredstev preskrbeti sama, kot n. pr. Medvode in delno nekateri drugi odseki, vendar pa za to ne obstoje povsod enaki pogoji. Kljub pomanjkanju finančnih sredstev pa nekateri odseki v mejah možnosti le uspešno delajo pri vzgoji mladine, kakor na primer Idrija, Javornik, Jesenice, Kranj, Kum Trbovlje, Lisea Videm Krško, Obrtnik Maribor, Medvode, Mengeš, Bohor Senovo, Šentjur, Zagorje, Zorjav, Ziri, Prevalje in Ruše.

Žal pa je treba tudi ugotoviti, da mladinski odseki še niso ustanovljeni pri vseh PD, čeprav veliko število včlanjene mladine v društvih to zahteva, še bolj pa delo samo. Mladinska komisija je skušala delno rešiti problem vodilnega kadra v mladinskih odsekih s tem, da je organizirala seminar za vodje mladinskih odsekov. Seminarja pa se je udeležilo le 30 tečajnikov iz 29 društev, ostala društva pa niso šela za potrebno, da se tudi njihovi vodje teoretično in praktično usposobijo za delo v mladinskih odsekih. Seminar je dobro uspel, vendar pa bo skušala mladinska komisija v bodoče temeljiteje pripraviti program takih seminarjev. Vzporedno s seminarji pa bi bilo potrebno organizirati tudi mladinske republiške taborne, kjer naj bi se mladinci in pionirji med seboj spoznavali in navezali ožje stike, spoznavali delo drugih mladinskih odsekov in kjer naj bi se pod vodstvom vodij iz različnih PD sprovaljal enotni delovni program te mladine. Tečajniki seminarja pa bi že v taboru lahko praktično delali z mladino drugih republik in za medrepubliško zamenjavo mladine na taborih.

V čast proslave Dneva mladosti je mladinska komisija razpisala enoletno tekmovanje med mladinskimi odseki s pričetkom 19. maja 1957 do vključno 25. maja 1958. Proslava Dneva mladosti naj bi dajala skozi vse leto močno vzpodbudo za redno in sistematično delo. Tekmovanje je razpisano z lepimi nagradami, ki se bodo po možnosti razdelile na skupni mladinski manifestaciji, ki naj bi bila morda na Dan republike 22. julija 1958. Tekmovanje ni samo razgibalo dela mladinskih odsekov, temveč nam bo ob zaključku lahko prikazalo ogromne uspehe in napredek vzgojnega in organizacijskega dela z mladino in dalo tudi važne napotke za delo v bodoče. Omembe vredna je ugotovitev, da je planinska organizacija v Sloveniji ena izmed prvih, ki je v čast Dneva mladosti razpisala enoletni tekmovalni program dela v naprej kot močno vzpodbudo za redno in sistematsko delo. S praznovanjem Dneva mladosti pa je mladinska komisija navezala tudi stike z drugimi organizacijami s tem, da je

zastopnik PZS v koordinacijskem odboru. Ta odbor ne bo dajal samo smernice za proslavo tega dneva, temveč bo dajal vzpodbudo in pomoč pri vsebini društvenega dela z mladino nasploh. Glede mladinskega dela pa so navezani stiki tudi v zveznem okviru. Planinska zveza Jugoslavije je namreč na svojem zadnjem plenumu sprejela sklep, da je treba takoj pri Izvršnem odboru PSJ organizirati koordinacijsko komisijo za delo z mladino. Ugotovil je, da je delo z mladino v PD v današnjih razmerah najvažnejše, da je za to delo treba najti potrebna finančna sredstva in v najkrajšem času usposobiti potrebni vodstveni kader. Komisije za delo z mladino obstajajo skoraj pri vseh republiških planinskih zvezah. Nekateri izmed teh imajo velike uspehe, so pa zaprte v okvir svoje republike. Do prvega sestanka zastopnikov vseh republiških mladinskih komisij je prišlo šele 2. februarja t. l. Tedaj se je ustanovila tudi koordinacijska komisija za delo z mladino. V njej bodo morali sodelovati kot stalni člani vsi načelniki republiških mladinskih komisij.

Enoletno tekmovanje mladinskih odsekov v čast Dneva mladosti vsebuje 17 tekmovalnih točk. Kot že omenjeno, je to tekmovanje prvo take vrste v Sloveniji in Jugoslaviji, morda pa ne bo dolgo, ko bo takšno ali podobno tekmovanje prekoračilo meje naše ožje domovine in bodo tekmovali med seboj vsi mladi planinci iz Jugoslavije. Že polletna poročila so pokazala približno sliko tega tekmovanja. Polletna poročila je poslalo 28 mladinskih odsekov. V času tekmovanja je bilo na novo ustanovljenih 6 mladinskih odsekov, tako da jih je sedaj 37. Ti odseki delujejo v 73 skupinah, katerih število članstva je precej poraslo in bo v nekaterih odsekih ta porast bistveno vplival na rezultat tekmovanja, saj se je v mladinske odseke vključilo na novo preko 2000 novih članov, tako da imamo danes okoli 9000 mladincev in pionirjev, ki organizirano delujejo v odsekih. So pa tudi odseki, ki so izgubili precejšnje število svojih članov, nekateri celo več kot polovico, to pa predvsem zaradi slabega vodstva odseka, ki ni znalo našti prave poti, da bi mladino obdržalo v naših vrstah.

Prav lepi uspehi so bili doseženi tudi pri lanskih proslavah Dneva mladosti. 14 mladinskih odsekov je priredilo samostojne programe za proslave in razna praznovanja. Organizirali so izlete, partizanske pohode, kresovanja in podobno. V celoti so mladinski odseki organizirali okrog 300 skupinskih izletov z nad 6000 udeleženci. Precej je bilo tudi poučnih predavanj, tečajev in podobnih prireditev. Točno sliko dela z mladino pa bomo lahko prikazali šele potem, ko nam bodo znani rezultati tega tekmovanja.

Diskusija, ki je sledila poročilu, je bila zelo razgibana in podna. Oglušali so se delegati vseh navzočih društev, pojasnjevali način svojega dela, hkrati pa tudi marsikaj predlagali. Zlasti so se interesirali za način ocenjevanja tekmovanja. Ko so se zedinili glede ocenjevalnih točk in izvolili ocenjevalno komisijo, so sklenili, da se bo letos izvedel dvodnevni izlet mladih planincev v Zasavju, in sicer dne 22. VII. 1958. Pri organizaciji izleta bodo sodelovala PD Kum, Hrastnik in Trbovlje. V diskusiji je bilo med drugim tudi predlagano, naj bi mladinska komisija PZS letos organizirala vsaj dva seminarja za vodje mladinskih odsekov. Ker so bili nekateri mnenja, da bi se s seminarjem lahko povezal tudi mladinski tabor, pri čemer bi se mnogo prihranilo na stroških, pridobilo pa pri praktičnem delu, je bila mladinski komisiji PZS naložena izdelava celotnega plana. Sprejet je bil tudi proračun komisije v višini 934 000 din, ki bo uporabljen za nabavo nagrad pri enoletnem tekmovanju v čast Dneva mladosti in v zvezi s tem izvedene prosiave, za izvedbo sankaskega in smučarskega ekipnega tekmovanja, za organizacijo dveh seminarjev oziroma taborov, za obisk mladinskih odsekov in podobno. Izvoljena je bila tudi mladinska komisija pri PZS pod vodstvom dosedanje načelnice tov. Mare Svenc, v kateri pa bodo še sodelovali tov. Janez Kmet, namestnik načelnice, Damjan Mlakar za PD Univerza, Albert Fabjan za PD Kum-Trbovlje, Jože Bukovec za PD Medvode, Herman Breznik za PD Kranj, Tomaž Banovec za PD Železničar in Janko Legat za PD Obrtnik Maribor.

Komisiji je bilo naloženo, da po vseh predlogih in sugestijah izdela sklepe, ki naj bodo še pred skupščino dostavljeni vsem PD oziroma mladinskim odsekom.

SVET GOSPODARJEV PD. Gospodarska komisija pri PZS je dne 20. IV. t. l. sklicala v Ljubljani svet gospodarjev PD. Tega zasedanja se je udeležilo 55 planinskih društev s 60 delegati. Zasedanje je vodil ob sodelovanju članov gospodarske komisije tov. Janka Dekleye, Vekoslava Sršena in ing. Naceta Perka načelnik komisije tov. Rudolf Kavčič.

Poročilo o planinski gradbeni dejavnosti v preteklem letu je podal tov. ing. Nace Perko. Na kratko je podal pregled gradbenih del po PD, nato pa v imenu gospodarske komisije predlagal sprejem perspektivnega ter posebej operativnega prioritetejnega gradbenega plana PZS. Širši (perspektivni) načrt naj bi obsegal gradnjo planinske postojanke na Snežniku, postojanke na Čavnu, obnovev Doma na Voglu, gradbeno sanacijo in dograditev Doma na Zelenici ter povečanje kapacitete Aljaževega doma v Vratih. Operativni prioritetni gradbeni načrt pa naj bi obsegal naslednja dela: gradnjo definitivne postoj-

janke na Mangrtu, adaptacijo in povečavo koč pri Triglavskih jezerih, adaptacijo in dograditev koč v Tamarju, dograditev Doma na Peči, dograditev Doma na Menini planini, izgradnjo Doma na Jančah in dograditev koč na Razor planini. Zgornje postojanke so samo našteje brez ozira na vrstni red, kakor se bodo dela dejansko izvajala. V širšem načrtu pa so predvsem postojanke, za katere je šele treba izdelati načrte in preskrbeti vso neizogibno dokumentacijo (odobritve lokacije, investicijskega programa itd.). Glede na razmeroma skromna denarna sredstva, ki jih PZS prejema v investicijske namene, naj bi bila vsa večja gradbena dela zasnovana tako, da bi se dala smotno izvajati v etapah, kakor bi bila pač na razpolago sredstva, oziroma kakor bi naraščala potreba. Hkrati je predlagal, da se pooblasti gospodarska komisija pri PZS, da sme tudi izven prednostnega načrta nuditi prizadetim društvom nujno finančno pomoč, v kolikor bi bilo potrebno katero društvo hipno podpreti z manjšim kreditom za izvedbo neodložljivih popravil in nabav.

PD Gorje je predlagalo ustanovitev posebne sklada za vzdrževanje visokogorskih planinskih postojank. Tega sklada naj bi bile deležne vse planinske postojanke v višini nad 2000 m, ki obratujejo samo 3 do 4 mesece v sezoni in društva nimajo sredstev za njihovo vzdrževanje. V ta sklad naj bi prispevala vsa društva. Predlagalo se je, naj bi ta sklad zajel vse visokogorske postojanke, ne glede na njih nadmorsko višino, ki so samo poleti oskrbovane. V zvezi s tem je svet gospodarjev sklenil skupščini predlagati, da naj bi za vzdrževanje visokogorskih postojank, ki se same ne morejo vzdrževati, vsa društva prispevala določen del amortizacijskega sklada v sklad za vzdrževanje visokogorskih postojank pri PZS. Gospodarska komisija pri PZS pa naj do skupščine prouči, kolikšen odstotek naj bi šel v ta sklad. Treba je pa društva že sedaj opozoriti na to, da to dotiranje ne bo avtomatično, temveč šele po poprejšnji temeljiti gospodarski analizi, ki bo pokazala, če je prizadeto društvo storilo vse, kar je bilo v njegovi moči, da bi se saniralo in če bo društveno ekonomsko stanje resnično tako, da potrebuje pomoč. Svet gospodarjev je nato tudi sprejel predlagani perspektivni in operativni prioritetni gradbeni plan PZS.

V svojem poročilu je tov. Kavčič obravnaval celotno gospodarsko dejavnost PZS in PD, dalje časa pa se je zadržal pri upravljanju planinskih postojank. To vprašanje je postalo zelo aktualno zlasti zato, ker društva vse čessej streme po oddaji planinskih postojank v zakup. Svet gospodarjev PD je soglašal s predlogom gospodarske komisije PZS, da predlaga skupščini PZS popravek oz. dopolnitev že obstoječega pravilnika o uprav-

ljanju planinskih postojank. Vendar pa je pri tem tov. Kavčič delegate opozoril na to, da bo moral oni, ki bo prevzel postojanko v celotni zakup, odvajati vse družbene prispevke.

Pri razpravi o amortizacijskem skladu je bilo ugotovljeno, da je v amortizacijski sklad pri PZS, v katerega so dolžna društva prispevati 20% celotne amortizacije, določen odstotek prispevalo le nekaj društev. Ponovno je bilo sklenjeno, da ostane tudi še vnaprej amortizacijski sklad (po sedanjem ključu, t. j. 80% pri PD in 20% pri PZS. V kolikor bo skupščina sprejela predlog o skladu za vzdrževanje visokogorskih postojank, se bo teh 20% odvajalo v ta sklad. Nasproti društvom, ki tega sklepa ne bodo izvajala, bodo uvedene sankcije.

Nato je svet gospodarjev odobril kategorizacijo planinskih postojank v upravi PD, kakor jo je predlagala gospodarska komisija PZS. Predlog zajema 164 planinskih domov, koč in zavetišč na področju LR Slovenije.

Veliko se je debatiralo tudi o finančnem poslovanju društev. Stanje se je na splošno sicer nekoliko izboljšalo, zlasti pri večjih društvih, medtem ko pri nekaterih društvih o knjigovodstvu sploh ni mogoče govoriti, ker ga enostavno ni ali pa je tako pomanjkljivo in nestrokovno vodeno, da praktično od njega niti društvo niti PZS nima nikake koristi. Posledice so običajne. Slaba finančna disciplina se vidi tudi pri poravnavanju društvenih obveznosti. Društvom, ki ne poravnajo članarine in drugih zapadlih obveznosti, zveza ne daje članskih znamkic. Takih društev je danes še pet. Društva ne upoštevajo, da je UO PZS vezan na proračunsko dotacijo, ki priteka na en mesec ali tromesečno in služi komaj za administracijo in delovanje komisij, ne pa za obratna sredstva. Investicijski sklad, ki se je osnoval pri Zvezi leta 1954, je imel konec leta 1957 že 67 milijonov sredstev, ki so vsa izposojena. V izjemnih primerih, kjer je pregled poslovanja pokazal, da društvo ne more iz ustvarjene amortizacije odplačevati dolga, je UO PZS začasno odložil plačevanje anuitet. Anuitete pa v nekaterih primerih ne pritekajo redno nazaj v sklad, zato PZS tudi ne more zadovoljiti prošnjam PD za nova posojila. Če pogledamo promet v postojankah, ki je znašal v letu 1956 159 milijonov in se je povečal v letu 1957 na 172 milijonov, bi znašala 10% amortizacija 17,2 milijona din, dejansko pa je bilo obračunano le 13,7 milijona dinarjev. Ta amortizacija je bila skupno s krediti PZS 17 milijonov in ostalimi dotacijami 8,7 milijonov skoro v celoti uporabljena. Anuitet je bilo vrnjenih ca. 4 milijone in sicer v glavnem iz amortizacije. To nam dokazuje, da so društva prvenstveno upora-

bila amortizacijo za investicije in vzdrževanje, le del pa za odplačilo dolga namesto obratno. To stanje se bo moralo popraviti in društva, ki ne vračajo posojil, ne bodo prejemale nadaljnjih kreditov, kar jim bo v škodo, ker predstavlja 20% del kredita, ki ga dajejo OLO — dotacijo. Stanje zapadlih in neplačanih anuitet znaša 2 347 000 din.

Prispevki za gradnjo planinskega doma Zlatorog polagoma usihajo. Teh blokov je pri društvih še za ca. 2,5 milijona dinarjev, ki bi bili lahko že davno vnovčeni. Ker pa je 18. IV. t. l. pogorel provizorij, v katerem je imela svoje poslovne prostore tudi PZS, je postalo vprašanje poslovnih prostorov zelo pereče. PZS ga bo morala nujno rešiti, zato pa potrebuje denarna sredstva. Gospodarska komisija zato apelira na društva, da s svoje strani pospešijo zbiranje teh sredstev.

Društva so bila nadalje ponovno opozorjena na dogovor, ki ga je sklenila PZS z DOZ, ki je dovolil PZS in PD 20% popust pri normalni zavarovalni tarifi pod pogojem, da bodo vsa društva zavarovala svoja osnovna sredstva s polno vrednostjo. Za vsaj delno sanacijo Planinskega Vestnika bo gospodarska komisija predlagala skupščini povišanje naročnine od sedanjih 400 din na 600 din. Dolžnost društev naj bi bila, da skrbe za dvig naročnikov. Planinski Vestnik se tiska v nakladi 6000 izvodov in je lansko leto stal 6 876 000 din. En izvod oz. letnik revije torej stane PZS 1146 din, naročniki plačajo zanj 400 din, 250 din na letnik znašajo dohodki oglasov, ostalih 496 din pa krije PZS s svojo dotacijo.

V nadaljevanju razprave je bilo predlagano, da PZS nekaj ukrene glede postojanke na Grohot planini, ki je tako zanemarjena in v takem stanju, da je sramota za celotno organizacijo. Zastopnik PD Maribor je predlagal, naj bi PZS čimprej namestila nameščenca, nekakega gospodarskega referenta, ki naj bi se zanimal izključno za gospodarske probleme. Njegova naloga naj bi bila, da bi pripravljaval gradivo gospodarskega značaja, katerega naj bi potem obravnavala gospodarska komisija. S tem bi bil dan gospodarski komisiji večji poudarek. Na ta način bi PZS zelo razbremenila društva, ki sama niso v stanju reševati vseh težkih in zamotanih gospodarskih problemov.

POPRAVEK

V PV 1958, 5, str. 317 popravi v desnem stolpcu, tretji odstavek, Janez Gospodarič v Nace Hrovat.

V PV št. 6, str. 364 popravi datum požara v lokalu PZS. Do požara je prišlo dne 18. IV.

iz občnih zborov

PD DOL PRI HRASTNIKU. Društvo je bilo tudi v preteklem letu marljivo, njegove sile pa so bile osredotočene predvsem pri gradnji njihovega Doma na Goreh. Člani so opravili 1145 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 53.900 din, daril v materialu in denarju pa je društvo zbralo za 1.004.468 din. Dogradili so že kletne prostore, kamor bodo še letos preselili gostinske prostore iz svojih dosedanjih zasilnih prostorov. Delali so tudi na dograditvi vodovoda, s čimer bodo letos nadaljevali. Skopali so traso in delno že položili cevi v jarke. Da bi olajšali prevoz gradbenega materiala na gradilišče, se ukvanjajo z mislijo, da bi preložili klanec pod vasjo Skopno. Njihovo začasno postojanko na Goreh je v preteklem letu obiskalo 4091 obiskovalcev, kar pomeni, da je planinska postojanka na tem mestu potrebna, promet te postojanke, ki je znašal 1.169.053 din, pa nam kaže, da bo postojanka tudi rentabilna. Društvo je zaradi vloma v postojanko utrpelo znatno škodo — okrog 336.000 din, vendar pa upa, da ji jo bodo povrnili storilci, ki jih je oblast že pripravila.

Skupno s PD Hrastnik je društvo tudi lansko leto izvedlo svoj tradicionalni planinski teden, žal, da je tudi tokrat vladalo slabo vreme. Društvo se dobro zaveda, da članstvu ni nudilo tega, kar je bilo sicer dolžno storiti, zadržno pa upa, da se bo tudi to izboljšalo, brž ko bo Dom vsaj v grobem dogradilo in spravilo pod streho, kar bodo skušali napraviti še letos. Društvo se je razen tega mnogo ukvarjalo z mladino, v čemer je zlasti prednjačil »večni mladenič« tov. Vitko Jurko, ki ga je zato zbor sklenil predlagati PZS za odlikovanje z zlatim častnim znakom. Ta predlog je zbrano članstvo potrdilo z velikim odobravanjem.

Občnega zbora se je udeležilo 109 članov. PZS je društvu k doseženim uspehom brzojavno čestitala.

PD ŠOŠTANJ. V navzočnosti 151 članov, mladincev in pionirjev je društvo izvedlo svoj občni zbor dne 10. II. 1958. Poročila so bila izčrpna in kritična ter poleg doseženih uspehov nakazala tudi problematiko, o kateri bo moralo društvo razpravljati in izveči ustrezne zaključke, da bo moglo še nadalje poglobiti svoje že sedaj uspešno delo.

Članstvo je v preteklem letu ponovno poraslo za 43 oseb in šteje danes 385 članov in članic, 87 mladincev in 119 pionirjev. Priča kuje pa se še nadaljnji porast članstva, zlasti iz vrst mladincev in pionirjev, za kar so dani vsi pogoji. Največje priznanje za dvig članstva ter za vzorno in točno zbiranje članarine zasluži blagajničarka tov. Milka Stegnar.

Društvo zelo pogreša primeren prostor, kjer bi se sestajali člani in zbirala mladina, tu pa naj bi bila vsem na razpolago tudi planinska literatura. Kaže, da bo to vprašanje začasno rešeno s tem, da bo smelo društvo uporabljati društvene prostore ZB. Poleg številnih krajskih izletov se je 10-članska društvena delegacija udeležila III. zleta planincev Hrvatske od 27. do 30. VII. 1957 na Velebitu. Pri tem so PZH podarili spominsko plaketo iz usnja, ki naj dopoveduje, da je njihovo povojno planinstvo vzniklo iz šoštanske usnjarne. Propagandna komisija pa je namestila tudi več propagandnih slik z zemljevidi in opisom krajskih izletov z izhodiščem v Šoštanju. Dalje je organizirala dvojje predavanj o vzponu v Sviscarske Alpe.

Preteklo leto je dosegla njihova postojanka Andrejev dom na Slemenu doslej največji promet, t. j. 4.254.000 din. Od tega odpade na alkoholne pijače 1.869.000 din, brezalkoholne pijače 235.000 din, na hrano, kavo, čaj in podobno 1.429.000 din, na razglednice 12.000 din, na cigarete in vžigalice 402.000 din, na znamke 15.000 din in na prenočitno 178.000 din. S posojilom, ki ga je društvo prejelo od PZS, je zadostilo zahtevi in odločbi sanitarne inspekcije. Povečalo je kulturno in zgradilo prizidek, ki bo služil za shrambo jedil. Iz dosedanje umivalnice so uredili prostor za pravo jedil. Na hodniku pred stranišči so postavili umivalnik ter zabetonirali tla v vinski in živilski kleti. Ukvanjajo pa se še z mislijo, da bi zgradili nadzidek nad gospodarskim poslopjem, s čimer bi pridobili s sob s po dvema posteljama. Po vpisni knjigi je dom obiskalo preteklo leto 8055 gostov. Društveno gospodarstvo je vzorno vodil gospodar tov. Tone Dovšak. Delo gospodarskega odseka je znatno naraslo v drugi poslovni polovici gospodarskega leta, ko je preminul oskrbnik postojanke in je moral velik del poslov, ki jih je sicer opravljal oskrbnik, prevzeti na svoja ramena. Pri tem so gospodarju poleg društvenega predsednika tov. Andreja Stegnarja zelo pomagali še tov. Hudoletnik, Gmajnar, Kenda, Acman, Sevčnikar, Žager, Zupanc, Dreo, Šumer in še drugi člani.

V diskusiji je zbor obravnaval predvsem zvišanje števila članstva in vključitev večjega števila članov Lovske družine, mladine in pionirjev, zlet ob 15-letnici bitke na Sutjeski, ki se ga bo društvo vsekakor udeležilo, večjo povezavo s sosednjimi društvi in planinskimi postojankami, o izgraditvi primerne smučišče, za kar so dani vsi pogoji itd. Nato je tov. Volk Miloš v imenu upravnega odbora izročil dosežanjemu dolgoletnemu predsedniku tov. Andreju Stegnarju za njegovo požrtvovalno in nesebično delo sliko Triglavskih jezer, tov. Andrej Stegnar pa je v imenu društva podaril zaslužnim članom starega odbora planinske slike s posvetilom društva.

Vodstvo društvene uprave je bilo ponovno in soglasno poverjeno dosedanjemu predsedniku tov. Andreju Stegnarju.

PD BREZICE. Društvo vključuje 73 odraslih članov, 81 mladincev in 113 pionirjev, skupaj torej 247 članov. Članstvo je poraslo od prejšnjega leta za 13%, vendar pa društvo upa, da bo ta odstotek še zvišalo. Predvsem se bo trudilo za planinstvo zainteresirati vajeniško in kmečko mladino, ki je sedaj zastopana v minimalnem številu. Mnogo pozornje je društvo posvetilo mladini. Za to so se zelo angažirali tamkajšnji profesorji in učitelji, nemalo zaslug pa imajo pri tem tudi mladinci kot Niko Cirkovski, Kristina Perkopec, Marjan Rovan, Bogdan Zupančič in še nekateri drugi. Na gimnaziji so ustanovili mladinski, na osnovni šoli pa pionirski odsek. Planirali so številne skupinske izlete, žal pa jih je nekaj odpadlo zaradi slabega vremena. Zbora mladih zasavskih planincev na Liscu se je udeležilo 16 mladincev in pionirjev. Izleta na Št. Vid se je udeležilo okrog 30 pionirjev, skupinskega izleta na Lisco, ki sta ga vodili načelnica pionirskega odseka Marija Bizelj in društvena tajnica Valentina Štefanovič pa 87 pionirjev. Okrog 200 mladincev pa se je pod vodstvom svojih profesorjev udeležilo izletov na Kum, Mrzlico, Kal, Lisco in Cesargrad. Mladinec Marjan Rovan se je udeležil mladinskega seminarja PZS, od katere je prejel pohvalo za vestno in požrtvovalno delo na seminarju. Nemalo mladincev je tudi že pričelo s hojo po slovenski planinski transverzali in zasavski poti. Škoda le, da si niso prej oskrbeli transverzalnih dnevnikov. Na splošno pa so člani izvajali individualne izlete v razne gorske predele naše in sosednje republike, predvsem pa v Triglavsko pogorje. Zato ni prav nič čudno, da so podpisali brežiških planincev v spominskih knjigah v tem predelu kaj pogosti.

Da bi čim bolj približali planinstvo širšemu krogu ljudi, so organizirali zelo uspešno skioptično predavanje tov. Kambiča iz Ljubljane o krasotah Julijcev. Predavanje je obiskalo nad 350 ljudi, kar pomeni, da vlada za planinstvo velik interes in da je treba s tovrstno propagando nadaljevati. Predvajali so tudi planinske filme, ki so si jih izposodili pri PZS. Posebej so jih predvajali na gimnaziji in na osnovni šoli ter nato na občnem zboru. Na Planinski Vestnik je naročenih okrog 40 članov. Društvo se je tudi redno udeleževalo sestankov koordinacijskega odbora zasavskih PD. Mladinci so markirali zasavsko pot na svojem teritoriju, t. j. od Kumrovcu do gradu v Podsredi.

V tajnih volitvah z listki je bil izvoljen 9-članski upravni in tričlanski nadzorni odbor. Razveseljivo je dejstvo, da v društvu

aktivno sodelujejo tudi številni pripadniki JLA in I.M.

PD OPLOTNICA. Kot sledi iz poročil društvenih funkcionarjev, podanih na občnem zboru dne 14. II. t. l., se je društvo znašlo pred težjo finančno krizo predvsem zaradi nerentabilnosti njihove postojanke na Pesku. Dasi je znašal celokupni promet 1 725 590 din, vendarle znaša izguba 49 977 din. Nerentabilno poslovanje koč se je sicer v drugem polletju 1957 znatno popravilo, vendar poslovanje ni bilo uspešno niti drugo polovico leta. Kakor je društveni gospodar sam poudaril v svojem poročilu, se posveča pre malo pozornosti predvsem varčevanju pri različnih stroških uprave, saj so neposlovni izdatki znašali 58 734 din, kar v bistvu predstavlja izgubo. Jasno je, da so slab finančni rezultat povzročile tudi razne kazni. Vsekakor bi lahko bolje gospodarila tudi oskrbnica postojanke in se malo bolj potrudila, da ne bi stroški presežili norme. Na izgubo je nedvomno vplivalo tudi dejstvo, da je bil preizek odstotek nabitka na nabavno ceno glede na prometni davek na alkoholne pijače. Dasi je bil upravni odbor na to opozorjen že v finančnem poročilu za I. polletje 1957, v tem pogledu ni ničesar ukrenil. Društvo ima za 352 446 din dolžnikov in za 417 766 din upnikov, družbene obveznosti, vključno prometni davek na alkoholne pijače znašajo 128 904 din, obveznost do PZS pa 28 075 din. Ko se je nato postavilo vprašanje, ali naj društvo sploh še obdrži postojanko v svoji upravi, je zbor sklenil, da bo koč še obdržal, vendar pa je hkrati naložil novemu upravnemu odboru, da v roku treh do štirih mesecev uredi poslovanje v koč, nato pa skliče izredni občni zbor, kjer naj poda svoje poročilo o opravljenem delu. Zaradi lažjega in ažurnejšega knjigovodstva naj (doslej je opravljal te posle knjigovodski servis v Slov. Bistrici) se najde knjigovodja v Oplotnici in za svoje delo primerno honorira.

Društvo vključuje 99 planincev, od teh 65 starejših članov ter 34 mladincev in pionirjev. Kakor je bilo že na prejšnjem občnem zboru poudarjeno, je bilo tudi lansko leto v njihovih vrstah vse premalo delavcev in kmetov, predvsem pa kmečke in vajeniške mladine. Od lanskega leta je članstvo poraslo za 20 članov in 9 mladincev. Kočo na Pesku je po vpisni knjigi obiskalo 3028 gostov, med temi 4 Nemei in 2 Avstrijca. Pronočevalo pa je v postojanki 607 izletnikov. Mladinski odsek je z 12 udeleženci izvedel izlet v Julijce ter v januarju 7-dnevni smučarski tečaj pri koči na Pesku, katerega se je udeležilo 13 mladincev. Veš izletov, vendar pa z manjšo udeležbo, je društvo organiziralo na Pohorje. Na splošno so bili mladinci zelo aktivni, saj so pomagali markacijskemu odsedu pri izvedbi zimske markacije

čez Rogljo in Planjo, skupno s TVD Partizan so se udeležili I. slovenskega festivala telesne kulture v Ljubljani, pomagali pa so tudi, kjer koli je bilo potrebno. Premalo pa se je odbor vsekakor bavil s pionirji. Propagandni odsek je vestno skrbel za aranžiranje izložbene omarice, ki jo je stalno obnavljal z novim propagandnim materialom. Društvo je tudi navezalo stike s PD Železničar iz Novega Sada, katerega člani so jeseni tudi obiskali njegovo postojanko na Pesku. Glede na novonastali položaj na Pohorju v zvezi z dograditvijo žičnice društvo meni, da bo potrebno širše koordinirano delo s sosednjimi društvi, ki naj se odraža predvsem v izboljšanju oskrbovanja teh postojank in zboljšanja opreme postojank. Skupinskega izleta v Logarsko dolino društvo zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ni moglo izvesti, pač pa je avgusta organiziralo planinsko rajanje na Pesku. Zal ta prireditev zaradi slabega obiska ni imela primernegega efekta. Odbor sploh ugotavlja, da to postojanko članstvo vedno manj obiskuje. Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Jurak Stefan, ki pa je prevzel to mesto le do konca maja t. l., ko bo sklican izredni občni zbor.

PD PREVALJE. Društvo je s svojim marljivim delom zopet doprineslo svoj delež k naši planinski skupnosti in svoj delež k družbeni skupnosti.

Društvo je bilo rade volje vedno pripravljeno pomagati političnim organizacijam in to zlasti ob državnih in republiških praznikih, ko je bilo treba organizirati kresove na gorskih vrhovih. Udeleževali so se tudi masovnih sestankov ter bili vedno pripravljeni za sodelovanje. Skupno z društvom prijateljev mladine so organizirali Dan pomladi. Od 521 članov v letu 1956 je v preteklem letu članstvo poraslo na 580 članov, kar zneso približno 11%. V pridobivanju članstva iz mladinskih vrst prednjačijo tov. Ernest Vauh in vodje mladinskih odsekov. S hojo po slovenski planinski transverzali je pričelo že preko 100 članov tega društva, tov. Erh Sirk pa jo je kot prvi član tega društva prehodil že leta 1957. V spomin na to mu je društvo poklonilo Vodnik po planinskih domovih Jugoslavije. Za svoje delo pa je znalo društvo zainteresirati tudi delovne kolektive. Vabili so jih na skupinske izlete. V ta namen so prirejali razna planinska predavanja s predvajanjem barvnih diapozitivov, sami pa so tudi izvedli predavanje po slovenski planinski transverzali. Skupinske izlete je sproti objavljal njihov stenočas. Udeležba na skupinskih izletih je bila vedno številna, škoda le, da so morali zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev večino izletov usmerjati na manjše skupine, ki so obiskovale predvsem Julijce in Karavanke. Skoraj ni hriba v Sloveniji, kjer lansko leto ne bi zasledili planincev iz

Prevalj. Večji skupinski izlet so izvedli julija v Logarsko dolino. Večja planinska prireditev v lanskem letu je bil II. zbor mladih koroških planincev na Uršlji gori, nedvomno največja planinska prireditev pa je bilo praznovanje Dneva mladosti na Lešah. Po svojih zastopnikih se je društvo udeležilo vseh skupnih akcij v njihovem kraju ter tudi bilo pobudnik za marsikatero koristno stvar. Za zbirališče in delovanje jim služi planinska soba.

Društvo je zaključilo svoje gospodarsko poslovanje z dobičkom 134 154 din. Upravlja Dom na Uršlji gori in zavetišče v Lešah. Po vpisni knjigi je obiskalo postojanko na Uršlji gori okrog 3200 obiskovalcev, večina iz njihove doline, predvsem pa mladina. Nabavili so nekaj posode in perila ter steklenine ter popravili strelvod, za prekritje strehe pa so s posojilom PZS nabavili potrebno pločevino. Za prenos materiala na postojanko jim je uspešno služil »Monik«, ki ga pozna vsa dolina in ki je v letu 1957 kar tridesetkrat moral s težkim bremenom na vrh Uršlje gore. Celokupno prostovoljno delo članov tega društva znaša 3017 ur v vrednosti 150 050 din. Na sam alpinistični odsek odpade od tega števila 1572 ur.

Alpinistični odsek šteje 23 članov. V odseku delujeta tudi dve alpinisti in štirje pripravniki. Za vsakega člana vodi odsek kartoteko, po kateri zasleduje njegovo delo. Odsek je izvedel več skupinskih izletov, na republiški alpinistični tabor v Vratih je poslal 6 članov, odsek pa je priredil tudi samostojni plezaln tečaj na Raduhi, katerega se je udeležilo 18 članov. Pri tem so organizirali tudi začetniški plezaln tečaj, ki se ga je udeležilo 5 mladincev in 2 mladinki. Za mladince bodo letos priredili še plezalno šolo. Iz evidenčnih kartonov je razvidno, da so alpinisti med letom izvedli nad 150 pohodov na vrhove preko 2000 m, pridno pa so se usposabljali tudi v zimski alpinistiki. V celoti so člani opravili pozimi 7 vzponov IV. težavnostne stopnje, in 9 vzponov III. težav. stopnje, poleti pa 9 vzponov V., 32 vzponov IV., 49 vzponov III. in 15 vzponov II. težavnostne stopnje. Te vzpone so izvršili v severni steni Triglava, Stonarja, Spika in Prisojnika, dalje v stenah Ojstrice, ostenju Rink. Planjave in Ojstrice. Razen teh so izvršili v Raduhi tudi 4 prvenstvene vzpone. Odsek marljivo pomaga tudi pri gospodarski dejavnosti društva, prireja izlete in tečaje ter pomaga pri vzgoji mladinskega odseka. Prav tako se udeležuje markacijskih, propagandnih in drugih del. V oktobru je organiziral na Uršlji gori dobro uspel tradicionalni zbor prevaljskih alpinistov. GRS postaja v preteklem letu ni imela večjih nesreč.

Že itak agilni markacijski odsek so poživeli mladinci, ki so se v odseku pridno udelež-

stvovali. Tako je odsek pregledal in z markacijami obnovil glavno pot iz Prevalj na Uršljo goro, namestil nove kačipote, kjer je bilo to potrebno, markiral pot iz Prevalj na Strojno ter mladinsko pot na Jankovec ter pot iz Prevalj do Bobrovega jezera, na vrhu gore pa je postavil in obnovil zimске markacije.

Nekaj ur pred društvenim občnim zborom je izvedel svoj samostojni občni zbor tudi mladinski odsek tega društva. Zbora se je udeležilo 100 mladih planincev, začel pa ga je društveni podpredsednik tov. Franc Telcer. Ko je pevski zbor mladih planincev odpel »Oj Triglav moj dom«, je podal poročilo o delu tega odseka njegov vodja tov. Vauh Ernest.

Odsek obstaja že tretje leto in se je med tem že dokaj uveljavil in usposobil. Vrste tega odseka so se lansko leto zopet pomnožile, tako da šteje danes že 230 članov. Na željo sosednjih PD in na nasvet PZS je začel s tesnim sodelovanjem z ostalimi mladinskimi odseki Mežiške doline. Ustanovili so koordinacijski odbor mladinskih odsekov, ki sestoji iz zastopnikov mladinskih odsekov iz Žerjave, Mežice in Prevalj, pozneje pa se je priključil še odsek v Radljah. Ta koordinacijski odbor se sestaja mesečno. Za razvoj mladine redno prirejajo sestanke, na katerih mladincem obrazložijo opravljeno delo. Prirejajo razna predavanja in sproti seznanjajo mlade planince z vsemi problemi planinstva. Po potrebi so mladinski odsek razdelili na več skupin in sicer na A, B, C in D skupino, na Lešah pa so ustanovili samostojni pionirski odsek, enako na Lokovci. Zaradi propagande in razširitve svojih vrst so izvedli sestanke in izlete na Strojno in St. Danijel in tamkajšnji kmečki mladini prikazali svoje delo. Glavni smoter njihovega odseka je bil prirejanje izletov na razne planine in razna taborjenja. V zimski in pomladanski sezoni so pridno obiskovali le okoliške planine kot so Uršlja gora, Smrekovec, Slame, Poštarski dom, Stojno itd. Meseca julija je skupina 24 mladincev v 4-dnevnem pohodu prehodila vse Karavanke od Jesenic do Tržiča. Avgusta se je zopet skupina 25 mladincev podala v Julijce in prehodila pot od Kranjske gore čez Vršič, čez Razor na Križke pode v Trento in čez Prehodavce ter preko Triglavskih jezer v Bohinj. V mesecu avgustu so priredili tudi tabor ob Bobrovem jezeru pod Uršljo goro. Razen teh pohodov je tudi ostala mlajša skupina planincev prehodila Pohorje in del Kamniških Alp. V veliko veselje je tem mladim planincem pohod po slovenski planinski transverzali, saj jih je že 54 vključenih v ta veliki pohod. Polovica od teh je prehodila že dobro polovico te poti, veliko pa je število onih, katerim manjka le še majhen del Primorske in ki jo bodo že v letošnjem letu

končali. Za še uspešnejši razvoj odseka in zaradi pomanjkanja vodniškega kadra je bil organiziran mladinski vodniški seminar. Zaključni izpiti so se vršili februarja. Na seminarju je 8 mladincev prejelo kvalifikacijo mladinskega vodnika. Potrebno število vodnikov pa so pridobili tudi ostali odseki Mežiške doline. Odsek je bil delaven tudi na vseh javnih prireditvah in na raznih nastopih. Na pobudo tega odseka je bil organiziran tudi turni smuk po Koroški. Mladinci so se udeleževali tudi raznih delovnih akcij matičnega društva, pridno pa so pomagali tudi mežiškim planincem pri gradnji Doma na Peci. Odsek je organiziral samostojno planinsko štafeto v počastitev rojstnega dne maršala Tita in na sam dan praznovanja izvedel več pohodov. Prav posebno se je odsek pripravil na praznovanje Dneva mladosti, manifestativno pa je odsek priredil za vso okolico veliko mladinsko prireditev ob Dnevu mladosti na Lešah, kjer so se vršila razna tekmovanja. Odsek izdaja tudi mladinsko planinsko glasilo. Prav posebno je odsek proslavil Dan republike, kjer so njihovi najmlajši nastopili z raznimi recitacijami. Ob tej priložnosti je imel celoten odsek slavnostni sestanek, na katerem je bila najboljšim mladincem podeljena nagrada, in sicer je prejelo 20 mladincev in mladink planinske klobuke. Odsek je izvedel tudi serijo samostojnih predavanj.

Poleg poročila vodje mladinskega odseka tov. Vauha Ernesta so podali samostojno poročilo še tov. Ulšek za D skupino, Andjelko Krautberger za B skupino in Viktor Pepevnik za pionirski odsek Leše. Za vestno delo v mladinskem odseku je bilo podeljenih 6 diplom in 16 pohval. D skupina mladinskega odseka pa je načelniku tov. Ernestu Vauhu in znak zahvale za njegov trud in napredek odseka poklonila skromno darilo. Četudi je bil za novega vodjo odseka predlagan tov. Andjelko Krautberger, ki je med mladimi planinci zelo priljubljen, se mladi planinci s tem predlogom niso strinjali in soglasno izrazili željo, da jih tudi v bodoče vodi tov. Ernest Vauh. Mladinski občni zbor so pozdravili in mu čestitali k doseženim uspehom tov. Suhodolčan za Društvo prijateljev mladine in osemletko Prevalje, tov. Milka Oeppek v imenu pionirske organizacije, tov. Drago Škoflek v imenu mladinskega odseka PD Žerjav in tov. Tone Bučer, podpredsednik PZS.

PD CERKNO. Društvo je v preteklem letu organizacijsko napredovalo, saj je pridobilo precej več članov, kot jih je določal delovni načrt, in sicer 109. Ob koncu preteklega leta je društvo vključevalo 392 članov, od tega 163 mladincev. Mladino so zajeli z razmeroma širokega področja. Tako imajo na EGS organiziranih 28, na nižji gimnaziji v Cerknem

28. na osnovni šoli v Cerknem 14, na osnovni šoli Novaki 43, v Podlanišču 15, na Cerkljanskem vrhu 7 in na Reki 1 mladince. Na vseh ostalih šolah kakor v Gorjah, Ravnah, Orehku, Zakojci, na Bukovem, na Straži in v Jagrščah še niso prodrli. Zanimivo je, da ima društvo na šoli v Sovodnji, ki ne spada v področje Cerkno nití v to občino, kar 23 organiziranih članov. Zbor je tozadevno zlasti pohvalil tov. Zoro Kavčič, ki je pridobila v šoli na Novakih kar 43 članov. Aktivnost propagandnega odseka je bila lani nekoliko večja od predlanske, vendar pa še ni zadovoljevala. V začetku sezone se je nekako razgibal, kasneje pa zopet popustil. V kinodvorani EGS so predvajali planinske filme, ki si jih je ogledalo številno članstvo, na šolah v Sovodnji in Novakih pa je načelnik propagandnega odseka tov. Alojzij Tomaževič predvajal barvne diapozitive. Nekaj članov je v avgustu izvedlo izlet na Smarjetno goro in St. Jošt pri Kranju, več izletov pa so napravili poedinci v manjših skupinicah v Triglavsko pogorje in v domače hribe. Zanimiva je konstatacija, ki pa seveda ni razveseljiva, da vpisna knjiga koč na Poreznu, ki jo oskrbuje to društvo, tudi v letu 1957 beleži več obiska iz okoliških vasi kakor pa iz samega Cerkna. Ob 50-letnici otvoritve stare koč na Poreznu je društvo organiziralo na Poreznu spominsko slavo in na mestu, kjer je stala stara koč, postavilo spominsko ploščo. Te prireditve so se udeležilo okrog 600 ljudi. Obisk postojanke je bil povoljnejši kot leta 1956. Po vpisni knjigi je Porezen obiskalo 2581 planincev, t. j. 569 več kot leta 1956. Zadovoljiv obisk sta zabeležila tudi zavetišče v Počah in na Robidenskem brdu. Preteklo leto je društvo prevzelo od Lovske družine v svojo upravo planinski-lovski dom na Črnem vrhu nad Novaki. Tudi obisk tega doma je bil zadovoljiv. Markacijski odsek je pregledal in popravil obstoječe markacije in namestil nove kažipotne tablice povsod tam, kjer so bile odstranjene ali uničene. Posebno skrbno je pregledal in popravil odsek transverzale, ki poteka po njihovem področju. Na novo je markiral poti iz Robidenskega brda na Črni in iz Novakov na Črni vrh. Število naročnikov na Planinski Vestnik znaša 28 in se je v preteklem letu dvignilo za dva naročnika.

PD MEZICA. Društvo vključuje 296 odraslih članov, 58 mladincev in 45 pionirjev, skupaj torej 397 članov. Dasi je društvo zelo zaposleno z gradnjo Doma na Peci, je vendarle našlo dovolj časa in sredstev za delo svojega mladinskega odseka. Tako se je 17 mladincev udeležilo enodnevnega izleta na Uršljo goro, kjer so se udeležili koroškega mladinskega tabora, 20 mladincev dvodnevnega izleta na Raduho, 53 mladincev enodnevnega izleta na Smrekovec, pri čemer so

se sestali tudi z mladinci sosednjih PD in z njimi odigrali nekaj športnih iger, dalje so se skupno s starejšimi člani udeležili enodnevnega izleta na Volinjek in dvodnevnega izleta na Peco. Odsek se je udeleževal tudi seminarja za vodje mladinskih odsekov, ki ga je organiziral koordinacijski odbor. Prvi tečaj je bil na Uršlji gori, drugi na Smrekovcu, tretji pa na Peci. Izpit za vodje mladinskih odsekov je položilo 5 članov tega odseka. Odsek se je dalje udeležil koroškega turnega smuka, ki se je vršil pod pokroviteljstvom ObLO Črna. Za Dan republike so pripravili in zakurili kres na Stalekarci.

Polne roke dela je imel gradbeni odbor z gradnjo Doma na Peci. Spodnji prostori pa že sedaj zaslužno služijo svojemu namenu. Samo v preteklem letu so člani izvršili pri tem delu 2600 prostovoljnih delovnih ur. Delo je nadvse požrtvovalno vodil tov. Pečovnik Kristl. Poleg vseh ostalih dobrotnikov, ki so darovali razen gradbeni material, naj omenimo predvsem kmeta Miheva in Začna ter Ivana Končnika iz Topole, republiki Izvršni svet pa je po posredovanju predsednika IS tov. Borisa Kraigherja in predsednika Gospodarskega sveta IS tov. Tonea Boleta dotiral društvu milijon dinarjev. Oba navedena visoka funkcionarja sta poleg ostalih okrajnih in občinskih predstavnikov v poletnih mesecih obiskala Peco in se navdušila nad doseženimi uspehi društva. Društvo je dalje prejelo po posredovanju podpredsednika OLO Maribor tov. Tineta Laha dotacijo 500 000 din, ObLO Črna pa jim je tudi odobrila dotacijo 1 000 000 din, za kar gre zahvala predvsem njenemu predsedniku tov. Herczgu. Rudniški sindikat pa je društvu daroval 70 000 din in radijski aparat za Peco. S prostovoljnim delom pa so mnogo pomagala sosednja PD iz Žerjave, Prevalj in Raven ter Lovska družina in taborniki iz Mežice.

Spet je bila markirana pot iz Mežice na Peco, ob poti na Raduho pa so bile nameščene nove kažipotne tablice. Organizirali so vrsto skupinskih izletov na Volinjek, Pikovo, na Peco in na Raduho, medtem ko so poedinci obiskovali tudi Juljce in Kamniške Alpe. Za pohod po transverzali se je doslej odločilo 12 članov.

Ob zaključku zбора so prejeli vsi društveni funkcionarji v spomin almanah »Telesna vzgoja treh dolin«, tov. Kristl Pečovnik pa je bil za svoje zasluge predlagan PZS za odlikovanje s častnim znakom. Občni zbor je v imenu PZS pozdravil njen podpredsednik tov. Tone Bučer.

Popravek: V PV št. 6 je v članku dr. J. Prešerna tiskarski škrat »poparje« spremenil v »roparje«. Naj mu Tržičani blagohotno oprostite!

Državni zavarovalni zavod

DIREKCIJA ZA LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO V LJUBLJANI

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa природа!
Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!
Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

Telefon 39-121

Zastopniki v vseh večjih krajih

Tovarna •

• *dokumentnega*

in kartnega •

• *papirja*

PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov,
specialne papirje,
surovi heliografski in foto papir,
paus papir,
kartografski, specialni risalni „Radeče“,
papirje za filtre itd.

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Železn. postaja: ZIDANI MOST — Telefon št. 24

»ROG«

TOVARNA KOLES

LJUBLJANA, TRUBARJEVA CESTA 72

Izdeluje vse vrste

športnih in turnih koles,

ter vse nadomestne kolesne dele

AVTOOBNOVA

ŠEMPETER PRI GORICI

Izvršuje vsa generalna

srednja in tekoča popravila

vseh vrst motornih vozil

Izdeluje vse vrste karoserij za avtobuse in ostala vozila

TOVARNA DUŠIKA RUŠE

PROIZVAJA

KALCIJEV KARBID

KALCIJEV CIANAMID

NITROFOSKAL

FEROKROM

ELEKTROKORUND IN

KOMPRIMIRANE PLINE

RUŠE PRI MARIBORU

tel.: 35-48 in 36-48 Maribor brzojav: Azot — Maribor — teleprinter: 03312

**Tovarna poljedelskega
orodja in livarna**

MUTA OB DRAVI

IZDELUJE V OBRATU KOVAČIJE:

motike, rovnice, lopate, prekopne
lopate, vile in grablje

V OBRATU LIVARNE:

strojno litino po modelih in načrtih,
trgovsko litino in jekleni pesek

Izdelki so iz najboljšega materiala, v lepi izdelavi in po nizkih cenah

Železarna JESENICE

PROIZVAJA CEVI:

vodovodne

plinske

parovodne

konstrukcijske

pohištvene

pancirne

v dimenzijah 1/8 »—3«

spojke za cevi

loki za cevi

ZAHTEVAJTE KATALOG PROIZVODOV ŽELEZARNE JESENICE